

STARAK COLLECTION VOL. 3

**KRÓTKA HISTORIA SPECTRA ART SPACE
ANIAMUSZYŃSKA
KURATORKA
SPECTRA ART SPACE | STARAK COLLECTION**

W 2022 roku minęło 10 lat od podjęcia decyzji o powołaniu Spectra Art Space Fundacji Rodziny Staraków, prywatnej instytucji działającej na rzecz promowania polskiej sztuki współczesnej. W tamtym czasie była to aktywność oryginalna i progresywna w rozumieniu działań niekomercyjnych i niezależnych. Podróż rozpoczęła się od wyznaczenia strategicznych punktów na mapie budowania kolekcji, powołania autorskiego programu wystaw, nawiązania współpracy z instytucjami kultury, w tym prywatnymi kolekcjami, muzeami, fundacjami.

Zadebiutowaliśmy wystawą „Art must be beautiful” zorganizowaną w kooperacji z kolekcją Zachęty „Znaki Czasu” w Szczecinie. To ważny początek, wyznaczający świadomy kierunek otwarcia SAS na współpracę instytucjonalną. Wybór podyktowały zasadniczo dwa aspekty: możliwość prezentacji kolekcji o walorach muzealnych, będącej rzetelnym głosem najnowszej polskiej sztuki oraz wsparcie w jej upowszechnianiu.

Kluczowym krokiem w realizacji założonych celów stał się autorski cykl MASTERS, zainicjowany w 2013 roku, dedykowany wielkim polskim artystkom i artystom drugiej połowy XX wieku. Pierwszą postacią z serii, z założenia monograficznych prezentacji, wybrany został Tadeusz Kantor, jako figura ikonicznego twórcy, artysty wielu dziedzin, przewodnika pokoleń, nauczyciela. Wystawa zbiegła się w czasie z dołączeniem do kolekcji *Rori* z 1957 roku, obrazu legendy, jednego z pierwszych informeli, wielokrotnie wystawianego, między innymi podczas głośnej nowojorskiej wystawy „15 Polish Painters” w MoMA w 1961 roku. Dziś w kolekcji dzieła Tadeusza Kantora to zbiór 18 muzealnych obiektów. To druga najliczniejsza, po Andrzeju Wróblewskim, reprezentacja jednego artysty w Starak Collection.

Wystawy mistrzów to nie tylko prezentacja wybitnych dzieł i opowieść o legendach polskiej sztuki powojennej, to ważne zadanie edukacyjne. Pokazy można oglądać przez siedem dni w tygodniu, wstęp jest wolny. Takie praktyki w znaczący sposób przybliżają kulturę do życia, którego jest nieodłączną częścią. Bez sztuki nie ma cywilizacji, nie ma postępu, dziedzictwo pozycjonuje nas wobec kluczowych wartości. Jego zachowanie i upowszechnianie wyznacza zasadniczy kierunek działania SAS

**BRIEF HISTORY OF SPECTRA ART SPACE
ANIA MUSZYŃSKA
CURATOR
SPECTRA ART SPACE | STARAK COLLECTION**

2022 saw the 10th anniversary of the decision to establish Spectra Art Space of the Starak Family Foundation, a private institution dedicated to the promotion of Polish contemporary art. At that time this activity was original and progressive in the understanding of non-commercial and independent actions. This journey began with the definition of strategic points on the map of collection building, the preparation of an original exhibition programme, the establishment of cooperation with cultural institutions, including private collections, museums, foundations.

We debuted with the exhibition titled “Art must be beautiful” organised in cooperation with Zachęta’s “Signs of Time” collection in Szczecin. This was an important beginning, which set the conscious direction of opening SAS to institutional cooperation. This choice was determined essentially by two aspects: the possibility to present a collection characterised by museum qualities, being a reliable voice of the latest Polish art, and the support in its popularisation.

The key step in the pursuit of the assumed goals was the original MASTERS cycle, which was initiated in 2013 and devoted to the great Polish artists of the second half of the 20th century. Tadeusz Kantor, as a figure of an iconic creator, a multidisciplinary artist, a guide of generations, a teacher, was selected as the first character in the series of monograph presentations. The exhibition coincided in time with the addition of *Rori* of 1957 to the collection. This is a legendary painting, one of the first informel pieces, exhibited multiple times, among others during the famous “15 Polish Painters” exhibition in MoMA in New York in 1961. Today, Tadeusz Kantor’s works in the collection form a set of 18 museum objects. This is the second largest, after Andrzej Wróblewski, representation of a single artist in the Starak Collection.

The Masters exhibitions are not only a presentation of outstanding works and a story about the legends of Polish post-war art, but also an important educational task. The shows can be visited 7 days a week and the entry is free of charge. Such practices make culture considerably closer to life, of which it is an inextricable part. There is no civilisation, no progress without

i stanowi główną misję wyznaczoną przez fundatorów Annę i Jerzego Staraków.

Wyjątkowa, spektakularnie podsumowująca egzystencjalny charakter bytu, była twórczość Romana Opałki. Zrealizował szaleńczy program, dokumentację swojego życia, a jednocześnie uniwersum każdego. W 50. rocznicę ustanowienia cyklu *Opałka 1965 / 1 - ∞*, a jednocześnie już po jego zakończeniu (artysta zmarł w 2011 roku), zrealizowaliśmy czwartą wystawę MASTERS. Dała ona początek długoletniej, satysfakcjonującej i skutecznej współpracy z Muzeum Sztuki w Łodzi. Dzięki niej wypożyczyliśmy pierwszy „obraz liczony”, który był kluczem do zbudowania *Oktagonu*, jakiego jeszcze nikt nie pokazał – odysei przez wszystkie miliony, wypełniającej minuty, godziny, dni i dekady realizowanego programu życia. Od wystawy minęło siedem lat. W 2022 roku przedstawiciele Pinault Collection / Palazzo Grassi przygotowując się do wystawy „Icons” zwrócili się do nas z prośbą o schemat i wytyczne konstrukcji naszego *Oktagonu*. Kuratorzy jednej z najważniejszych prywatnych kolekcji na świecie uważają go za niedościgniony wzór. Dla nas to duże wyróżnienie i świadczy o znaczącej widoczności naszych działań w kontekście międzynarodowym.

Każdy prezentowany w cyklu MASTERS artysta i każda artystka posiadają za sobą wiele dekad twórczości. Przywoływane postaci to roczniki urodzone w większości w latach 20-tych i 30-tych XX wieku, tym samym najczęściej są to dziś sfery życia i dorobku dokonane. Niemniej dwukrotnie mieliśmy okoliczność i przywilej realizacji ich wspólnie z artystami. Tak było w przypadku wystaw MASTERS „Wojciech Fangor” w 2015 roku oraz MASTERS „Stanisław Fijałkowski” w roku 2018. Były to dary od losu. Praca i możliwość doświadczania natury osobowości, temperamentu, charakteru wielkich indywidualności, figur, jednostek. Takie wystawy uzyskują inny, czasami niespodziewanie zaskakujący efekt. Stwarzają ciekawą i emocjonującą wypadkową perspektyw kuratora i artysty, w rezultacie wykraczają poza założenia „partytury”.

Czas mijał. Ważne zdarzenia i spotkania oraz liczne dyskusje pokierowały nas w stronę Wenecji. W 2016 roku do kolekcji dołącza ważne dzieło – zespół sześciu strategicznych i losowych gier Ryszarda Winiarskiego, które powstały w 1976 roku na wystawę w Gorinchem, towarzysząc odbywającemu się tam sympozjum łączącego sztukę i naukę. Idea wydarzenia powstała z namysłu nad rolą i funkcją sztuki we współczesnym społeczeństwie. Ryszard Winiarski zaproszony do udziału w wystawie przygotował *Salon Gier*, który stał się najpełniejszą realizacją koncepcji sformułowanej i prowadzonej przez niego w latach 70-tych. Niespotykana w tamtym czasie oryginalność koncepcji partycypacji publiczności w procesie tworzenia dzieła stała się dla nas punktem wyjścia do zrealizowania pierwszej wystawy w Warszawie, a następnie zaproponowania jej do udziału w konkursie na Oficjalną Imprezę Towarzyszącą 57. Biennale Sztuki

art, our legacy positions us in relation to the key values. The preservation and popularisation of the legacy sets the primary direction of SAS's operation and constitutes the main mission established by the founders, Anna and Jerzy Starak.

Exceptional, spectacularly summarising the existential nature of being – all this describes the oeuvre of Roman Opałka. He completed a daring programme, a documentation of his own life, and at the same time a universe of everyone. On the 50th anniversary of the beginning of the *Opałka 1965 / 1 - ∞* cycle, and at the same time after its end (the artist died in 2011), we organised the fourth MASTERS exhibition. It marked the beginning of our long-term, rewarding and effective collaboration with the Museum of Art in Łódź. It gave us an opportunity to borrow the first “counted painting”, which was key in building the *Octagon* that no-one had ever shown – an odyssey and through all millions, filling the minutes, hours, days and decades of the life programme he pursued. Seven years passed from the exhibition. In 2022, while preparing for their “Icons” exhibition, representatives of the Pinault Collection / Palazzo Grassi requested us for the scheme and guidelines of the structure of our *Octagon*. The curators of one of the major private collections worldwide regard it as a paragon. This is a huge distinction for us and proves a considerable visibility of our activities in the international context.

Each artist presented as part of the MASTERS cycle created their works for many decades. The invoked protagonists were born mainly in the 1920^s and 1930^s, thereby they most often represent completed spheres of life and oeuvre today. Nevertheless, we had the opportunity and privilege to proceed together with the artists on two occasions. These were the following exhibitions: MASTERS “Wojciech Fangor” in 2015 and MASTERS “Stanisław Fijałkowski” in 2018. True gifts of fortune. Work and possibility to experience the nature of personality, temperament, character of the great individuals, figures. Such exhibitions achieve a different, sometimes unexpectedly surprising effect. They create an interesting and emotional resultant of the curator's and the artist's points of view, and consequently they go beyond the assumptions of the “score”.

Time passed. Important events and meetings as well as numerous discussions directed us towards Venice. In 2016, the collection was expanded by an important piece: a set of six strategic games and games of chance by Ryszard Winiarski, which were created in 1976 for the exhibition in Gorinchem, accompanying the symposium combining art and science held there. The idea of that event came up from pondering about the role and function of art in contemporary society. Invited to participate in the exhibition, Ryszard Winiarski prepared the *Game Parlour*, which became the fullest implementation of the concept he had formulated and pursued in the 1970^s. Unprecedented at that time, the original nature of the concept of participation of the viewers in the work creation process became a starting point for us to organise the first exhibition

w Wenecji. Wystawa „Event–Information–Image” otrzymała nominację, tym samym została włączona do oficjalnego programu Biennale i pokazana w 2017 roku w Wenecji, jako pierwsze tak znaczące działanie SAS w przestrzeni międzynarodowej.

Nieprzerwanie od 2013 roku, równoległe z cyklem MASTERS, realizujemy projekt SOON_ skierowany do młodych twórczyń i twórców. Prezentowane realizacje uwzględniają zarówno specyfikę funkcji, jak i architektury budynku Spectra, wpisując się w nurt *site-specific*. Wskazują na istotne zagadnienia społeczne, odzwierciedlając kondycję i stan dzisiejszych zainteresowań młodych ludzi. W większości kierują bowiem swoją uwagę w stronę afektywnych doświadczeń, osobistych relacji, intymnych emocji. Projekt stał się okazją do dialogu z generacją otwartego, liberalnego świata nowych technologii i nowych metod komunikacji. Do dzisiaj wzięło w nim udział blisko 70 artystek i artystów.

W roku 2018, po pięciu latach realizacji projektu SOON_ i ponad 40 odsłonach, pojawiła się myśl o przeglądzie i próbie głębszego spojrzenia na twórczość młodych ludzi, z którymi łączyła nas praca w projekcie. Po wielu godzinach dyskusji i dziesiątkach przeanalizowanych konceptów, wybraliśmy trzynaście premierowych propozycji. Trzynaście artystek i artystów pojechało z nami do Wenecji realizować swoje dzieła w stolicy świata sztuki współczesnej, podczas nieprzerwanie od 150 lat najważniejszego Biennale na świecie. W takich okolicznościach zrealizowaliśmy wystawę „Force Field. Emerging Polish Artists”, pokazaną w Wenecji w 2019 roku.

Rok 2018 był dla nas wymowny, także z powodu ważnej rocznicy 100-lecia uzyskania praw wyborczych przez kobiety w Polsce. Przełomy, które wtedy dokonały się na gruncie społeczno-politycznym nie pozostały bez wpływu na świat kultury, na świat sztuki. Naturalnie, uzyskanie praw wyborczych dopiero otworzyło długą drogę i do dziś trwający proces do rzeczywistej, egalitarnej obecności kobiet. W wyniku refleksji, którą wywołał jubileusz oraz analizy ostatnich 100 lat aktywności kobiet w polskiej sztuce powstała wystawa „1918–2018 wybrane fragmenty z polskiej HERstorii sztuki”. Okazało się, że był to ważny moment dla podsumowania pozycji artystek w Starak Collection. Do czołowych nazwisk, obecnych w kolekcji od początku, takich jak Magdalena Abakanowicz, Maria Jarema, Erna Rosenstein, Teresa Pągowska, Katarzyna Kobro, dołączyły wówczas Jadwiga Maziarska, Teresa Rudowicz, Teresa Tyszkiewicz, Danuta Lewandowska, czy Maria Michałowska. Z satysfakcją możemy dzisiaj odnotować, że na reprezentację kobiet-artystek składa się już blisko 30 twórczyń, a dalsza rozbudowa tego rozdziału kolekcji jest dzisiaj priorytetem.

Przełom roku 2019/20 zaznaczył się w pamięci bardzo wyraźnie. SAS zorganizowała wówczas pierwszą wystawę, która wykraczała poza tradycyjną monograficzną formułę MASTERS,

in Warsaw and subsequently to propose it for the competition for the Official Event Accompanying the 57th Venice Biennale. The “Event-Information-Image” exhibition was nominated and thereby it was included in the official programme of the Biennale and shown in Venice in 2017, as the first such a significant action of SAS in the international space.

Simultaneously with the MASTERS cycle, since 2013 we have been executing the SOON_ project addressed to young artists. The presented projects take into account the characteristics of both the function and the architecture of the Spectra building, thus becoming part of the site-specific stream. They point to topical social issues, reflecting the condition and state of the present interests of young people. This is because they focus their attention for the most part on affective experiences, personal relations, intimate emotions. This project became an opportunity to begin a dialogue with the generation of the open, liberal world of new technologies and new communication methods. Nearly 70 artists have taken part in the project so far.

In 2018, after five years of the SOON_ project and after over 40 editions, an idea appeared to review and try to gain a deeper insight into the oeuvre of the young people with whom the work in the project connected us. Following many hours of discussions and dozens of analysed concepts, we selected thirteen premiere proposals. Thirteen artists went with us to Venice to execute their works in the capital of the contemporary art world during the Biennale that has been the most important one in the world continuously for 150 years. These were the circumstances in which we made the “Force Field. Emerging Polish” *Artists* exhibition, presented in Venice in 2019.

2018 was a meaningful year for us, also because of the significant 100th anniversary of Polish women’s gaining the voting rights. The breakthroughs that happened at that time in the socio-political sphere affected also the world of culture and art. Obviously, women’s gaining the voting rights only started a long way and the still ongoing process towards the real, egalitarian presence of women. The reflection triggered by that jubilee and the analysis of the past 100 years of women’s activity in Polish art resulted in the exhibition titled “1918–2018 selected fragments from the Polish HERstory of art”. It turned out to be an important moment to summarise the position of female artists in the Starak Collection. The leading names of Magdalena Abakanowicz, Maria Jarema, Erna Rosenstein, Teresa Pągowska, Katarzyna Kobro, which were presented in the collection since the beginning, were joined by Jadwiga Maziarska, Teresa Rudowicz, Teresa Tyszkiewicz, Danuta Lewandowska and Maria Michałowska. We are satisfied to note today that already nearly 30 female artists represent the collection and the further expansion of this section is now a priority.

The turn of 2020 left a clear mark in our memory. At that time SAS organised the first exhibition that went beyond the traditional

jednocześnie pierwszy raz prezentując mistrzynię. „Realizm istotny. Jarema | Wróblewski”, premierowa wystawa z nowego cyklu „Spotkania”. Maria Jarema, jako niekwestionowany autorytet o dojrzałości artystycznej zbudowanej w atmosferze przedwojennej awangardy i eksperymentu w rozmowie z Andrzejem Wróblewskim, reprezentującym mit młodego, przedwcześnie zmarłego artysty, w którego twórczości wiele pokoleń odnalazło swoje emocjonalne lustro. Z upodobaniem pracował w rygorze figuracji dokumentując dosadność brutalnej powojennej codzienności w Polsce, a każdej postaci i każdemu przedmiotowi dawał siłę i istotne znaczenie. Wystawa Marii Jaremy i Andrzeja Wróblewskiego była opowieścią o sztuce w czasach niewoli, smyczy nakazów, dialogiem o cenie i konsekwencjach dokonywanych wyborów, ale także o ostatecznym zwycięstwie nieskrępowanej wolności twórczej. Spotkanie tej dwójki wywołało wiele emocji, a frekwencja i pozytywny odbiór publiczności przeszły nasze oczekiwania.

Niestety, upłynęło zaledwie kilka tygodni i w wyniku ogłoszenia światowej pandemii Covid-19 zmuszeni byliśmy zamknąć ekspozycję. Tak rozpoczął się nowy rozdział w aktywności SAS przeniesionej w świat wirtualny. Na pomoc przyszły współczesne rozwiązania, które pozwalają na kontynuowanie uczestnictwa w kulturze. Od tego momentu realizujemy wirtualne spacerzy dostępne online, które stały się istotnym sposobem upowszechniania naszej działalności.

Sam czas pandemii nie zatrzymał naszej aktywności. Kolejno zrealizowaliśmy MASTERS „Magdalena Abakanowicz” w 2020 roku oraz MASTERS „Jerzy Nowosielski” w 2021 roku, równoległe nieprzerwanie prowadząc projekt SOON_. W momentach luzowania restrykcji, w trakcie pandemii, do zwiedzania wystaw ustawiły się kolejki. To budujący widok, ludzi spragnionych obcowania ze sztuką. Widać, że mimo możliwości wirtualnych, uczestnictwo online z całą pewnością nie zastąpi rzeczywistego kontaktu z dziełem.

Rok 2022 to czas jubileuszu. 10 lat skupionej pracy, konsekwentnie realizowanego programu przynosi kolejne zakończone sukcesem przedsięwzięcia. „Teresa Pągowska MASTERS” uznana przez Salon Polityki za nr 1 wśród wystaw w Polsce w mijającym roku.

Teresa Pągowska, malarski żywioł, poetka koloru, artystka osobna, wierna wybranemu językowi. Uzależniona od malarstwa, pracująca codziennie, niezmiennie mając w centrum temat życia – postać ludzką, sądziła, że to właśnie „człowiek zawiera najwięcej magii treściowej”. Każdy jej obraz posiada osobistą logikę, opowiada historię opartą na podświadomości artystki. Wiele figur pojawiających się na obrazach to kobiety. Umowne pozy, symboliczne przedmioty – krzesło, parasol, huśtawka, powołują wibrujący, drżący emocjami świat. Nieprzewidywalny i jedyny w swoim rodzaju. To wielkie, wspaniałe malarstwo, które nie traci na aktualności. Zainteresowanie jakie wzbudziła

monograph format of MASTERS, at the same time presenting a female master for the first time. “Substantial Realism. Jarema | Wróblewski”, premiere exhibition as part of the new “Meetings” cycle. Maria Jarema, as an unquestionable authority characterised by artistic maturity built in the atmosphere of pre-war avant-garde and experiment, in an interview with Andrzej Wróblewski, representing the myth of a young, prematurely dead artist, whose oeuvre constituted an emotional mirror for many generations. He derived pleasure from working within the confines of figuration, documenting the bluntness of the brutal post-war everyday life in Poland, and invested every character and object with strength and significance. The exhibition of Maria Jarema and Andrzej Wróblewski was a story about art in the era of slavery, leashes of orders, a dialogue about the price and consequences of choices, but also about the final win of the unrestrained creative freedom. The meeting of that duo triggered many emotions, and the turnout and positive reception of the visitors exceeded our expectations.

Unfortunately, after merely a few weeks we were forced to close the exhibition as a result of the announcement of the global Covid-19 pandemic. Thus began a new chapter in SAS operation, which was moved into the virtual world. We were helped by modern solutions, which make it possible to continue our participation in culture. Since that moment we have organised online tours for all, which have become an important way to popularise our activity.

The time of pandemic itself did not stop our activity. We executed MASTERS “Magdalena Abakanowicz” in 2020 and MASTERS “Jerzy Nowosielski” in 2021, at the same time continuing the SOON_ project. In the periods when the restrictions were loosened during the pandemic, queues lined up for the exhibitions. It was comforting to see people waiting to commune with art. It is clear that despite the virtual opportunities the online participation will certainly not substitute a real contact with pieces of art.

2022 marked a jubilee. The 10 years of focused work, persistently pursued programme, brought successive successfully finished undertakings. “Teresa Pągowska MASTERS” was chosen by “Salon”, the special issue of the opinion-forming “Polityka” weekly, as no. 1 exhibition in Poland in 2022.

Teresa Pągowska, a painting element, a poet of colour, a singular artist, faithful to the chosen language. Addicted to painting, working every day, invariably focusing on the topic of life – the human figure, she thought that “it is the human that contains the most content-related magic”. Her every painting contains a personal logic, tells a story based on the artist’s subconsciousness. Many figures appearing in the paintings are women. Conventional poses, symbolic objects – chair, umbrella, swing – give rise to a world vibrating with emotions. Unpredictable and one of a kind. This is great, outstanding painting, which never becomes

wystawa, wywiady, artykuły, mnogość publiczności i zwieńczenie w postaci wyróżnienia jest tego dowodem.

„Ja, biały Kangór” Ewy Kuryluk zorganizowana przez Fundację Rodziny Staraków w 2022 roku została następną wenecką wystawą, która otrzymała tytuł Oficjalnej Imprezy Towarzyszącej 59. Biennale Sztuki. Twórczość w zakresie sztuk wizualnych to część aktywności Ewy Kuryluk, artystki wielu języków, pisarki, poetki, naukowczyni. Jej opowieść o emocjach, miłości, przeżywaniu chwil skupienia, codziennych czynnościach, podróżach, kreślone na tkaninie, linią precyzyjną niczym cięcie skalpela w najwyższym stopniu uważności, jest niczym nurt szaleńczej rzeki, przesywający wiatr, jak niezapomniany pierwszy widok z okna samolotu. Naturalność tkaniny, rdzawy kolor kreski, gwałtowne przedarcia, zszyte cieniutką czerwoną nitką, spięte agrafką, mówią sugestywnym przeżywaniem cielesności. Twórczość Ewy jest żywiołem, zawsze niezależna od panujących wokół trendów, wyemancypowana. W takim duchu kompletnie wpisała się w atmosferę weneckiego biennale. „The Milk of dream / „Mleko snów” wystawa główna, zrealizowana przez Cecylię Alemani, ogniskuje uwagę na twórczości kobiet. Po raz pierwszy w 150 letniej historii pokazów uczestniczyło w niej ponad 80% artystek.

Podstawą merytoryczną działań SAS, jest prywatna kolekcja Anny i Jerzego Staraków. W procesie rozwijania kolekcji przybływały kolejne wątki, nowe postacie.

Rozpoczęliśmy programowo budować zbiór w 2010 roku. Dziś osiągnęliśmy liczbę ponad 500 dzieł, blisko 100 artystek i artystów. Do teraz, w budynku Spectra, przy Bobrowieckiej 6 w Warszawie zaprezentowaliśmy 20 wystaw, w tym 10 w cyklu Spectra Art Space MASTERS.

W grudniu 2022 otworzyliśmy wystawę „Niektórzy ludzie są jak wzgórze”, zbudowaną wokół najwybitniejszych postaci w kolekcji, a tym samym polskiej sztuki powojennej. Tytuł zaczerpnięty został z poematu *Wzgórze* Guillaume’a Apollinaire’a, jednego z ojców nowoczesnej poezji, wybitnego krytyka sztuki, apologety awangardowych kierunków, wreszcie twórcy terminu surrealizm. Poemat to profetyczna wizja nadchodzącego „nowego świata” i nowej sztuki, świata budowanego na gruzach doświadczeń I Wojny Światowej, jednocześnie przepelnionego energią tworzenia, której owocem stała się sztuka współczesna, z mnogością kierunków i uwolnioną do granic wyobraźnią. Bez tego doświadczenia nie byłoby sztuki, takiej jaką znamy dziś. To tamtem czas stał się fundamentem, na którym zbudowana została jej nowa definicja i jej nowe formy odbierania i oddziaływania, a sam Apollinaire oraz jego poemat stał się symbolem tego momentu. *Wzgórze*, określane mianem jednego z najważniejszych tekstów XX wieku, często bywały przywoływany w sztuce. Naszą wystawę rozpoczyna seria gwaszy Andrzeja Wróblewskiego, ilustrujące poszczególne strofy. Poza nim

outdated. The proof lies in the interest enjoyed by the exhibition, the interviews, the articles, multitude of visitors and the award of this distinction.

“I, White Kangaroo” by Ewa Kuryluk, organised by the Starak Family Foundation in 2022, became the next Venice exhibition to be given the title of the Official Collateral Event at the 59th Venice Biennale. The activity in the field of visual arts is a part of oeuvre of Ewa Kuryluk, an artist of multiple languages, a writer, a poet, an academic. Her story about the emotions of love, experiencing moments of focus, everyday activities, journeys, drawn on the fabric with an as precise line as a scalpel cut at the highest caution level, resembles the stream of a furious river, penetrating wind, the unforgettable first view from the airplane window. The naturalness of the fabric, the rusty colour of the line, the rapid tears, sewn with a thin red thread, put together with a safety pin, speak with a suggestive experience of corporeality. Ewa’s oeuvre is an element, is always independent of the trends prevailing around it, is emancipated. With this spirit it completely fit in the atmosphere of the Venice Biennale. “The Milk of dream / Mleko snów” main exhibition, executed by Cecylia Alemani, focuses attention on the oeuvre of women. For the first time in the 150 years’ history of the shows over 80% of the artists were women.

The subject-matter basis for the activities of SAS is the private collection of Anna and Jerzy Starak. The collection expansion process saw an addition of successive threads, new characters.

We began building the collection consistently in 2010, and now we have achieved the number of over 500 works, nearly 100 artists. Until now, we have presented 20 exhibitions in the Spectra building at Bobrowiecka 6 street in Warsaw, including 10 as part of the Spectra Art Space MASTERS cycle.

In December 2022, we are opening the “Some People Are Like Hills” exhibition, build on the most extraordinary figures in the collection, and hence in the Polish post-war art. The title is derived from the poem titled *Hills* by Guillaume Apollinaire, one of the founding fathers of modern poetry, an outstanding art critic, an apologist of avant-garde directions, and finally the author of the term ‘Surrealism’. This poem is a prophetic vision of the coming “new world” and new art, a world built on the rubble of experiences of the Great War, simultaneously filled with the energy of construction, which gave rise to contemporary art, with a multitude of directions and an imagination freed to the limits. Without this experience, the art we know today would not be present. It was that time that became a foundation on which its new definition and its new forms of reception and impact were built, and Apollinaire himself and his poem became a symbol of that moment. Described as one of the crucial texts of the 20th century, *Hills* has been often referred to in art. Our exhibition is opened by the series of gouaches by Andrzej

na wystawie prezentujemy dzieła: Magdaleny Abakanowicz, Jana Berdyszaka, Jana Dobkowskiego, Wojciecha Fangora, Stanisława Fijałkowskiego, Stefana Gierowskiego, Marii Jaremy, Tadeusza Kantora, Katarzyny Kobro, Ewy Kuryluk, Danuty Lewandowskiej, Jerzego Nowosielskiego, Romana Opałki, Teresy Pągowskiej, Marii Pinińskiej-Bereś, Erny Rosenstein, Kajetana Sosnowskiego, Henryka Stażewskiego, Władysława Strzemińskiego, Aliny Szapocznikow, Teresy Tyszkiewicz i Ryszarda Winiarskiego. Oddajemy honor nie tylko wszystkim Mastersom, którzy towarzyszyli nam przez ostatnie 10 lat, ale przede wszystkim Annie i Jerzemu Starakom, którzy dzięki zaangażowaniu, wizji i marzeniom stworzyli jedną z najważniejszych prywatnych kolekcji powojennej sztuki w Polsce.

Na zakończenie, za słowa podziękowania niech posłuży fragment poematu *Wzgórza*:

Od orłów wyżej człowiek lata
On wielką jest radością morza
O jak rozprasza cień w przestrzeni
Zawrotne spleeny wiry w których
Ze snem się umysł ludzki łączy

Nadchodzą czasy czarodziejstwa
Jak były niegdyś oczekujcie
Miliarda cudów których dotąd
Nie poprzedziła żadna bajka
Nikt sobie ich nie wyobraził

Nieznane głębie świadomości
Jutro zostaną przeszukane
Któż może wiedzieć jakie stwory
Wydobędziemy z tych przepaści
I wszechświat cały razem z nimi

Oto podnoszą się prorocy
Jak dalekie niebieskie wzgórza
O wszystkim będą mówić ściśle
Jak wydawało się uczonym
I wszędzie nas potrafią przenieść

tłum. Jan Kott **S**

Wróblewski, which illustrate the particular stanzas. Apart from that, the exhibition presents works by: Magdalena Abakanowicz, Jan Berdyszak, Jan Dobkowski, Wojciech Fangor, Stanisław Fijałkowski, Stefan Gierowski, Maria Jarema, Tadeusz Kantor, Katarzyna Kobro, Ewa Kuryluk, Danuta Lewandowska, Jerzy Nowosielski, Roman Opałka, Teresa Pągowska, Maria Pinińska-Bereś, Erna Rosenstein, Kajetan Sosnowski, Henryk Stażewski, Władysław Strzemiński, Alina Szapocznikow, Teresa Tyszkiewicz and Ryszard Winiarski. We pay homage not only to all Masters who accompanied us for the past 10 years, but above all to Anna and Jerzy Starak, whose commitment, vision and dreams contributed to the creation of one of the most significant private post-war art collections in Poland.

In conclusion, let a passage from *Hills* serve as an acknowledgement:

Less high the eagles go than man
Who is the joy of oceans
As he dissipates in air
The shadow and vertiginous spleen
That makes the mind and dream as one

Here is time for magicking
It comes again get ready for
Ten thousand wonderments
Born of nothing like a fable
You cannot have imagined these

Deepest depths of conscience
We'll explore you tomorrow
Who knows what living beings
We'll draw from those abysses
With whole universes

See the prophets arise
Like the blue hills over there
Knowing precise things
The way the wise think they know
And we shall be transported

tr. Christopher Mulrooney **S**

KOBIETY ARTYSTKI
FEMALE ARTISTS

Ostatni, przeszło dziesięcioletni okres pracy poświęciłam poszukiwaniom możliwości wyrazowych budowy obrazu przy użyciu jednej formy (powielonej). Do tych eksperymentów użyłam formy walca (cylindra) jako modułu. Cykl nazwałam Poliformami. Fundamentalne założenie moich poszukiwań wywodzi się z przekonania, że podstawowym elementem wszystkiego, co nas otacza, co istnieje dookoła nas, jest jednostka, ułożona, powielona lub zakomponowana w różny sposób.¹
Zofia Artymowska

I devoted the last, more than ten years' period of work to the search for expression capabilities of building a painting with the use of a single (copied) form. For these experiments, I used the form of the cylinder as the module. I called the cycle Polyforms. The fundamental assumption of my search stems from the conviction that what is the primary element of all that surrounds us, that exists around us, is the unit: placed, copied or composed in various manners.¹
Zofia Artymowska

ZOFIA ARTYMOWSKA

1923–2000 Malarka, graficzka, twórczyni polichromii, rysownicza, wykładowczyni. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (1950). Prowadziła działalność pedagogiczną kolejno w krakowskiej i warszawskiej ASP, wrocławskiej PWSSP oraz na Uniwersytetach w Bagdadzie i Teheranie. W początkowym okresie twórczości zajmowała się malarstwem ściennym i mozaiką, później grafiką, malarstwem sztalugowym i rysunkiem. W 1970 roku rozpoczęła pracę nad swoim głównym cyklem malarskim *Polyforms*.

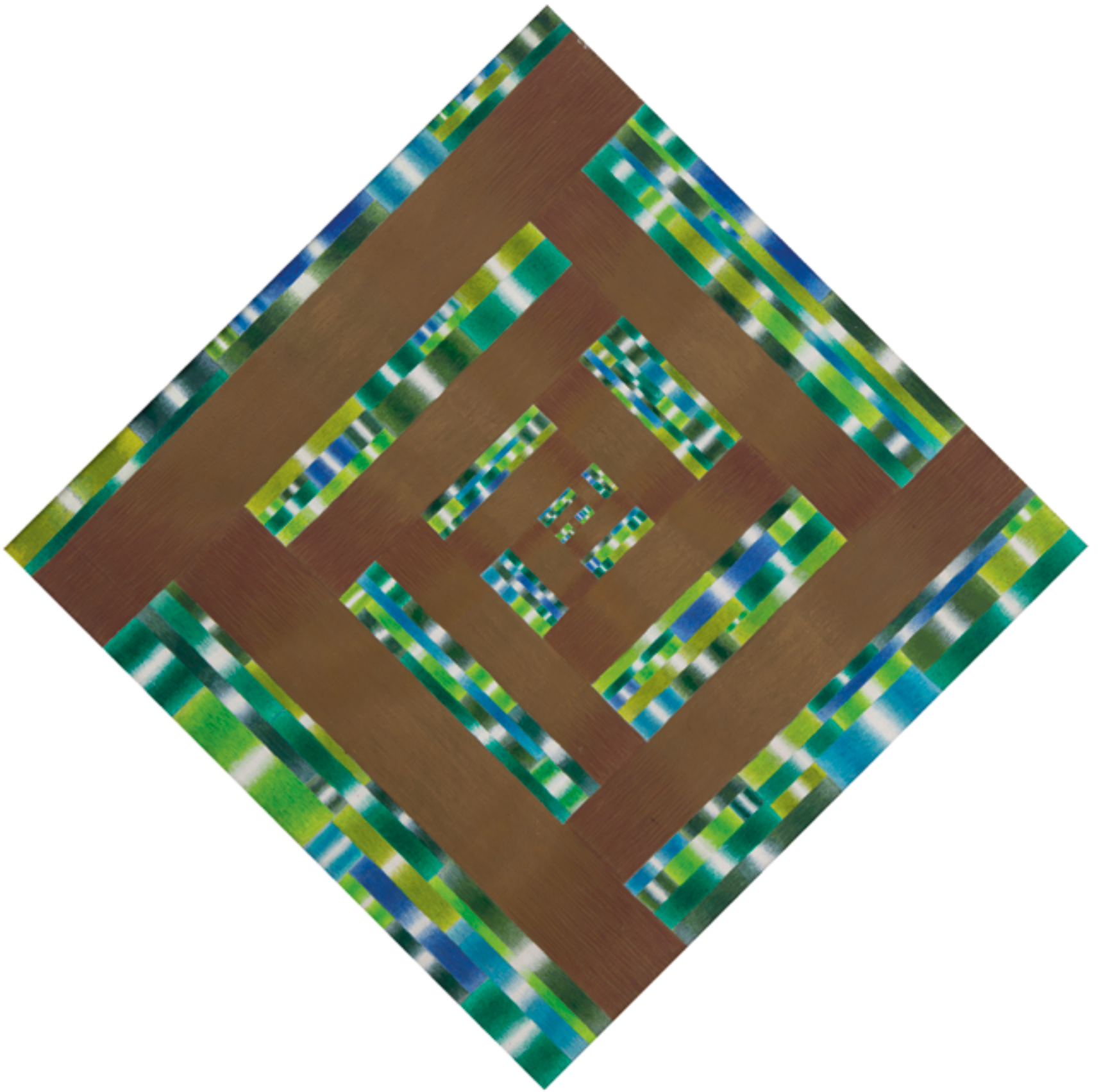
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Gdańsku i Wrocławiu, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Galeria 72, Muzeum Ziemi Chełmskiej w Chełmie; Museo de Bellas Artes w Bogocie, Museum of Modern Art w Bagdadzie, Muzeum w Bochum.

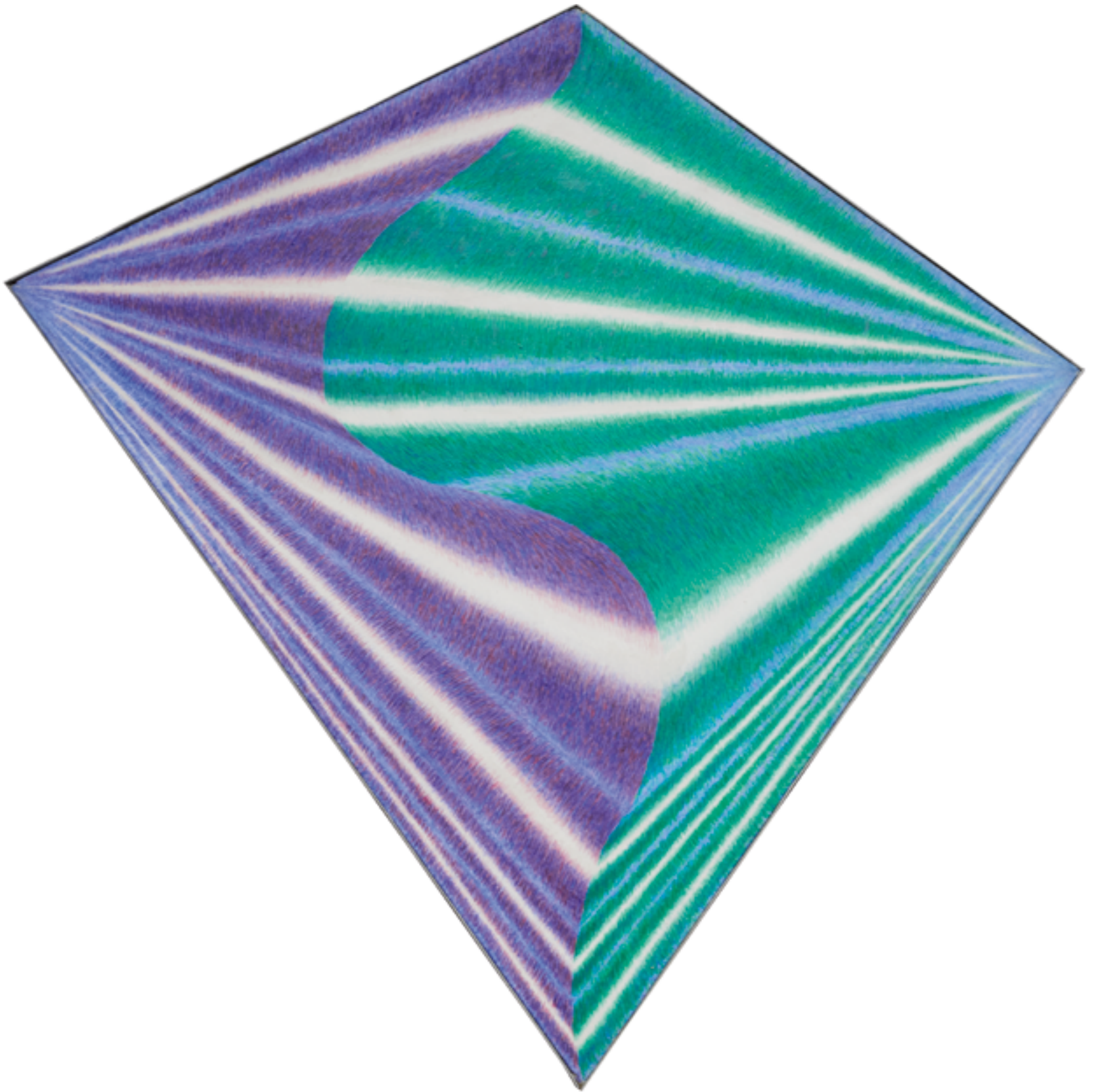
Wybrane wystawy: Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Bagdadzie (1967); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1984); Muzeum Architektury we Wrocławiu (1972); BWA Arsenał w Poznaniu (1975); Fundacja Kościuszkowska, Nowy Jork (1980); BWA Kraków (1984), Muzeum Narodowe w Gdańsku, *wystawa retrospektywna* (2017).

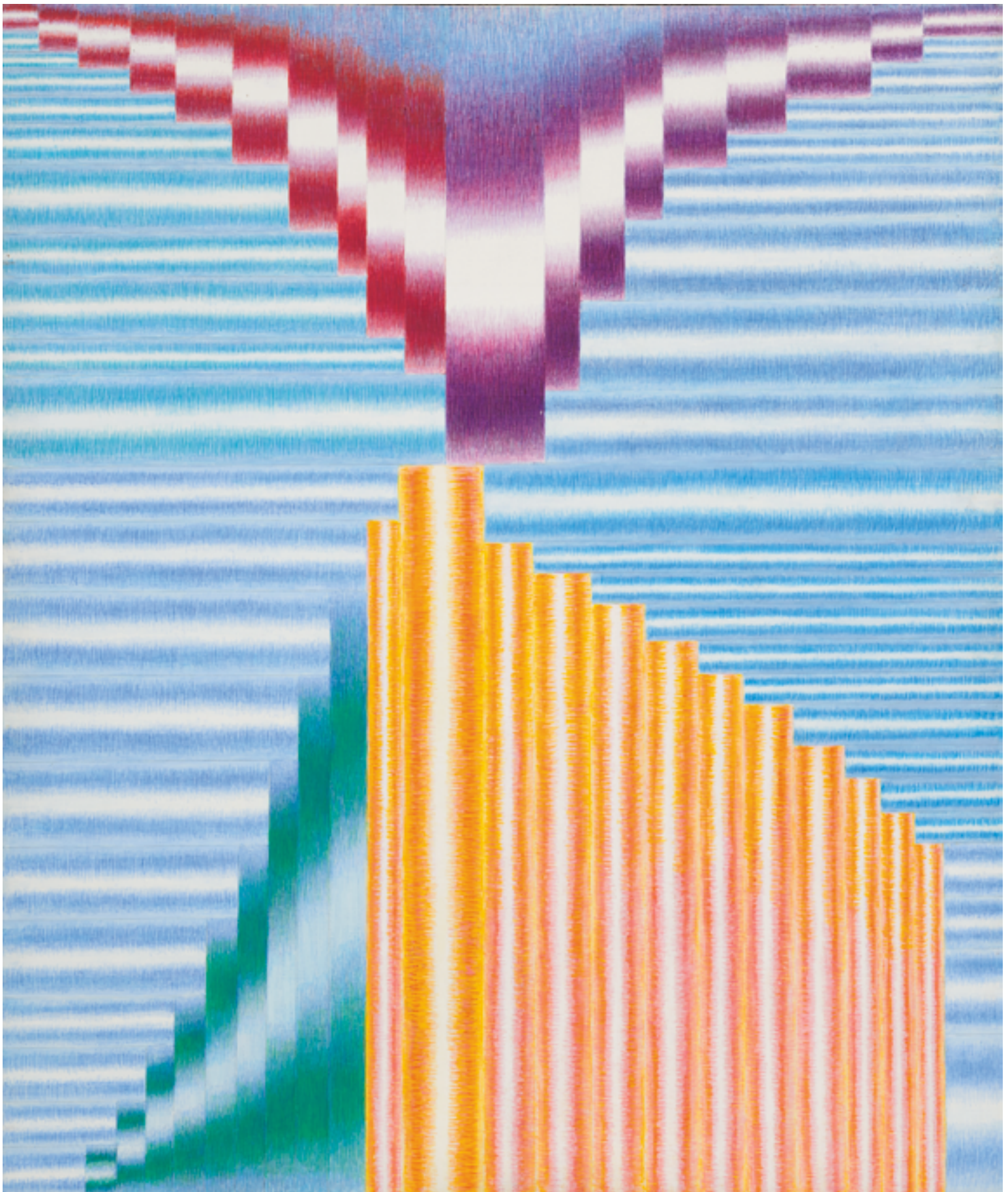
1923–2000 Painter, graphic artist, author of polychromes, illustrator, lecturer. A graduate of the Academy of Fine Arts in Kraków (1950). She was a teacher at the Academy of Fine Arts in Kraków and Warsaw, the State Higher School of Fine Arts in Wrocław, and at the Universities of Baghdad and Teheran. In the early period of her work, she dealt with wall painting and mosaics, later graphics, easel painting and drawing. In 1970, she began working on her main series of paintings *Polyforms*.

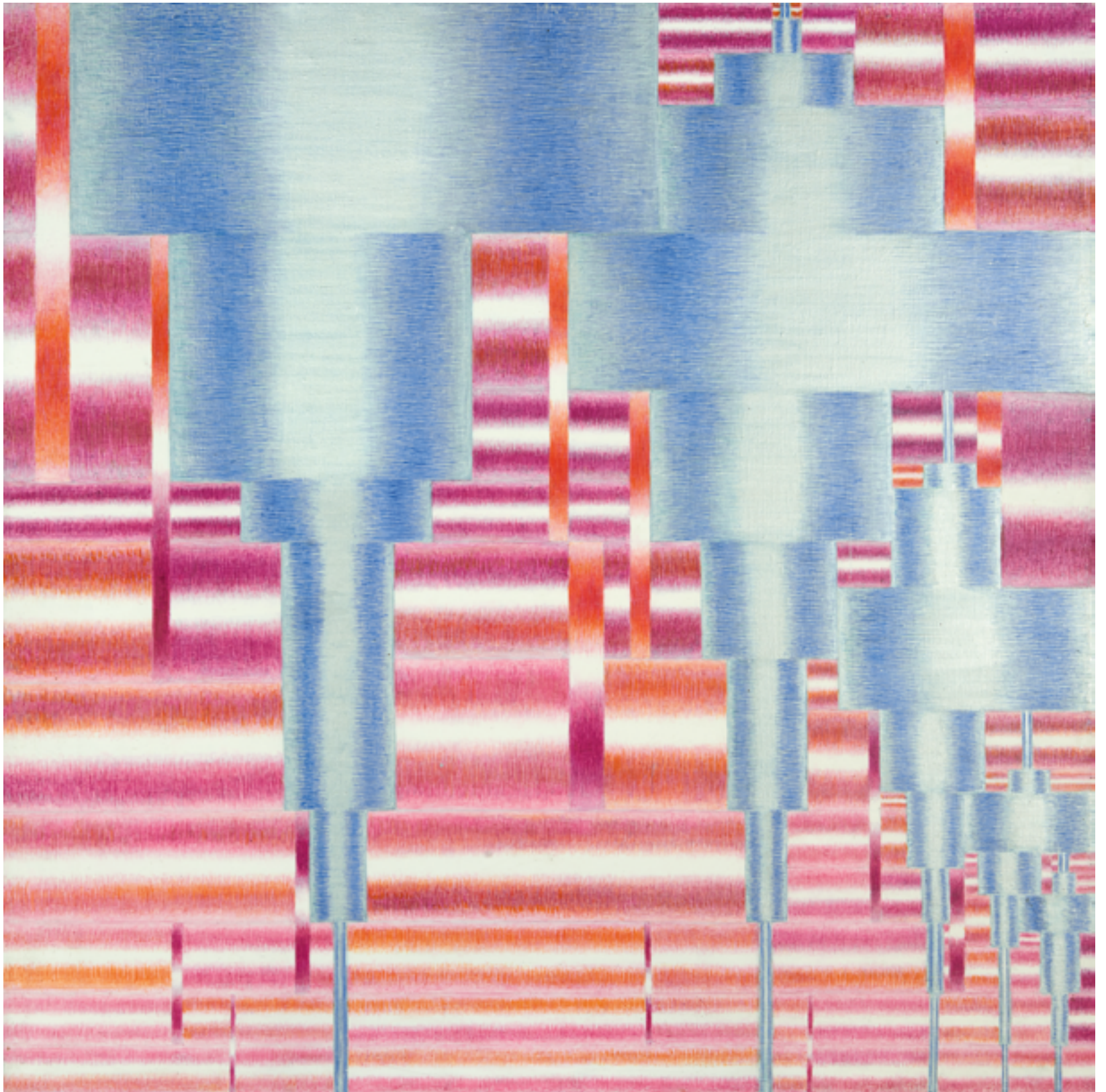
Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Gdańsk and Wrocław, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, 72 Gallery, Chełm, Museo de Bellas Artes in Bogota, Museum of Modern Art in Baghdad, Museum in Bochum.

Selected exhibitions: Museum of Modern Art in Baghdad (1967); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1984); Museum of Architecture in Wrocław (1972); BWA Arsenał in Poznań (1975); The Kosciuszko Foundation, New York (1980); BWA Krakow (1984); National Museum in Gdańsk, *retrospective exhibition* (2017).

Realizacja jest mechanicznym, rzemieślniczym tłumaczeniem myśli na inny język, w tym wypadku plastyczny. Jest epigońska w stosunku do myśli-konceptji. Moment zaznaczenia siebie nie tkwi w manualnym pozostawieniu śladu narzędzia, ręki artysty, ale w osobistym wyborze myśli.²

Wanda Gołkowska

Realization is the mechanical, artisanal translation of a thought into another language, in this case artistic. It is epigone-like in relation to the thought-concept. The moment of self-marking is not in the manual leaving of a tool mark, the artist's hand, but in the personal choice of thought.²

Wanda Gołkowska

WANDA GOŁKOWSKA

1925–2013 Artystka, prekursorka konceptualizmu i op-artu. Jej działalność artystyczna obejmowała malarstwo, rysunek, formy przestrzenne. Absolwentka PWSSP we Wrocławiu (1952), gdzie przez wiele lat wykładała. W 1991 roku otrzymała tytuł profesora zwyczajnego. Współtworzyła grupy Poszukiwania Formy i Koloru i Grupę Wrocławską. Uczestniczyła we wszystkich ważniejszych wystąpieniach polskiej awangardy m.in. w Plenerach Koszalińskich w Osiekach (1964–1981), Sympozjum Plastycznym Wrocław'70, I Biennale Form Przestrzennych w Elblągu (1965), Sympozjum Artystów-Plastyków i Naukowców w Puławach (1966).

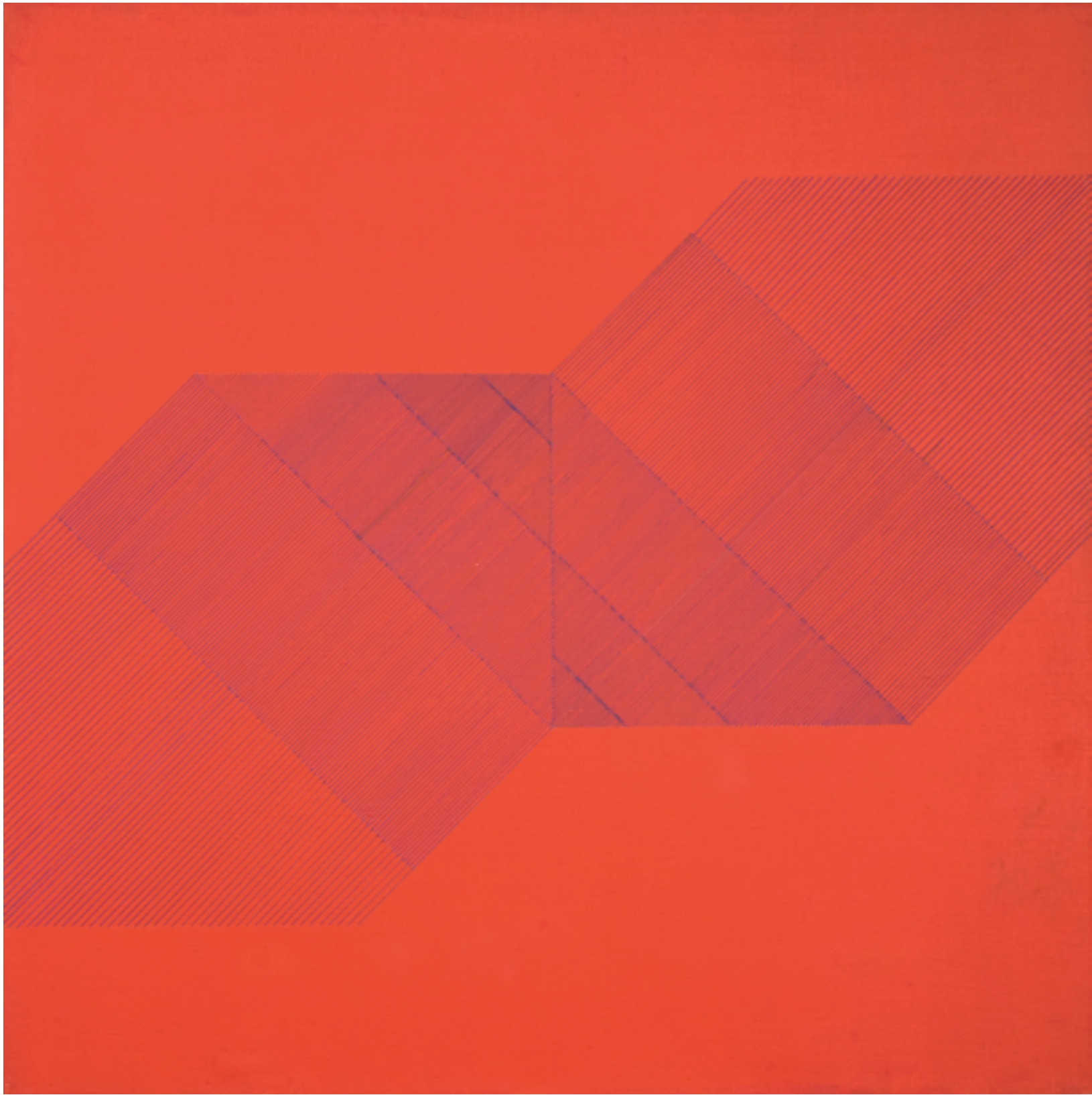
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu, Katowicach, Szczecinie, Bydgoszczy. Muzeum Architektury we Wrocławiu, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, Muzeum Okręgowego w Chełmie, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Museo Vosteu w Malpartida, Hiszpania, Museum Modern Art w Hünfeld, Niemcy, Microhall Art Center, Edewecht, Niemcy, Staatliche Kunstsammlungen w Dreźnie.

Wybrane wystawy: Arsenal, Warszawa (1955); Galeria Lambert, Paryż (1967); Galeria Mona Lisa, Wrocław (1968); Sympozjum Wrocław'70 (1970); Galeria 72, Chełm (1980); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1984); Museum der Kunstler, Erfurt (1993); Modern Art Bonn (1996); Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (1998); Museum Modern Art, Hünfeld (2002); Muzeum Architektury we Wrocławiu (2006); BWA Awangarda, Wrocław, *wystawa retrospektywna* (2017).

1925–2013 Artist, pioneer of conceptual art and op art. She worked in painting, drawing, spatial forms. A graduate of the PWSSP in Wrocław (1952), where she was a lecturer for many years. In 1991, she received the title of full professor. She co-founded the “Search for Form and Color” group and the “Wrocław Group”. She participated in all the most important events of the Polish avant-garde, e.g. in “The Plein Air” in Osieki (1964–1981), the Wrocław'70 Visual Arts Symposium, the 1st Biennale of Spatial Forms in Elbląg (1965), the Symposium of Visual Artists and Scientists in Puławy (1966).

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Wrocław, Poznań, Katowice, Szczecin, Bydgoszcz, Museum of Architecture in Wrocław, The Center of Polish Sculpture in Orońsko, District Museum in Chełm, Museum of the Lubusz Land in Zielona Góra, Museo Vosteu in Malpartida, Spain, Museum Modern Art in Hünfeld, Germany, Microhall Art Center, Edewecht, Germany, Staatliche Kunstsammlungen in Dresden.

Selected exhibitions: Arsenal, Warsaw (1955); Lambert Gallery, Paris (1967); Mona Lisa Gallery, Wrocław (1968); Symposium Wrocław'70 (1970); 72 Gallery, Chełm (1980); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1984); Museum der Kunstler, Erfurt (1993); Modern Art Bonn (1996); The Centre of Polish Sculpture in Orońsko (1998); Museum Modern Art, Hünfeld (2002); Museum of Architecture in Wrocław (2006); BWA Awangarda, Wrocław, *retrospective exhibition* (2017).

I pojawił się błękit eliminując inne barwy. W jakiś sposób go potrzebowałam. Kiedy robiłam różne projekty i używałam innych kolorów, zawsze w pewnym momencie wchodziłam w błękit. Uznałam więc, że mi sprzyjają (...). I te same barwy pozostały w obrazach mniej więcej od 10 lat. Wiele osób stwierdziło, że z błękitem niewiele można zrobić; bardzo mało ma przejść: albo wchodzi w biel, albo – kiedy doda się do niego czerni, szybko idzie w nicłość, w jakąś otchłań. A ja ciągle na nim pracuję.³

Dorota Grynczel

And the blue appeared, eliminating other colours. I needed it somehow. When I was making various projects and using other colours, I always turned to shades of blue at some point. So I decided that they favour me (...). And the same colours have remained in the paintings for about 10 years. Many people stated that not much could be done with the blue; it has very few transitions: either it turns into the white, or – when the black is added – it quickly moves towards nothingness, some kind of abyss. And I'm still working on it.³

Dorota Grynczel

DOROTA GRYNCEL

1950–2018 Artystka malarka, zajmowała się tkaniną artystyczną. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1977). Stypendystka The Pollock-Krasner Foundation w Nowym Jorku (1992) oraz Fundacji im. Stefana Batorego w Warszawie (1993). Była pierwszą w historii kobietą, która została dziekanem Wydziału Malarstwa na ASP w Warszawie w latach 2012–2016.

Prace w kolekcjach m.in.: Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, Muzeum Okręgowego w Chełmie, Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, Biblioteki Narodowej w Warszawie, BWA w Siedlcach, Muzeum Szombathely, Węgry.

Wybrane wystawy: Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1977); Dom Artysty Plastyka, Warszawa (1981); Galeria 72, Chełm (1987); Städtisches Museum, Bad Oeynhaus, Niemcy (1989); Muzeum Sztuki Współczesnej, Radom (1993); Biennale w Brukseli (1996); Międzynarodowe Biennale Tkaniny, Zhenhzhou, Chiny (2010); Galeria Salon Akademii, Warszawa (2018); Galeria Test, Mazowiecki Instytut Kultury, Warszawa (2022).

1950–2018 Artist, painter, she worked with artistic textiles. A graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1977). Scholar of The Pollock-Krasner Foundation in New York (1992) and the Foundation of Stefan Batory in Warsaw (1993). She was the first woman in history to become the dean of the Faculty of Painting at the Academy of Fine Arts in Warsaw (2012–2016).

Works in collections i.a.: Academy of Fine Arts in Warsaw, Silesian Museum in Katowice, Nicolaus Copernicus Museum in Frombork, District Museum in Chełm, Museum of Textiles in Łódź, National Library in Warsaw, BWA in Siedlce, Szombathely Museum, Hungary.

Selected exhibitions: Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1977); DAP, Warsaw (1981); 72 Gallery, Chełm (1987); Städtisches Museum, Bad Oeynhaus, Germany (1989); Museum of J.Malczewski, Radom (1993); Brussels Biennale (1996); International Biennial of Tapestry, Zhenhzhou, China (2010); Salon Academy Gallery, Warsaw (2018); Test Gallery, Mazovian Institute of Culture, Warsaw (2022).

Abstrakcjonizm niesłusznie uważany przez niektórych za kierunek, był odruchem samoobrony sztuki. Odrzucał temat, chcąc jasno pokazać problematykę sztuki. Narzucał ją widzowi, pozbawiając go tematu, który tak często pochłania bez reszty jego uwagę, ale równocześnie czyni mu sztukę bliższą, bardziej ludzką. Dając czystą konstrukcję form plastycznych, pokazała działanie ich samych przez się. Siłę tego działania odczuwa każdy artysta, tworząc, nawet jeżeli do końca procesu tego nie pojmuje.⁴

Maria Jarema

Abstractionism, wrongly considered a direction by some, was the art's selfdefence re ex. It rejected the theme as it wished to clearly show the issues of art. It imposed these issues on viewers by depriving them of a theme, which so frequently absorbs them entirely, yet at the same time brings art closer to them, makes it more human. By providing a clear structure of artistic forms, it demonstrated how they acted by themselves. The power of this action is experienced by every artist while creating even if he or she does not fully comprehend the process.⁴

Maria Jarema

MARIA JAREMA

1908–1958 Polska rzeźbiarka, malarka, scenograf. Laureatka nagrody Towarzystwa Polsko-Włoskiego im. F. Nullo (1958). Współzałożycielka *Grupy Krakowskiej* (Leopold Lewicki, Jonasz Stern), członkini *Grupy Młodych Plastyków* oraz *Grupy Krakowskiej II* (m.in. Jerzy Bereś, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Jan Tarasin) Współpracowała z teatrami *Cricot*, *Cricot 2* i teatrykiem kukielkowym Adama Polewki.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu i Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, Art-St-Urban-Museum & Sculptureparque, St. Urban.

Wybrane wystawy: Musee National d'Art Moderne, Paryż (1946); Guggenheim Award, Musee National d'Art Moderne, Paryż (1956); Biennale Sztuki w Wenecji (1958); Biennale Sztuki Współczesnej w São Paulo (1961), Pałac Sztuki, Kraków (1962); Muzeum im. X. Dunikowskiego, Warszawa (1978); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (1995); Galeria Mucarnok, Budapeszt (1997); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe we Wrocławiu i Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1998); *Cricoteca*, Kraków (2006); *Korespondencje. Sztuka nowoczesna i uniwersalizm*, Muzeum Sztuki, Łódź (2013).

1908–1958 A Polish sculptor, painter, stage designer.

A winner of F. Nullo Polish-Italian Society award (1958).

A co-founder of *Grupa Krakowska* (Leopold Lewicki, Jonasz Stern), a member of *Grupa Młodych Plastyków* and *Grupa Krakowska II* (i.a. Jerzy Bereś, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Jan Tarasin). She cooperated with the *Cricot*, *Cricot 2* theatres and Adam Polewka's puppet theatre.

Works in collections i.a.: National Museum in Warsaw, Cracow, Poznan, Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, CSW Ujazdowski Castle in Warsaw, Art-St-Urban-Museum & Sculptureparque, St. Urban.

Selected exhibitions: Musee National d'Art Moderne, Paris (1946); Guggenheim Award, Musee National d'Art Moderne, Paris (1956); Venice Biennale (1958); Biennale in São Paulo (1961), Pałac Sztuki, Krakow (1962); Xawery Dunikowski Museum, Warsaw (1978); CSW Ujazdowski Castle, Warsaw (1995); Mucarnok Gallery, Budapest (1997); National Museum in Wrocław and Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1998); *Cricoteca*, Krakow (2006); *Correspondence. Modern Art and Universalism*, Muzeum Sztuki, Łódź (2013).

Maria Jarema | Kompozycja | Composition | 1951

Maria Jarema | Wrazy | Words | 1957

Pewnej nocy obudziłam się i zupełnie nieświadomie, tak jak automat, zrobiłam 18 ponumerowanych rysunków. Zasnęłam potem, a rano okazało się, że jest to praktycznie cały wywód ewolucji ducha w materię, przejście poprzez człowieka, wyznaczające mu pewien cel. Powstał w ten sposób cykl Metamorfozy, który kilkakrotnie opracowywałam. [...] tak więc towarzyszył mi przez wiele lat. Są tam symbole bardzo osobiste, ale łatwo można odnieść je do cyklu ewolucyjnego, co trzeba wiązać z moim zetknięciem się z nauką Steinera, antropozofią.⁵

Janina Kraupe-Świdarska

One night I woke up and totally unconsciously, like a machine, I created 18 numbered drawings. I fell asleep afterwards and it turned out in the morning that this was virtually a whole manifestation of evolution of the spirit into the matter, a transition through the human, setting the human a certain goal. Thus the Metamorphoses cycle was created, which I reworked a few times. (...) so it accompanied me for many years. It contains very personal symbols but they can be easily referred to the evolution cycle, which must be connected with my contact with Steiner's teaching, anthroposophy.⁵

Janina Kraupe-Świdarska

JANINA KRAUPE-ŚWIDERSKA

1921–2016 Malarka, rysownicza, graficzka, twórczyni polichromii, poetka. Współtworzyła powojenną Grupę Krakowską II. Absolwentka Wydziału Malarstwa i Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (1947, 1948). Wieloletnia wykładowczyni macierzystej uczelni, gdzie w 1980 roku nadano jej tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1987 profesora zwyczajnego. Należała do działającej w Katowicach Grupy Oneiron. W jej twórczości zauważalny jest silny wpływ kultur Dalekiego Wschodu oraz zasad filozoficznych Zen.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Krakowie, Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu, Szczecinie, Kielcach, Muzeum Sztuki w Łodzi, Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum S.Guggenheima w Nowym Jorku, Arts Council w Londynie, Muzeum Uffici we Florencji, Muzeum Albertina w Wiedniu.

Wybrane wystawy: Wystawy Sztuki Nowoczesnej (1948, 1957, 1959), Biennale Sztuki w Wenecji (1952, 1978), Biennale Sztuki w São Paulo (1965), Biennale w Tokyo (1968); Międzynarodowe Wystawy Rysunku w Barcelonie (1974–1981); Muzeum Narodowe w Krakowie, *wystawa retrospektywna* (2006).

1921–2016 Painter, draughtswoman, graphic designer, author of polychromes, poet. She co-founded the post-war II Kraków Group. A graduate of the Faculty of Painting and the Faculty of Graphic Arts at the Academy of Fine Arts in Krakow (1947, 1948). A long-time lecturer at her alma mater, where in 1980 she was awarded the title of associate professor, and a full professor in 1987. Member of the “Oneiron” group in Katowice. A strong influence of Far Eastern cultures and Zen philosophical principles are noticeable in her art.

Works in collections i.a.: National Museums in Krakow, Warsaw, Poznań, Wrocław, Szczecin and Kielce, Muzeum Sztuki in Łódź, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Muzeum Salomon R.Guggenheim Museum in New York, Arts Council in London, Uffizi Museum in Florence, Albertina Museum in Vienna.

Selected exhibitions: Exhibitions of Modern Art (1948, 1957, 1959), The Venice Biennale (1952, 1978), São Paulo Art Biennial (1965), Tokyo Biennale (1968); International Drawing Exhibitions in Barcelona (1974–1981); National Museum in Krakow, *retrospective exhibition* (2006).

Janina Kraupe-Świdorska | Powrót z łąki | Return from the meadow | 1972

Angielski historyk sztuki Nick Wadley napisał, że gdy mnie poznał w Londynie, malowałam „obrazy kwestionujące utartą praktykę malarstwa”. Przypominały „stronice z pamiętnika, pasjansy układane z kart do gry w jakiegoś prywatnego tarota, fragmenty osobistej kartoteki”. Istotnie. Układałam swoje obrazy z płaskich kawałków, jasnych w świetle, ciemniejszych w cieniu, które obrysowywałam konturem, najczęściej purpurowym. Kojarzył mi się mi ze szramą i cięciem, był wyrazem bólu i cierpienia. Po odejściu od malarstwa usunęłam kolor ze stroju i zaczęłam się nosić na czarno-biało. Samej trudno mi uwierzyć, że po studiach jeździłam na rowerze w pasiastym kostiumie i w pantoflach bez pięty.⁶

Ewa Kuryluk

The British art historian Nick Wadley wrote in his *Zachęta Retrospective* essay that my first paintings he had seen “seemed to play subversive games with the practice of painting, almost toying with the medium. Flat, unpainterly, they were never windows onto another world, more like pages of memorabilia, or a card table with private tarot cards.” The red contour, symbolic of cuts and injuries, pain and suffering, was my obsession. Suddenly, I could no longer deal with color and I even eliminated it from my clothing which since has been limited to black and white. My self-portraits are documents of how colorful I used to dress, how I carried myself and what I did.⁶

Ewa Kuryluk

ur. 1946 Artystka awangardowej instalacji tekstylnej i sztuki powietrza, malarka i fotografka, pisarka i poetka. Inspiruje się autobiografią i figuracją, cieniem, śladem i lustrem, mitem dziewczyny z Koryntu i legendą Weroniki, poezją i podróżą. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1970) oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego. Czołowa przedstawicielka fotorealizmu w polskim malarstwie oraz prekursorka instalacji site-specific. Stypendystka Instytutu Humanistyki, New York University (1983-1985), Uniwersytetu w Princeton (1984/85), Fundacji Rockefellera w National Humanities Center, Północna Karolina (1988/89). Laureatka m.in. nagrody Fund for Free Expression w Nowym Jorku (1985) oraz Nagrody literackiej im. Juliana Tuwima za całokształt pracy (2021).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Okręgowego w Radomiu, Biblioteki Narodowej w Paryżu, Albertina w Wiedniu, Kettle's Yard Museum w Cambridge, Bass Museum of Art w Miami Beach, Floryda, National Humanities Center, Północna Karolina, USA.

Wybrane wystawy: Galerie Lambert, Paryż (1974); Helen Shlien Gallery, Boston (1982); Art in General, Nowy Jork (1984); Centro de Arte y Comunicación, Buenos Aires (1986); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa, *wystawa retrospektywna* (2003); Muzeum Narodowe w Krakowie (2016), Pawilon Czterech Kopuł, Muzeum Narodowe we Wrocławiu (2021); 59. Biennale Sztuki w Wenecji, oficjalne wydarzenie towarzyszące, Fundacja Rodziny Staraków, Wenecja (2022).

b. 1946 Pioneer of ephemeral textile installation and air art, painter, photographer, art historian, novelist and poet. Her work is inspired by autobiography and realism, by shadows, traces and mirrors, by the legends of the Corinthian girl and Veronica's cloth. A graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1970) and the Jagiellonian University. A leading representative of photorealism in Polish painting and a pioneer of site-specific installations. Scholar of the Institute of Humanities, New York University (1983–1985), Princeton University (1984/85), Rockefeller Foundation at the National Humanities Center, North Carolina (1988/89). Winner of, among others the Fund for Free Expression Award in New York (1985) and the Julian Tuwim Award for lifetime achievement (2021).

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań and Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, District Museum in Radom, National Library in Paris, Albertina in Vienna, Kettle's Yard Museum in Cambridge, Bass Museum of Art in Miami Beach, Florida, National Humanities Center, North Carolina, USA.

Selected exhibitions: Lambert Gallery, Paris (1974); Helen Shlien Gallery, Boston (1982); Art in General, New York (1984); Centro de Arte y Comunicación, Buenos Aires (1986); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw, *retrospective exhibition* (2003); National Museum in Krakow (2016), Four Domes Pavilion, National Museum in Wrocław (2021); Official Collateral Event at the 59th Venice Biennale Starak Family Foundation, Venice (2022).

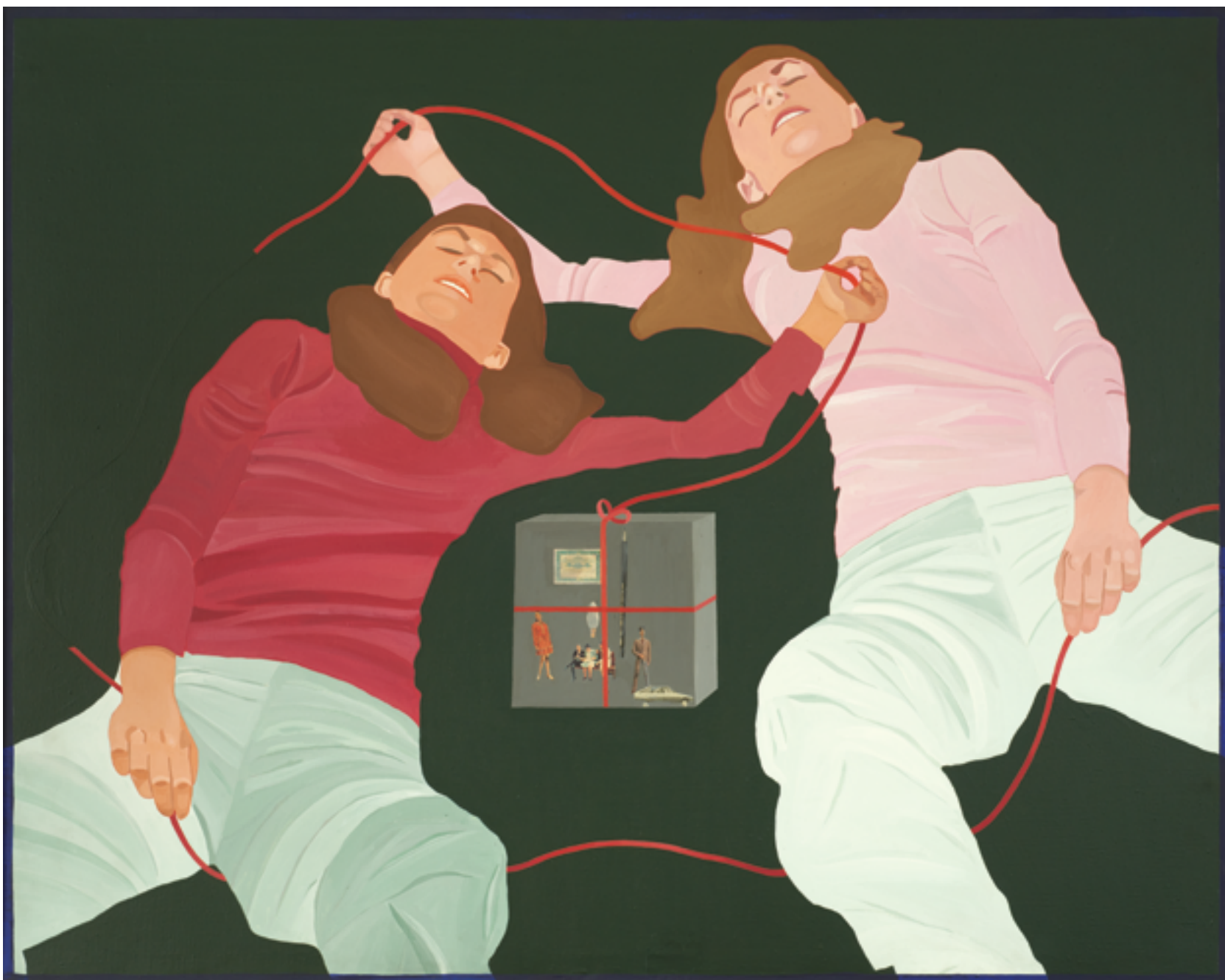

Ewa Kuryluk | Hitchcock, z cyklu *Ekrany* | Hitchcock, from the series *Screens* | 1972

Ewa Kuryluk | W samochodzie II | In the car II | 1975

Ewa Kuryluk | Zmartwiona | Worried | 1976

Ewa Kuryluk | Chusta I | Cloth I | 1980

Ewa Kuryluk | Ewa pisze swoje imię | Ewa writing her name | 1982

Proces przenikań prowadzi do nieskończonej możliwości odczytań przestrzennych obrazu.⁷
Danuta Lewandowska

The process of penetrations leads to the endless possibility of the spatial readings of the image.⁷
Danuta Lewandowska

DANUTA LEWANDOWSKA

1927–1977 Artystka, malarka, architektka wnętrz i projektantka. Absolwentka Wydziału Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1955). Wykładowczyni na macierzystej uczelni. Od 1973 była adiunktem w Pracowni Kompozycji Brył i Płaszczyzn kierowanej przez prof. Romana Owidzkiego na Wydziale Malarstwa. Funkcjonowała w środowisku intelektualnym czołowych polskich twórców, pozostawała w wielkiej przyjaźni z Henrykiem Stażewskim.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Ziemi Chełmińskiej, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Sztuki Łódź, Jacques Baruch Galery Chicago, E. Pappe Galery Los Angeles.

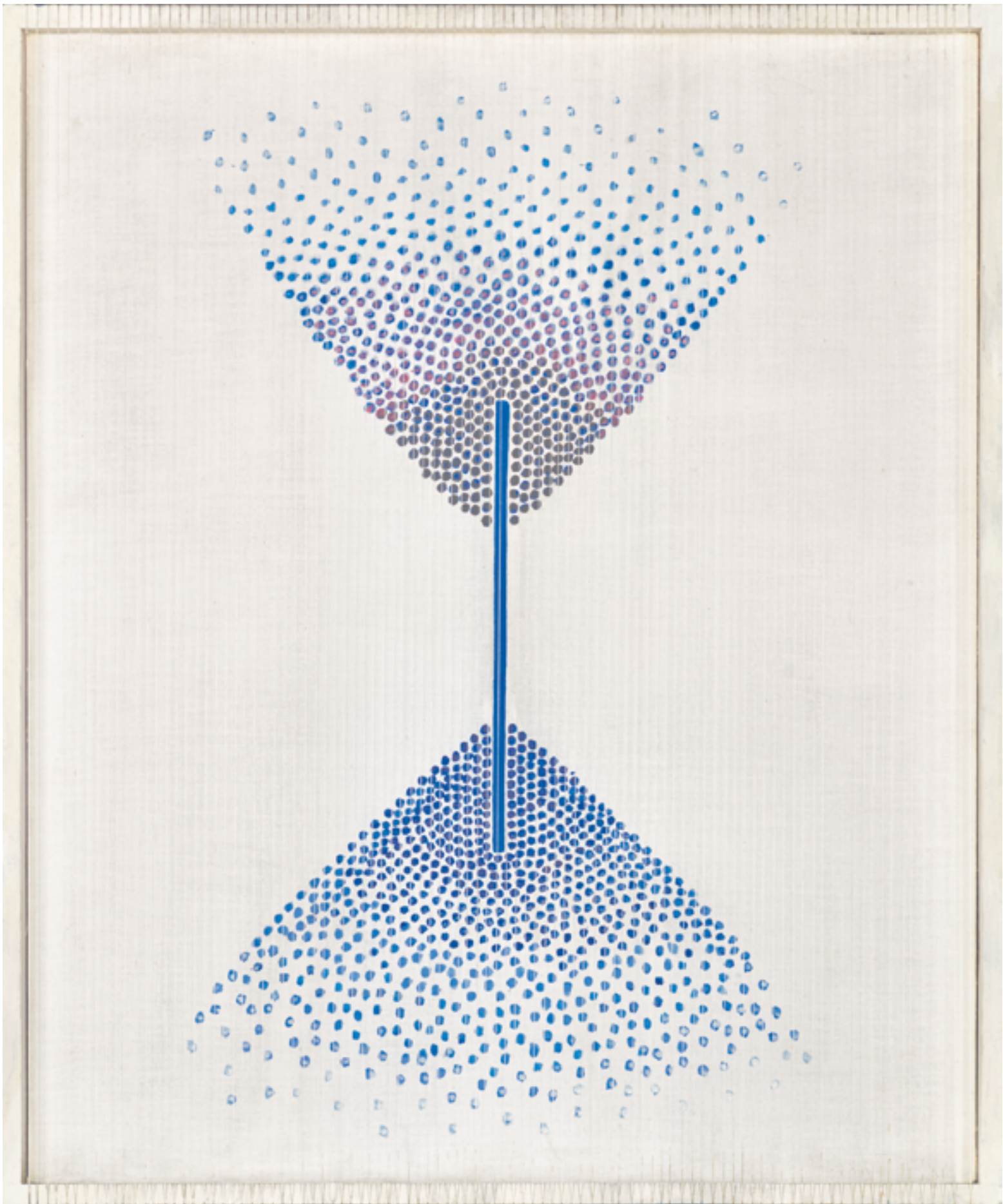
Wybrane wystawy: Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1982); ga ga galeria, Warszawa (2005); Spectra Art Space, Fundacja Rodziny Staraków (2018, 2023).

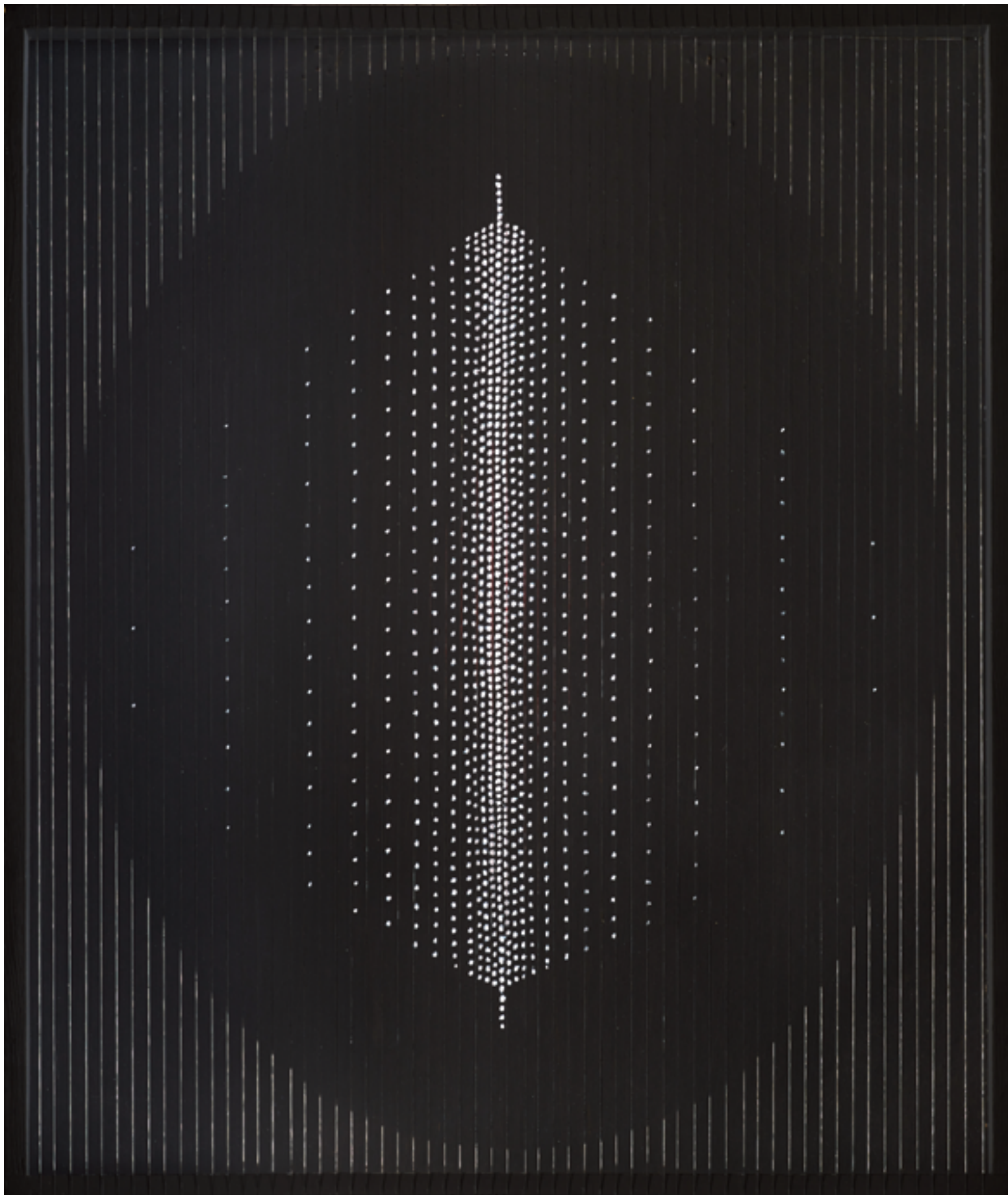
1927–1977 Artist, painter, interior designer and designer. A graduate of the Faculty of Interior Design at the Academy of Fine Arts in Warsaw (1955). Lecturer at her home university. From 1973 she was an assistant professor in the Studio of Composition of Solids and Planes headed by prof. Roman Owidzki at the Faculty of Painting. She worked in the intellectual environment of leading Polish artists and remained in great friendship with Henryk Stażewski.

Works in collections i.a.: Chełmno Land Museum, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, National Museum in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Jacques Baruch Gallery in Chicago, E. Pappe Gallery in Los Angeles.

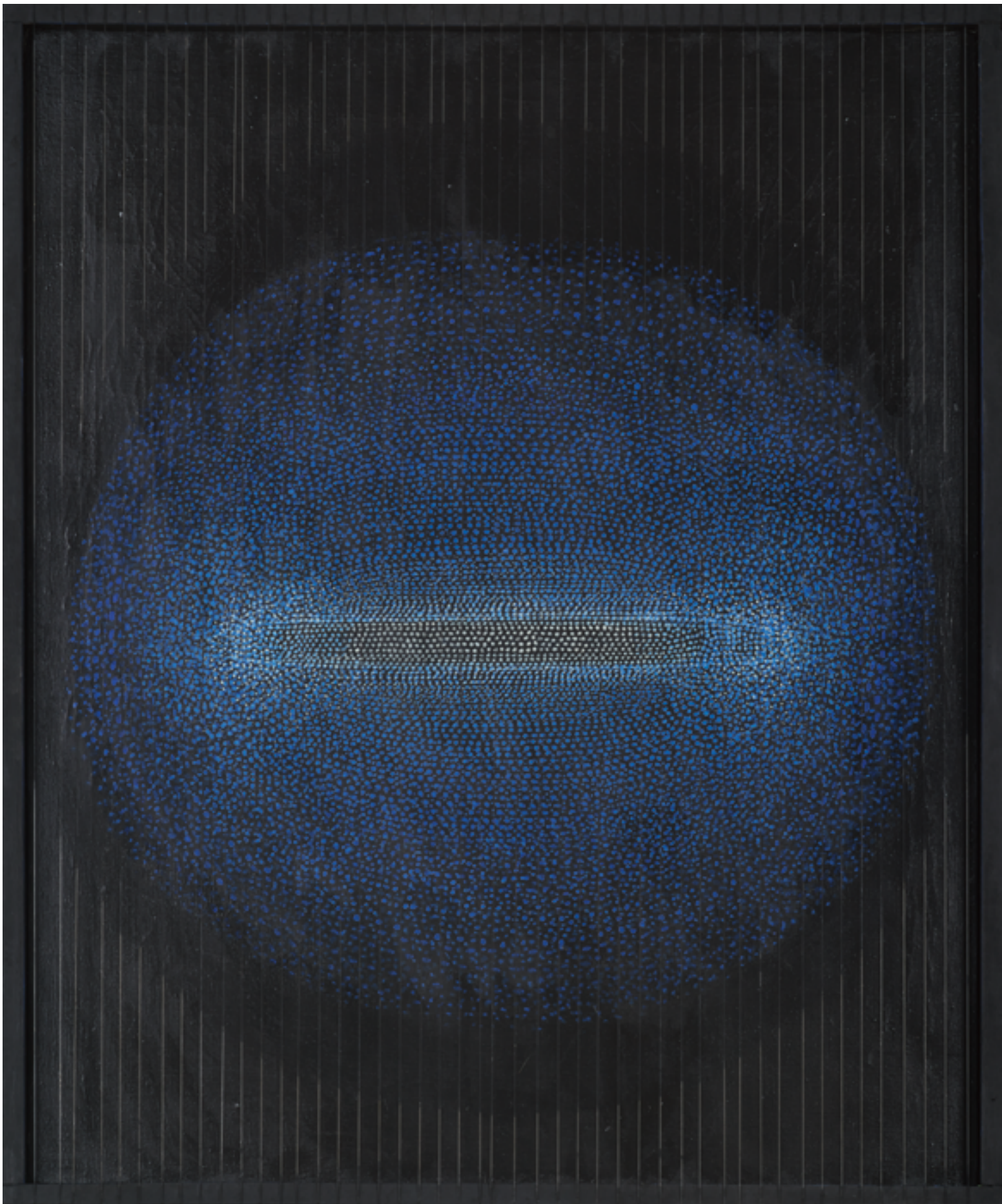
Selected exhibitions: Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1982); ga ga Gallery, Warsaw (2005); Spectra Art Space, Starak Family Foundation, Warsaw (2018, 2023).

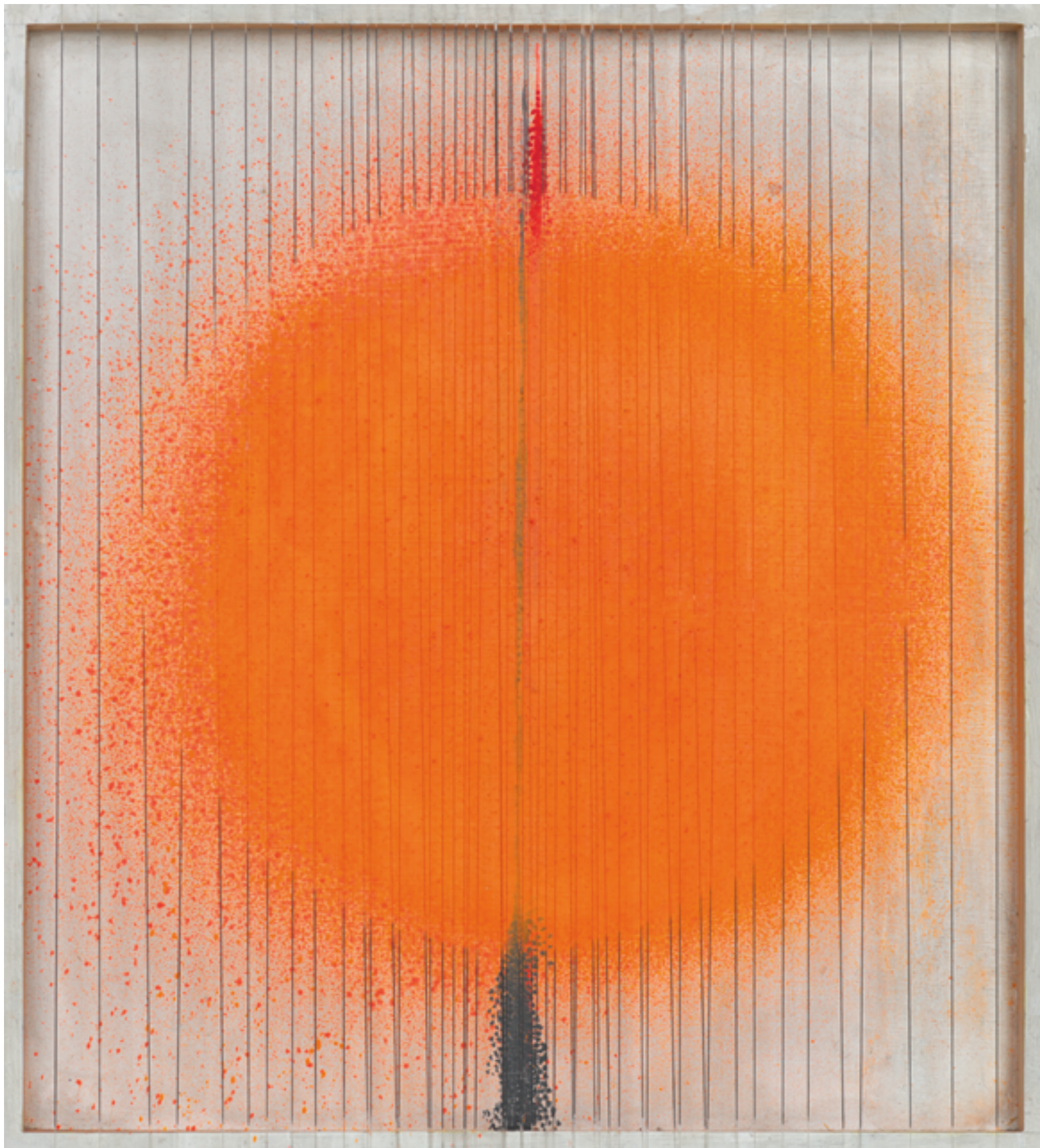

Danuta Lewandowska | Kompozycja nr 32 | Composition No. 32 | 1976

Danuta Lewandowska | Obraz nr 20 | Painting no. 20 | 1976

„Sztuka realizuje się w każdym momencie rzeczywistości, każdy fakt, każda sekunda jest dla człowieka jedyna i nigdy niepowtarzalna. Dlatego zapisuję wydarzenia zwykłe i trywialne jak jedzenie, sen, kopulację, odpoczynek, wypowiedanie, itp. Co więcej, każda czynność człowieka jako część składowa jego rzeczywistości jest absolutnie równoważna dla wywołania reakcji mentalnej u oglądającego notacje”. Do dziś podtrzymuję ten manifest. Sztuka nie jest dla mnie pracą czy hobby, sztuka stała się całym moim życiem.⁸
Natalia LL

“Art is realised in every moment of reality, every fact, every second is unique and never unrepeatable for a human being. Thus, I write down ordinary and trivial events like eating, sleeping, copulating, resting, speaking, etc. Moreover, every action of a person as a component of their reality is absolutely equivalent to evoke a mental reaction in the one viewing the notations”. I uphold this manifesto to this day. For me art is not a job or a hobby, art has become my whole life.⁸
Natalia LL

1937–2022 Artystka intermedialna. W swojej twórczości zajmowała się grafiką i malarstwem, performancem, filmem eksperymentalnym, wideo, instalacją, fotografią i rzeźbą. Jej prace mieszczą się w nurtach konceptualizmu, body-artu, foto-artu. Absolwentka PWSSP we Wrocławiu (1963). Współzałożycielka, razem ze Zbigniewem Dłubakiem, Andrzejem Lachowiczem i Antonim Dzieduszyckim, galerii i grupy Permafo (1971–1981). Współorganizatorka oraz wieloletnia komisarz i wiceprzewodnicząca Międzynarodowego Triennale Rysunku we Wrocławiu. Stypendystka Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku (1977). Laureatka Nagrody im. Katarzyny Kobro (2013) oraz Rosa Schapire Art Prize (2018). Od 1975 roku aktywna uczestniczka i czołowa przedstawicielka międzynarodowego ruchu sztuki feministycznej.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych we Wrocławiu, Warszawie, Poznaniu, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAM w Krakowie, Frauen Museum w Bonn, Museum of Modern Art w Lublanie, Ludwig Museum w Kolonii, Musee National d'Art Moderne, Centre Georges Pompidou w Paryżu, International Center of Photography w Nowym Jorku, Umeleckoproumyslove Muzeum w Pradze, Slovenske Narodne Museum w Bratysławie, Museum of Modern Art w Hüfeld, Niemcy.

Wybrane wystawy: Galeria PERMAFO, Wrocław (od 1972 roku); Centre Art Belgrad (1975); Biennale São Paulo (1979); Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou, Paryż (1982); Muzeum Narodowe w Warszawie (1994); Muzeum Śląskie, Katowice (1994); Muzeum Sztuki w Łodzi (2000); Muzeum Narodowe we Wrocławiu (2013); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2015); TATE Modern Londyn (2015); Polski Instytut w Berlinie (2017); Muzeum Narodowe w Kownie, Litwa (2018); Francisco Carolinum, Linz (2021).

1937–2022 Intermedia artist. She worked in painting, sculpture, installation, photography, video, performance and drawing. Her works represent conceptual art, body-art and photo-art. A graduate of the PWSSP in Wrocław (1963). Co-founder, together with Zbigniew Dłubak, Andrzej Lachowicz and Antoni Dzieduszycki, of the "Permafo" group and gallery (1971–1981). Co-organizer and long-term commissioner and vice-president of the International Drawing Triennial in Wrocław. Scholar of the Kościuszko Foundation in New York (1977). Winner of the Katarzyna Kobro Award (2013) and the Rosa Schapire Art Prize (2018). From 1975, an active participant and leading representative of the international feminist art movement.

Works in collections i.a.: National Museums in Wrocław, Warsaw and Poznań, Silesian Museum in Katowice, Muzeum Sztuki in Łódź, MOCAM Museum of Contemporary Art in Krakow, Frauen Museum in Bonn, Museum of Modern Art in Ljubljana, Ludwig Museum in Cologne, Musee National d'Art Moderne, Centre Georges Pompidou in Paris, International Center of Photography in New York, Umeleckoproumyslove Museum in Prague, Slovenske Narodne Museum in Bratislava, Museum of Modern Art in Hüfeld, Germany.

Selected exhibitions: Permafo Gallery, Wrocław (from 1972); Centre Art Belgrad (1975); São Paulo Art Biennial(1979); Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou, Paris (1982); National Museum in Warsaw (1994); Silesian Museum in Katowice (1994); Muzeum Sztuki in Łódź (2000); National Museum in Wrocław(2013); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (2015); TATE Modern, London (2015); Polish Institute in Berlin (2017); National Museum in Kaunas, Lithuania (2018); Francisco Carolinum, Linz (2021).

Natalia LL | z cyklu *Przebudzenie* | from the series *Awakening* | 1978

Natalia LL | z cyklu *Seans w piramidzie* | from the series *Seance in the pyramid* | 1979

W przedmiotach robi na mnie wrażenie nade wszystko – czas działania, korozja, patyna, ich pełne wstrząsów i zmian koleje jakże podobne do naszych ludzkich stanów emocjonalnych. Dlatego staram się śledzić szczegóły powierzchni przedmiotów i stąd przyjmuję inspirację do własnej twórczości. To zmieniona przez czas materia, także w dziełach sztuki w swej jak gdyby makropostaci przejawiającej się najgłębiej.⁹

Jadwiga Maziarska

What impresses me in objects is above all the passing of time, the corrosion, the patina, their turbulent fate, full of changes, so similar to human emotional states. That is why I'm trying to trace the details of surface of objects and this is where I derive inspiration for my own work from. It is the matter changed by time, also in pieces of art in its so to say macro-form that moves me most deeply.⁹

Jadwiga Maziarska

JADWIGA MAZIARSKA

1913–2003 Malarka, autorka obiektów, kolaży i grafik. Pionierka twórczego wykorzystania tkaniny oraz malarstwa materii w Polsce. Współtworzyła II Grupę Krakowską. W latach 1957 i 1967 uczestniczyła w wystawach Grupy Zagłębie. Tworzyła scenografię dla teatru lalkowego w Opolu. Laureatka Nagrody im. Jana Cybisa (2001).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Kielcach, Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu, Muzeum Sztuki w Łodzi, MOCAK w Krakowie, Muzeum Krakowa, Muzeum Fotografii w Krakowie, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, Pałacu Schoena Muzeum w Sosnowcu.

Wybrane wystawy: Wystawy Sztuki Nowoczesnej (Kraków 1948–49, Warszawa 1957 i 1959); Galeria Kordegarda, Warszawa (1957); The Pavilion, Leeds, Wielka Brytania (1985); Galeria Krzysztofory, Kraków (1991); Galeria DAP, Warszawa (2002); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa, *wystawa retrospektywna* (2009).

1913–2003 Painter, author of objects, collages and graphics. Pioneer of the creative use of fabric and Matterism in Poland. She co-founded the II Kraków Group. In 1957 and 1967 she participated in the exhibitions of Grupa Zagłębie. Author of scenography for puppetry in Opole. Winner of the Jan Cybis Award (2001).

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Kielce, Poznań, Szczecin and Wrocław, Muzeum Sztuki in Łódź, MOCAK Museum of Contemporary Art in Krakow, Museum of Krakow, Museum of Photography in Krakow, Museum of J.Malczewski in Radom, Central Museum of Textiles in Łódź, Schoen Palace Museum in Sosnowiec.

Selected exhibitions: Exhibitions of Modern Art (Kraków 1948-49, Warsaw 1957, 1959); Kordegarda Gallery, Warsaw (1957); The Pavilion, Leeds, UK (1985); Krzysztofory Gallery, Krakow (1991); DAP Gallery, Warsaw (2002); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw, *retrospective exhibition* (2009).

076|077 **S** Jadwiga Maziarska | Rozpad | Disintegration | lata 60. XX wieku | 60's XX c.

Jadwiga Maziarska | Relief woskowy | Wax Relief | 1967

Jeszcze inne [...] emocje wyzwoliła sztuka konceptualna. Jest to znamieny paradoks tego kierunku, który był skierowany wyłącznie do intelektu i programowo zwalczał wszelkie emocje. Ale to nie idee i hasła konceptualne mnie w końcu zafascynowały.¹⁰

Maria Michałowska

Still other [...] emotions were triggered by conceptual art. This is a symptomatic paradox of this stream, which was directed solely to the intellect and fought against any emotions by programme. But it was not conceptual ideas and mottos that finally fascinated me.¹⁰

Maria Michałowska

MARIA MICHAŁOWSKA

1925–2018 Artystka, pionierka konceptualizmu i sztuki akcji w Polsce, tworzyła obiekty przestrzenne i instalacje. Jej prace należą do nurtu abstrakcji geometrycznej i minimal-artu. Autorka tekstów o sztuce. Absolwentka PWSSP we Wrocławiu (1957). W latach 1958–1995 pracowała jako wykładowczyni na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej. W latach 1965–1976 współtworzyła Grupę Wrocławską. W 1980 została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi, a w 1990 r. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych we Wrocławiu, Warszawie, Poznaniu, Muzeum Sztuki w Łodzi, MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie, Muzeum Ziemi Chełmskiej, Centro de Arte y Comunicación, Buenos Aires, -Das Institut für Moderne Kunst, Norimberga, Niemcy, Centro de Arte Contemporanea, São Paulo, Brazylia, Middlesbrough Art Gallery, Middlesbrough, Wielka Brytania.

Wybrane wystawy: BWA Wrocław (1967); Galeria El, Elbląg (1967); New situation, Chicago (1972); Galeria 72, Chełm (1981); Muzeum Narodowe we Wrocławiu (1985); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (1999); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2015).

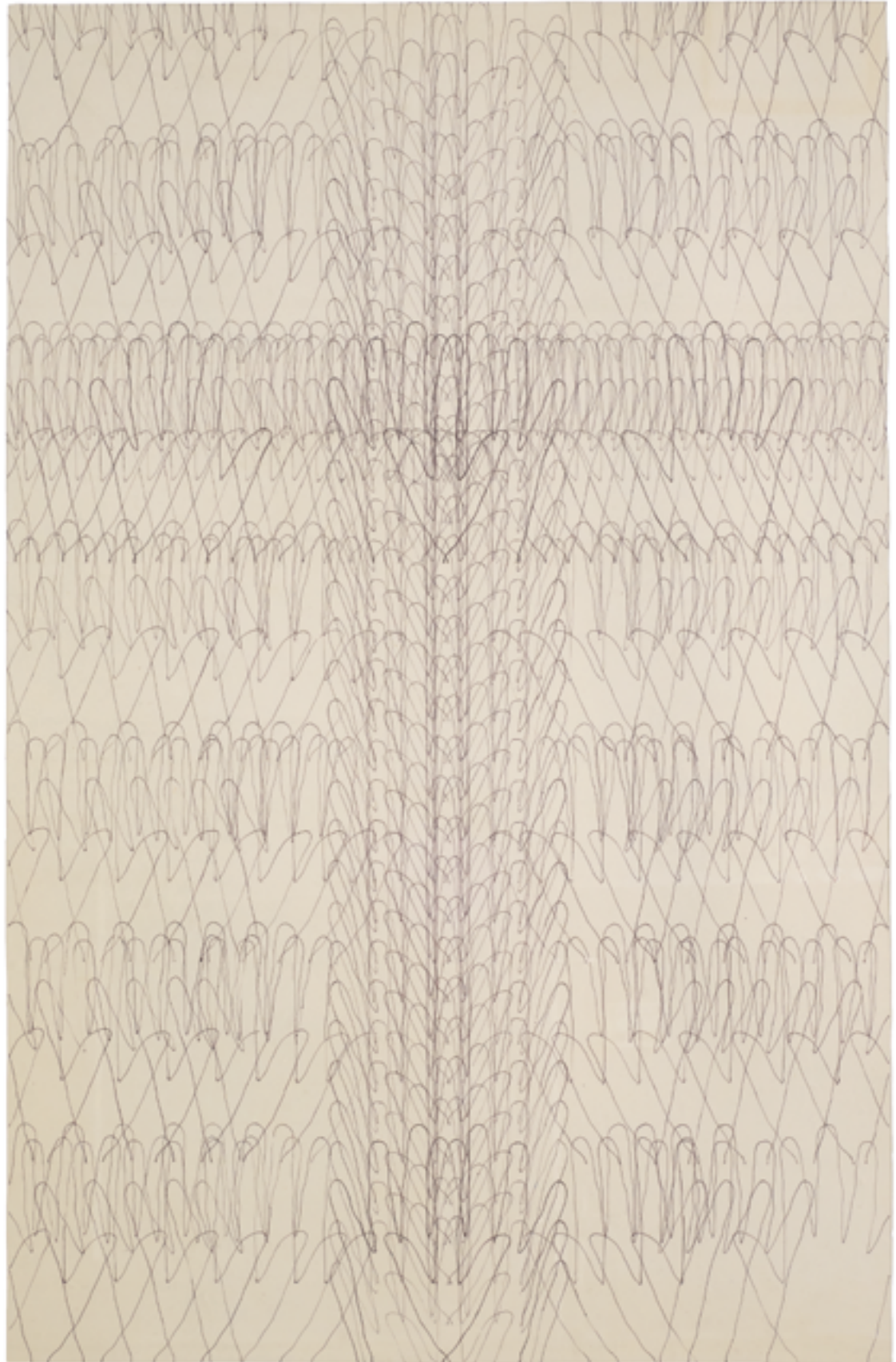
1925–2018 An artist, pioneer of conceptual art and action art in Poland, author of spatial objects and installations. Her works represent geometric abstraction and minimal art. Author of texts about art. A graduate of the PWSSP in Wrocław (1957). From 1958 to 1995 she worked as a lecturer at the Faculty of Architecture of the Wrocław University of Technology. She was a member and co-founder of Grupa Wrocławska (1965–1976). She was awarded the Golden Cross of Merit in 1980 and the Knight's Cross of the Order of Polonia Restituta in 1990.

Works in collections i.a.: National Museums in Wrocław, Warsaw and Poznań, Muzeum Sztuki in Łódź, MOCAK Museum of Contemporary Art in Krakow, Chełm Land Museum in Chełm, Centro de Arte y Comunicación, Buenos Aires, Das Institut für Moderne Kunst, Norimberga, Germany, Centro de Arte Contemporanea, São Paulo, Brasil, Middlesbrough Art Gallery, Middlesbrough, UK.

Selected exhibitions: BWA Wrocław (1967); El Gallery, Elbląg (1967); New situation, Chicago (1972); 72 Gallery, Chełm (1981); National Museum in Wrocław (1985); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (1999); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (2015).

1 SOBOTA Sobota, Wigilia 1973	2 PONIEDZIAŁEK Niedziela, Piątek 1974	3 PONIEDZIAŁEK Niedziela 1973	4 WTOREK ŚRODA Wtorek 1974	5 ŚRODA Środa, Sobota 1973	6 PIĄTEK CZWARTEK Piątek, Środa 1974
7 PIĄTEK Piątek, Środa 1973	8 SOBOTA NIEDZIELA Sobota 1974	9 NIEDZIELA Niedziela, Wtorek 1973	10 WTOREK PONIEDZIAŁEK Wtorek 1974	11 WTOREK Wtorek, Piątek 1973	12 SOBOTA CZWARTEK Sobota, Środa 1974
13 CZWARTEK Środa, Piątek 1973	14 PIĄTEK SOBOTA Piątek, Sobota 1974	15 SOBOTA Sobota, Piątek 1973	16 PONIEDZIAŁEK Niedziela, Środa 1974	17 PONIEDZIAŁEK Niedziela, Piątek 1973	18 WTOREK ŚRODA Wtorek, Środa 1974
19 ŚRODA Środa, Sobota 1973	20 CZWARTEK PIĄTEK Środa, Piątek 1974	21 PIĄTEK Piątek, Środa 1973	22 SOBOTA NIEDZIELA Sobota, Niedziela 1974	23 NIEDZIELA Niedziela, Wtorek 1973	24 PONIEDZIAŁEK WTOREK Niedziela, Wtorek 1974
25 WTOREK Wtorek, Piątek 1973	26 CZWARTEK CZWARTEK Środa, Piątek 1974	27 CZWARTEK Środa, Piątek 1973	28 SOBOTA PIĄTEK Sobota, Piątek 1974	29 SOBOTA Sobota, Piątek 1973	30 PONIEDZIAŁEK Niedziela, Środa 1974
31 PONIEDZIAŁEK Niedziela, Środa 1973	DECEMBER				31 WTOREK Wtorek, Piątek 1974

← one year →

Michałowska 1983

Michałowska 1983

Mówię o tym, co mnie interesuje – co znajduję – co odkrywam poprzez wyobraźnię – marzenia – i świat, który mnie otacza. Jeden temat prowadzę w wielu obrazach. Stąd powstały cykle, które się ze sobą zazębiają i rosną, jeden z drugiego, jak np. cykl biologiczny, cykl figuralny, cykl romantyczny.¹¹

Wanda Paklikowska-Winnicka

I talk about what is interesting to me – what I find – what I discover through imagination – dreams – and the world that surrounds me. I pursue a single topic in multiple paintings. This is where cycles came from, which overlap and grow, one from the other, such as the biological cycle, the figural cycle, the romantic cycle.¹¹

Wanda Paklikowska-Winnicka

WANDA PAKLIKOWSKA-WINNICKA

1911–2001 Artystka, malarka abstrakcyjna. Absolwentka Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Krakowie (1934) oraz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1947). Związana z macierzystą uczelnią do 1989 roku. W latach 1968–1974 była kierownikiem Katedry Malarstwa, Rysunku i Projektowania Brył i Płaszczyzn na Wydziale Rzeźby, w latach 1982–1983 kierownikiem Katedry Rysunku na Wydziale Malarstwa. W 1983 roku otrzymała tytuł profesora nadzwyczajnego. Czołowa przedstawicielka „malarstwa materii”. Obrazy, w większości abstrakcyjne, zestawiała w cykle, które przeplatały się ze sobą.

Prace w kolekcjach m.in.: Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Muzeum Okręgowego w Toruniu, Muzeum im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Muzeum Sztuki Współczesnej w Bagdadzie, Muzeum Sztuki Współczesnej w Sarajewie, Muzeum Sztuki Współczesnej w Skopje.

Wybrane wystawy: Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1959); Galeria Lambert, Paryż (1960, 1961, 1966); Galeria MDM (1963); Sala del Arte, Malaga (1972); Galeria Zapiecek, Warszawa (1972); Galeria Mechelen, Belgia (1975); Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Bagdad (1977); Akademia Sztuk Pięknych, Warszawa (1980); Galeria Pro Arte-Pax, Elbląg (1991).

1911–2001 Artist, abstract painter. She graduated from the State School of Decorative Arts and Artistic Industry in Kraków (1934) and the Academy of Fine Arts in Warsaw (1947). Associated with her alma mater until 1989. From 1968 to 1974 she was the head of the Department of Painting, Drawing and Design of Solids and Surfaces at the Faculty of Sculpture, from 1982 to 1983 she was the head of the Department of Drawing at the Faculty of Painting. In 1983 she received the title of associate professor. A leading representative of Matterism. Her paintings, mostly abstract, were arranged in series that intertwined with each other.

Works in collections i.a.: Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, National Museum in Warsaw, Museum of Independence in Warsaw, District Museum in Toruń, District Museum in Bydgoszcz, Museum of Modern Art in Baghdad, Museum of Modern Art in Sarajevo, Museum of Modern Art in Skopje.

Selected exhibitions: Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1959); Lambert Gallery, Paris (1960, 1961, 1966); MDM Gallery, Warsaw (1963); Sala del Arte, Malaga (1972); Zapiecek Gallery, Warsaw (1972); Mechelen Gallery, Belgium (1975); Museum of Modern Art, Baghdad (1977); Academy of Fine Arts, Warsaw (1980); Pro Arte-Pax Gallery, Elbląg (1991).

Wanda Paklikowska-Winnicka | Obraz 43 | Painting 43 | 1958

090|091 **S** Wanda Paklikowska-Winnicka | Kompozycja | Composition | 1967

Wanda Paklikowska-Winnicka | Cykl biologiczny 83 | Biological cycle 83 | 1962

Świadomość, czym jest rzeźba, zyskałam około 1962 roku. Po okresie malarstwa, po pracach w wosku i glinie nadszedł czas pracy w marmurze, we Włoszech. Marmur mnie ośmielił, oczarował. Biały marmur, statuario. Zobaczyłam jego piękność, tkwiące w nim światło, dostrzegłam jego wieczne życie, jak żyjące morze, które zastygło. To są rzeczy tajemnicze, ale to właśnie zmieniło całe moje życie. Kamień zmienił moje życie! Od tego momentu nie chciałam już niczym innym się zajmować – zostawiłam Paryż, światowe życie. Pragnęłam tylko być we włoskiej pracowni Henraux i rzeźbić.¹²

Maria Papa Rostkowska

I became fully aware of what sculpture is around 1962. After a period of painting, after a time of working wax and clay, my era of Italian marble arrived. Marble left me enchanted and dazzled. White marble, statuario. I noticed its beauty, its inner luminosity – I discovered its eternal life, evocative of a congealed living sea. Such are things of mystery – and yet they changed my entire life. Stone changed my life! Ever since then, I wanted nothing else: I left Paris and worldly days behind. All I wanted was to be in my Italian studio of the Henraux workshops and sculpt.¹²

Maria Papa Rostkowska

MARIA PAPA ROSTKOWSKA

1923–2008 Rzeźbiarka, malarka, projektantka, twórczyni rzeźb w przestrzeni miejskiej. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1955). Wykładowczyni PWSSP w Sopocie oraz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 1957 roku mieszkała i tworzyła w Paryżu. W 1966 roku założyła swoją pracownię w Pietrasanta, w pobliżu kamieniołomów Carrara we Włoszech. Od 1959 roku zajmowała się rzeźbą, tworząc głównie w marmurze. Odznaczona Medalem Virtuti Militari. Laureatka Nagrody Fundacji Williama i Nomy Copleyów (1966).

Prace w kolekcjach m.in.: Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Warszawie, Królikarnia, Pałacu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie, Palais Bourbon w Paryżu, siedzibie francuskiego Zgromadzenia Narodowego, Bibliotece Polskiej w Paryżu, Uniwersytetu w Mediolanie (Archive della Parola, dell'Immagine e della Comunicazione Editoriale).

Wybrane wystawy: Salon des Réalités Nouvelles, Paryż (1963); Biennale Internationale de Sculpture, Carrare (1967); Galerie Moni Calatchi, Paryż (1972); Couvent Saint Augustin, Loano, Włochy (1984); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie (1991); Spazio Tadini, Mediolan (2009); Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Warszawie, Królikarnia (2014); Biblioteka Polska w Paryżu (2015); Museo di Arte Contemporanea Cascina Rioma, Mediolan (2017); Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (2023).

1923–2008 Sculptor, painter, designer, creator of sculptures in urban spaces. Graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1955). Lecturer at the PWSSP in Sopot and the Academy of Fine Arts in Warsaw. She lived and worked in Paris from 1957 onwards. In 1966, she founded her studio in Pietrasanta, near the Carrara quarries in Italy. Since 1959, she has been involved in sculpture, mainly creating in marble. Awarded the Virtuti Militari Medal. Winner of the William and Noma Copley Foundation Award (1966).

Works in collections i.a.: The Centre of Polish Sculpture in Orońsko, Xawery Dunikowski Sculpture Museum in Warsaw, Królikarnia, Palace of the President of the Republic of Poland in Warsaw, Palais Bourbon in Paris, the seat of the French National Assembly, Polish Library in Paris, University of Milan (Archive della Parola, dell'Immagine e della Comunicazione Editoriale).

Selected exhibitions: Salon des Réalités Nouvelles, Paris (1963); Biennale Internationale de Sculpture, Carrara (1967); Galerie Moni Calatchi, Paris (1972); Couvent Saint Augustin, Loano, Italy (1984); Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw (1991); Spazio Tadini, Milan (2009); Xawery Dunikowski Sculpture Museum in Warsaw, Królikarnia (2014); Polish Library in Paris (2015); Museo di Arte Contemporanea Cascina Rioma, Milan (2017); The Centre of Polish Sculpture in Orońsko (2023).

Najważniejsze jest aby istniał powód obrazu. Tym powodem może być wszystko: brutalność dnia, sen, wiersz, czyjś ból, który stał się moim bólem. Byleby to coś było odczute przeze mnie z taką siłą, która sięga głębiej niż moje „wiem”. Trzeba na tyle ośmielić wyobraźnię, by uzyskać precyzję widzenia tego powodu. Ta intensywność wyobraźni, absolutna koncentracja i nieprzesądzanie niczego z góry mogą doprowadzić do znajdowania znaków własnych, znaków, którymi zapisujemy siebie, swoje przeżywanie świata.¹³
Teresa Pągowska

What is most important that there is a reason for a painting. Anything can be such a reason: brutality of the day, a dream, a poem, someone's pain which has become my pain. It just must be something that I feel with such a strength that reaches deeper than my "I know". You have to dare your imagination enough to achieve the precision of perception of this reason. This intensity of imagination, absolute concentration, and not taking anything for granted might lead to finding own signs, signs we use for recording ourselves, our experience of the world.¹³
Teresa Pągowska

TERESA PAŃGOWSKA

1926–2007 Malarka, doktor *honoris causa* ASP w Gdańsku (2002). Uznana, wieloletnia pedagog uczelni artystycznych: PWSSP w Gdańsku, PWSSP w Łodzi, od 1973 roku ASP w Warszawie. Przedstawicielka nowej figuracji, związana z grupami *Réalités Nouvelles* oraz *Nouvelle Ecole de Paris*. Laureatka Nagrody Fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego (1990), Nagrody im. Jana Cybisa (2001) oraz Nagrody im. Kazimierza Ostrowskiego (2002).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Kielcach, Poznaniu, Wrocławiu, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowego w Radomiu, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie.

Wybrane wystawy: Galeria Lambert, Paryż (1961); Contemporary Art Gallery, Chicago (1961); Galleria Il Canale Firenze, Wenecja (1962); Demarco Gallery, Edinburgh (1971); Neuer Berliner Kunstverein, Berlin (1974); Galeria Studio, Warszawa (1980), Galerie Numaga 2, Auvernier (1982); Persons Lindell Gallery, Helsinki (1990); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1997); Dom Artysty Plastyka w Warszawie, *wystawa retrospektywna* (2001); Spectra Art Space, Fundacja Rodziny Staraków, Warszawa (2021).

1926–2007 Painter, doctor *honoris causa* of the Academy of Fine Arts in Gdańsk (2002). Recognized, long-term teacher of art schools: PWSSP in Gdańsk (1950-1964), PWSSP in Łódź (1971–1973), the Academy of Fine Arts in Warsaw (1973–1992). A representative of the New Figuration, associated with the “*Réalités Nouvelles*” and “*Nouvelle Ecole de Paris*” groups. Winner of the Alfred Jurzykowski Foundation Award (1990), the Jan Cybis Award (2001) and the Kazimierz Ostrowski Award (2002).

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Gdańsk, Kielce, Poznań, Wrocław, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Academy of Fine Arts in Gdańsk, District Museum in Bydgoszcz, District Museum in Radom, Museum of Warmia and Mazury in Olsztyn.

Selected exhibitions: Lambert Gallery, Paris (1961); Contemporary Art Gallery, Chicago (1961); Galleria Il Canale Firenze, Venice (1962); Demarco Gallery, Edinburgh (1971); Neuer Berliner Kunstverein, Berlin (1974); Studio Gallery, Warsaw (1980), Galerie Numaga 2, Auvernier (1982); Persons Lindell Gallery, Helsinki (1990); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1997); DAP, Warsaw, *retrospective exhibition* (2001); Spectra Art Space, Starak Family Foundation, Warsaw (2021).

098|099 **S** Teresa Pałowska | Obraz Czarny I | Black Painting I | 1960

Teresa Pągowska | Incydent | Incident | 1960

Teresa Pagowska | Słonie | Elephants | 1986

Teresa Pągowska | Czerwone psy | Red Dogs | 1986

TP 93

Forma była, pozostaje najważniejszą. Istotnym było sięgnięcie do kobiecego sposobu formowania dzieła. Z tkaniny szytej, wypychanej, modelowanej. Powstaje miękka rzeźba. Malowana na różowo. I różowy sztandar – sztandar kobiecości, tej dotąd pogardzanej. I to wszystko po perfekcyjnych studiach u X. Dunikowskiego. Jak silna była determinacja. Dzisiaj moja sztuka ma wymiar egzystencjalny. To poprzez moją sztukę stałam się wolniejsza i silniejsza. Wyzwoliłam siebie.¹⁴

Maria Pinińska-Bereś

Form was and remains paramount. It was important to reach for the feminine way of forming the work. From sewn, stuffed, modeled fabric. A soft sculpture is created. Painted pink. And a pink banner – the banner of femininity, so far disdained. And all this after perfect studies under X. Dunikowski. Dunikowski. How strong was the determination. Today my art has an existential dimension. It is through my art that I have become freer and stronger. I have liberated myself.¹⁴

Maria Pinińska-Bereś

MARIA PINIŃSKA-BEREŚ

1931–1999 Rzeźbiarka i performerka, autorka instalacji i environment, uznawana za jedną z pionerek sztuki feministycznej. Żona rzeźbiarza Jerzego Beresia i matka malarki Bettiny Bereś. Absolwentka Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych (1956). Od 1979 roku członkini II Grupy Krakowskiej. Wieloletnia organizatorka i kuratorka wystaw Rzeźby Roku (1962-1980).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu i Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum Sztuki w Łodzi, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, Galerii Bielskiej BWA, Muzeum w Bochum, Migros Muzeum w Zürichu, Museum Jerke w Recklinghausen.

Wybrane wystawy: Arsenał, Warszawa (1955); Galeria Współczesna, Warszawa (1973); Haags Gemeentemuseum, Haga (1979); Biennale w São Paulo (1982); Galeria Krzysztofory, Kraków (1988); The National Museum of Women in Arts, Waszyngton, USA (1991); Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (1993); Muzeum Narodowe w Warszawie (1991); Bunkier Sztuki w Krakowie, Galeria Bielska w Bielsku-Białej, Galeria Miejska Arsenał w Poznaniu, *wystawa retrospektywna* (1999); Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie (2012).

1931–1999 Sculptor and performer, author of installations and environments, considered as one of the pioneers of feminist art. Wife of the sculptor Jerzy Bereś and mother of the painter Bettina Bereś. A graduate of the Sculpture Department of the Academy of Fine Arts (1956). From 1979, a member of the II Kraków Group. Long-term organizer and curator of the Sculpture of the Year exhibitions (1962–1980).

Works in collections i.a.: National Museums in Krakow, Wrocław, Poznań and Warsaw, Museum of Modern Art in Warsaw, Silesian Museum in Katowice, Muzeum Sztuki in Łódź, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, MOCAK Museum of Contemporary Art in Krakow, The Centre of Polish Sculpture in Orońsko, BWA in Bielsko-Biała, Museum in Bochum, Migros Museum in Zürich, Museum Jerke in Recklinghausen.

Selected exhibitions: Arsenał, Warsaw (1955); Współczesna Gallery, Warsaw (1973); Haags Gemeentemuseum, Hague (1979); São Paulo Art Biennial (1982); Krzysztofory Gallery, Kraków (1988); The National Museum of Women in Arts, Washington, USA (1991); The Centre of Polish Sculpture, Orońsko (1993); National Museum in Warsaw (1991); Bunkier Sztuki, Krakow, BWA Gallery, Bielsko-Biała, Arsenał, Poznań, *retrospective exhibition* (1999); The State Art Gallery in Sopot (2012).

I ze wszystkich kobiet, które poznałem była osobą o największej kulturze literackiej, opowiadająca zawsze tak ciekawie. (...) Ona uprawiała dziwny rodzaj twórczości. Były to piękne, błyszczące blachy cynkowe, nabijane na blejtram, mniej więcej formatu metr na metr. Blachy były nacinane, nadginane, preparowane, z dobijanymi gwoździkami. Bardzo to były piękne prace, które dzisiaj znajdują się w wielu światowych muzeach..¹⁵

Andrzej Dobosz, krytyk literacki, o twórczości Barbary Pniewskiej

And of all the women I've met, she was the one with the greatest literary culture, always telling stories so fascinatingly. (...) She pursued a peculiar kind of creativity. They were beautiful, shiny zinc plates, mounted on a stretcher frame, approximately one meter by one meter in size. The plates were incised, bent, treated, with nails driven in. They were truly beautiful works, which can now be found in many world museums.¹⁵

Andrzej Dobosz, literary critic, on the work of Barbara Pniewska

BARBARA PNIEWSKA

1928–1994 Artystka, twórczyni kompozycji z metalu, córka architekta Bohdana Pniewskiego. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Studiowała także na Akademii w Krakowie. Tworzyła obrazy technikami własnymi. Najbardziej charakterystyczne cechy twórczości artystki to synteza awangardowej konstrukcji malarskiej i tradycyjne oraz tworzywo spoza malarskiego warsztatu – drewno, blacha i gwoździe.

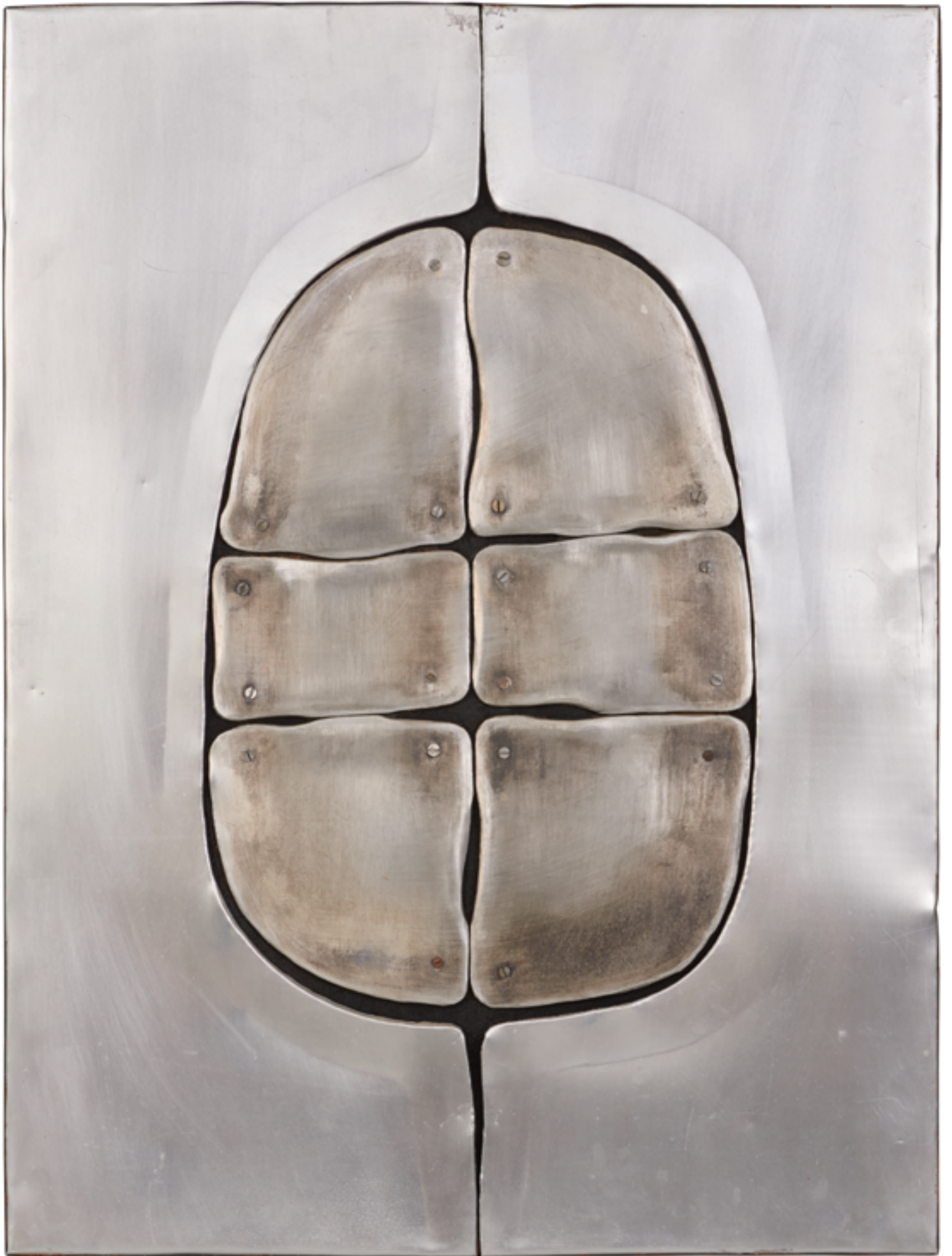
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Sztuki w Łodzi, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, National Trust Collections w Londynie, The Sylwestrowicz Collection w Bernardsville, New Jersey, USA, The Oppenheim Collection of Modern Polish Art w Los Angeles, USA, The Aldrich Contemporary Art Museum w Connecticut, USA.

Wybrane wystawy: Arsenal, Warszawa (1955); Galeria Krzywe Koło, Warszawa (1961); Galeria ZPAP, Warszawa (1963); The Aldrich Museum, USA (1964); Galeria Krzywe Koło, Warszawa (1965); Hamilton Galleries, London, UK (1967); The Aldrich Museum, USA (1972); Loyola Marymount University, USA (2010); Galeria Sztuki im. Jana Tarasina w Kaliszu (2017); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2020).

1928–1994 Artist, author of metal compositions, daughter of architect Bohdan Pniewski. A graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw, she also studied at the Academy in Krakow. She created paintings using her own techniques. The most characteristic features of artist's work are the synthesis of avant-garde painting construction and traditional materials outside the painter's workshop – wood, metal, and nails.

Works in collections i.a.: Muzeum Sztuki in Łódź, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, National Trust Collections in London, the Sylwestrowicz Collection in Bernardsville, New Jersey, USA, the Oppenheim Collection of Modern Polish Art in Los Angeles, USA, and The Aldrich Contemporary Art Museum in Connecticut, USA.

Selected exhibitions: Arsenal, Warsaw (1955); Krzywe Koło Gallery, Warsaw (1961); ZPAP Gallery, Warsaw (1963); The Aldrich Museum, USA (1964); Krzywe Koło Gallery, Warsaw (1965); Hamilton Galleries, London, UK (1967); The Aldrich Museum, USA (1972); Loyola Marymount University, USA (2010); Jan Tarasin Art Gallery in Kalisz (2017); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (2020).

Malarstwo przychodzi ze świata, z moich przetworzonych wspomnień, ale też z tego, jaki jest w tej chwili zapach powietrza, powiew liści, ruch uliczny. Wszystko przepływa przeze mnie i coś wywołuje. Mogą tu nawet działać jakieś dalekie echa, sprawy astralne. Nie wiem. Jestem tylko narzędziem przekazującym w sposób właściwy mnie samej. Takim samym jak tusz, piórko, farba olejna, temperowa czy inna.¹⁶

Erna Rosenstein

Painting comes from the world, from my processed memories, but also from what the air smell, the waft of leaves, the street traffic is at the moment. Everything flows through me and induces something. Even some remote echoes, astral matters, can act here. I don't know. I'm only an instrument that conveys in a manner specific to me. The same one as ink, pen, oil or tempera or another paint.¹⁶

Erna Rosenstein

ERNA ROSENSTEIN

1913–2004 Malarka, poetka. Czołowa przedstawicielka surrealizmu w polskiej sztuce. Tworzyła obrazy, asamblaże, rysunki, obiekty i książki artystyczne. Wydała siedem zbiorów wierszy, m.in. *Ślad* (1972) i *Spoza granic mowy* (1976). Studiowała w wiedeńskiej Frauen Akademie (1932–34) i krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych (1934–1936). Związana z gronem twórców krakowskich (II Grupa Krakowska) i warszawskich; pokazywała swoje prace zarówno w Galerii Krzysztofory, jak w Galerii Krzywe Koło. Brała udział w Sympozjach Złotego Grona w Zielonej Górze oraz Plenerach Koszalińskich w Osiekach. Laureatka Nagrody im. Cypriana Kamila Norwida (1976) i Nagrody im. Jana Cybisa (1996).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Wrocławiu, Krakowie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAM w Krakowie, Muzeum Sztuki Współczesnej w Radomiu.

Wybrane wystawy: Wystawy Sztuki Nowoczesnej (Kraków 1948–49, Warszawa 1957 i 1959); Galeria Sztuki Nowoczesnej Krzywe Koło (1958); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1967); Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego, Warszawa (2014); The Jewish Museum in New York (2016); documenta 14, Athens and Kassel (2017); The Metropolitan Museum of Art in New York (2021); Tate Modern in London (2022).

1913–2004 Painter and poet. A leading representative of Surrealism in Polish art. She worked in paintings, assemblages, drawings, objects and art books. She has published seven books of poems, including “Ślad” (1972) and “Spoza granic mowy” (1976). She studied at the Frauen Akademie in Vienna (1932–34) and the Academy of Fine Arts in Kraków (1934–1936). Associated with the II Kraków Group, Krzysztofory Gallery in Kraków and the Krzywe Koło Gallery in Warsaw. She took part in the “Złote Grono” Symposia in Zielona Góra and the “The Plein Air” in Osieki. Winner of the Cyprian Kamil Norwid Award (1976) and the Jan Cybis Award (1996).

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Wrocław and Krakow, Muzeum Sztuki in Łódź, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Museum of Modern Art in Warsaw, MOCAM Museum of Contemporary Art in Krakow, Museum of J. Malczewski in Radom.

Selected exhibitions: Exhibitions of Modern Art (Krakow 1948–49, Warsaw 1957, 1959); Krzywe Koło Gallery, Warsaw (1958); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1967); Xawery Dunikowski Museum of Sculpture, Warsaw (2014); The Jewish Museum in New York (2016); documenta 14, Athens and Kassel (2017); The Metropolitan Museum of Art in New York (2021); Tate Modern in London (2022).

Erna Rosenstein | Kompozycja surrealistyczna | Surrealist composition | 1948

Erna Rosenstein | Żywioł I | Element I | niedatowany | undated

W wielu wypadkach chcę ocalić od zupełnego zniszczenia owe stare szczątki. Poniszczone druki, reprodukcje, fotografie, szczątki szkła, tworzyw sztucznych. Powiedziałam – chciałabym ocalić od zupełnego zniszczenia, bo fascynują mnie przede wszystkim przedmioty i materiały autentyczne, ale jakoś już podniszczone. I właśnie w moich kompozycjach chcę jakby zatrzymać ich upadek, każdy z owych (...) fragmentów zachowuje swoją poetykę (...) ale jednocześnie staje się elementem wyłącznie plastycznym...¹⁷

Teresa Rudowicz

In many cases, I want to save those old remnants from complete destruction. Torn prints, reproductions, photographs, shards of glass, and plastics. I said, "I would like to save them from complete destruction because I am fascinated primarily by authentic objects and materials, even if they are already damaged. And in my compositions, I want to somehow halt their decline, where each of those (...) fragments retains its own poetics (...) while simultaneously becoming purely artistic elements".¹⁷

Teresa Rudowicz

TERESA RUDOWICZ

1928–1994 Polska malarka, autorka kolaży, asamblaży i fotomontaży. Stypendystka Fundacji Kościuszkowskiej w USA (1971/72). Współzałożycielka *Grupy Krakowskiej II* (m.in. Jerzy Bereś, Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Jan Tarasin, Jerzy Tchórzewski).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Krakowie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej we Wrocławiu, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Galeria Nazionale d'Arte Moderna w Rzymie, Museum Boymans van Beuvlingen w Rotterdamie, Museum der Kunst XX Jahrhunderts w Wiedniu, Alcoa Collection of Contemporary Art w Pittsburgu.

Wybrane wystawy: Wystawa Sztuki Nowoczesnej, Warszawa (1957), Galerie Lambert, Paryż (1959); Galeria l'Obelisco, Rzym (1960); Museum of Modern Art, Nowy Jork (1961); Felix Landau Gallery, Los Angeles (1960); Museo d'Arte Moderna (1966); wystawa *retrospektywna*, Muzeum Narodowe, Warszawa (1991); Krakowski Pałac Sztuki (1993); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1994); Muzeum Narodowe, Kraków (2008).

1928–1994 A Polish painter, author of collages, assemblages and photomontages, A holder of the US Kosciuszko Foundation's scholarship (1971/72). A co-founder of *Grupa Krakowska II* (i.a. Jerzy Bereś, Tadeusz Brzozowski, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Jan Tarasin, Jerzy Tchórzewski).

Works in collections i.a.: National Museum in Krakow, Museum of Modern Art in Wrocław, The Historical Museum of the City of Krakow, Galeria Nazionale d'Arte Moderna in Rome, Museum Boymans van Beuvlingen in Rotterdam, Museum der Kunst XX Jahrhunderts in Vienna, Alcoa Collection of Contemporary Art in Pittsburgh

Selected exhibitions: Exhibition of Modern Art, Warsaw (1957), Galerie Lambert, Paris (1959); Galeria l'Obelisco, Rome (1960); Museum of Modern Art, New York (1961); Felix Landau Gallery, Los Angeles (1960); Museo d'Arte Moderna, Rome (1966); *retrospective exhibition*, National Museum, Warsaw (1991); Pałac Sztuki in Krakow (1993); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (1994); Muzeum Narodowe, Krakow (2008).

*Sztuka kobiet – punkty zaczepienia. Pewna skłonność do praktyczności, do dzielnego radzenia sobie w ramach istniejących ograniczeń i dostępnych środków. Pewien brak rozmachu, rozsądny masochizm, kontrolowane samodławienie, podcinanie sobie skrzydeł i pętanie nóg. Pewien pośpiech w opuszczaniu dogodnych pozycji zawracanie w połowie drogi, chęć znalezienia skrótu, niepewność, udowodniony brak orientacji przestrzennej. Trzepotanie i migotliwość stwarzające pozory ruchu przy jednoczesnym poczuciu niezmienności. Wiara w postęp. Wiara w kary i nagrody. Wiara w karę. Nareszcie uświadomione i wyartykułowane poczucie winy. Hałaśliwa radość i akceptacja wszystkiego jak leci. Pewien brak umiaru, bezwzględność w testowaniu udowodnionej wytrzymałości.*¹⁸
Jadwiga Sawicka

*Women's art – starting points. A certain inclination to be practical, to boldly contend with the existing limitations and available resources. A certain lack of dash, a reasonable masochism, choking oneself, clipping one's wings and fettering one's legs in a controlled manner. A certain haste when leaving convenient positions and turning around halfway, a wish to find a shortcut, an uncertainty, a proven lack of orientation in space. Fluttering and flickering that make an impression of motion with the simultaneous feeling of unchangeability. A faith in progress. A faith in punishments and prizes. A faith in punishment. Finally, a conscious and formulated sense of guilt. A noisy joy and acceptance of everything that comes. A certain lack of moderation, a ruthlessness in testing the proved strength.*¹⁸
Jadwiga Sawicka

JADWIGA SAWICKA

ur. 1959 Artystka, malarka. Tworzy obrazy, fotografie, obiekty, instalacje tekstowe. Jej prace często operują słowami i zdaniami zaczerpniętymi ze środków masowego przekazu. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (1984). Profesorka na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Stypendystka The Pollock-Krasner Foundation (1992). Laureatka Nagrody im. Jana Cybisa (2013) oraz Nagrody im. Katarzyny Kobro (2015).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAM w Krakowie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Galerii Arsenał w Poznaniu, Dolnośląskiego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych we Wrocławiu, Zachęta w Szczecinie.

Wybrane wystawy: Galeria Sztuki Współczesnej, Przemyśl (1994); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (1997); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1999); Bunkier Sztuki, Kraków, *wystawa retrospektywna* (2003); Contemporary Art Centre, Wilno (2004).

b. 1959 Artist, painter. She works in paintings, photographs, objects, text installations. Her works often use words and sentences taken from the mass media. A graduate of the Academy of Fine Arts in Krakow (1984). Professor at the Art Department of the University of Rzeszów. Scholar of The Pollock-Krasner Foundation (1992). Winner of the Jan Cybis Award (2013) and the Katarzyna Kobro Award (2015).

Works in collections i.a.: Museum of Modern Art in Warsaw, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, MOCAM Museum of Contemporary Art in Krakow, Muzeum Sztuki in Łódź, CSW Zamek Ujazdowski in Warsaw, Arsenał in Poznań, Society for the Encouragement of Fine Arts in Wrocław, Zachęta in Szczecin.

Selected exhibitions: BWA Gallery, Przemyśl (1994); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (1997); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1999); Bunkier Sztuki, Krakow, *retrospective exhibition* (2003); Contemporary Art Centre, Vilnius (2004).

ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało domowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe
ciało cyfrowe ciało cyfrowe

Dlaczego zrezygnowałam z koloru? Bo kolor musi mieć swoją funkcję. W malarstwie realistycznym ma swoją funkcję. W malarstwie realistycznym jest dla niego miejsce, ciało jest ciałem, biała szata – białą szatą, cienie, światło... (...) jak zaczęłam uprawiać gest, uznałam, że funkcji dla koloru nie znalazłam. Można by dawać kolorowe tła, ale po co? Aby obraz był ładniejszy? Nigdy nie robiłam nic, by upiększać, tylko żeby [wszystko] podlegało mojemu nastawieniu, mojej ewolucyjnej potrzebie.¹⁹

Teresa Tyszkiewiczowa

Why have I abandoned the colour? Because the colour must have its function. It has its function in the Realist painting. The Realist painting has a place for the colour, the body is the body, the white robe – the white robe, shadows, light... (...) as I started to do the gesture, I decided that I hadn't found a function for the colour. Colourful backgrounds could be added, but what for? For the painting to be prettier? I've never done anything to beautify, but in order that [everything] was subordinate to my attitude, my evolutionary need.¹⁹

Teresa Tyszkiewiczowa

TERESA TYSZKIEWICZ

1906–1992 Malarka, tworząca w nurcie abstrakcji niegeometrycznej, projektantka tkanin, ilustratorka książek i czasopism. Studiowała w Szkole Przemysłu Artystycznego w Krakowie (1926-1928) oraz na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1928-1933). Wieloletnia wykładowczyni Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Łodzi (1946–1978), gdzie założyła i prowadziła Katedrę Druku na Tkaninie. Przedstawicielka tasyzmu i malarstwa gestu w polskiej sztuce.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Narodowe w Warszawie.

Wybrane wystawy: Warszawa, Salon Koterby (1937); Związek Zawodowy Artystów Plastyków, Lwów (1938); Wystawy Sztuki Nowoczesnej (Kraków, 1948; Warszawa 1957, 1959); Galeria Krzywe Koło, Warszawa (1961); Salon Sztuki Współczesnej, Łódź (1979); Galeria Krzysztofory, Kraków, *wystawa retrospektywna* (1989); Galeria Starmach, Kraków (1992); Galeria Arsenał, Poznań (1996); Atlas Sztuki, Łódź (2013).

1906–1992 Painter of non-geometric abstraction, fabric designer, illustrator of books and magazines. She studied at the School of Artistic Industry in Kraków (1926–1928) and at the Academy of Fine Arts in Warsaw (1928–1933). A long-time lecturer at the State Higher School of Fine Arts in Łódź (1946–1978), where she founded and ran the Department of Printing on Textile. A representative of Tachisme and Gestural painting in Polish art.

Works in collections i.a.: Muzeum Sztuki in Łódź, National Museum in Warsaw.

Selected exhibitions: Warsaw, Salon of Koterba (1937); Trade Union of Visual Artists, Lviv (1938); Exhibitions of Modern Art (Krakow, 1948; Warsaw 1957, 1959); Krzywe Koło Gallery, Warsaw (1961); Modern Art Salon, Łódź (1979); Krzysztofory Gallery, Krakow, *retrospective exhibition* (1989); Starmach Gallery, Krakow (1992); Arsenał, Poznań (1996); Atlas Sztuki, Łódź (2013).

szyszk

Powierzchnia 100×70 cm, jako że nie można było kupić papieru innego formatu, pomieściła dziewięćset pięćdziesiąt szpilek. Tak mnie to podnieciło, że liczyłam każdą wbitą szpilkę. Fascynowało od początku, stawiało opór. Odczuwałam to fizycznie: przebijanie szpilki przez papier jest dla mnie czymś bardzo dziwnym – ani tego oswoić, ani zanegować, ani dojść do formy, która przestałaby mnie interesować. (...) Cały czas wbijam je klęcząc na kolanach, na papier leżący na podłodze. Potem, przyglądając się, mogę odczytać, że w danej chwili boleśnie ukłułam się w palec – co dawniej mi się często zdarzało – że byłam zdenerwowana, że musiałam zmienić pozycję.²⁰

Teresa Tyszkiewicz

A surface of 100×70 cm, as no other format paper could be bought, accommodated nine hundred and fifty pins. I was so excited that I counted every pin I put in. It fascinated from the beginning, it resisted. I felt it physically: putting a pin through paper is something very strange to me – I can neither tame it, nor negate it, nor reach a form that would cease to interest me. I keep hammering them, kneeling on my knees, on the paper lying on the floor. Then, looking at it, I can tell that I have pricked my finger painfully – which used to happen a lot – that I was nervous, that I had to change my position.²⁰

Teresa Tyszkiewicz

TERESA TYSZKIEWICZ

1953–2020 Autorka eksperymentalnych filmów krótkometrażowych, tworząca w polu fotografii, rysunku, performansu i malarstwa. Tworzyła obiekty przestrzenne i rzeźby. W latach 1973–1978 studiowała na Politechnice Warszawskiej. Była współzałożycielką Związku Twórców Filmowych „Remont”. W latach 1978–1981 działała w kręgu artystów skupionych wokół Galerii Współczesnej w Warszawie. Od 1982 roku mieszkała we Francji. Od lat 80-tych głównym materiałem prac artystki była szpilka.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, NOMUS w Gdańsku, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Centre Pompidou, Musee d’Art Moderne de Paris, Musee Bohin w Paryżu, Fonds National d’Art Contemporain w Paryżu, Musée Ville de Paris, Fondation Camille w Paryżu.

Wybrane wystawy: Galeria Krytyków, Warszawa (1980); Biennale de Paris, Section Cinema Experimental (1982); Centre Georges Pompidou, Paryż (1983); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1998); Tate Modern, Londyn (2004); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2007); Muzeum Sztuki w Łodzi, *wystawa retrospektywna* (2020); Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie (2022).

1953–2020 Author of experimental short films, she worked in photography, drawing, performance and painting. She was an author of spatial objects and sculptures. From 1973 to 1978 she studied at the Warsaw University of Technology. She was a co-founder of the Union of Filmmakers “Remont”. From 1978 to 1981 she was active in the circle of artists gathered around the Współczesna Gallery in Warsaw. From 1982 she lived in France. From the 1980s, the main material of the artist’s works were pins.

Works in collections i.a.: Muzeum Sztuki in Łódź, Museum of Modern Art in Warsaw, NOMUS in Gdańsk, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Centre Pompidou, Musee d’Art Moderne de Paris, Musee Bohin in Paris, Fonds National d’Art Contemporain in Paris, Musée Ville de Paris, Fondation Camille in Paris.

Selected exhibitions: Pokaz Gallery, Warsaw (1980); Biennale de Paris, Section Cinema Experimental (1982); Centre Georges Pompidou, Paris (1983); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1998); Tate Modern, London (2004); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (2007); Muzeum Sztuki in Łódź, *retrospective exhibition* (2020); The State Art Gallery in Sopot (2022).

14 17

10 32

19 19

11 28

15 35

5064 61

17 53

16 12

13 26

14 31

15 31

9 12

10 38

11 22

16 03

17 20

12 02

16 22

17 23

13 20

12 11

Teresa Tyszkiewicz | Image blanc | 2000

ARTYŚCI
ARTISTS

Patrząc z dystansu zaczyna jawić mi się, że sednem mojej pracy jest nazywanie rzeczy po imieniu. Elementarny opis tego co wokół mnie, wokół nas. Stąd te obrazy/logotypy - dym, chmury, dom, cegła, zapalniczka, mgła, okno, księżyc, usta, cień, ocean... Wierzę, że z tych słów mogę ułożyć pełne, sensowne zdania, którymi mogę opowiedzieć jakąś historię, albo Wy możecie z nich ułożyć własną historię.²¹

Rafał Bujnowski

When looking from a distance, it occurs to me that the point of my work is to call a spade a spade. An elementary description of everything around me, around us. This is where those images/logotypes come from – smoke, clouds, house, brick, lighter, fog, window, moon, mouth, shadow, ocean... I believe that I can use these words to formulate full, meaningful sentences, which can tell a story or allow you to create your own story.²¹

Rafał Bujnowski

RAFAŁ BUJNOWSKI

ur. 1973 Malarz, grafik, autor filmów wideo, instalacji, akcji artystycznych. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (2000). W latach 1995-2001 współtworzył Grupę Ładnie (razem z m.in. Wilhelmem Sasnałem i Marcinem Maciejowskim). Laureat międzynarodowej nagrody artystycznej Europas Zukunft (2005) oraz Nagrody im. Jana Cybisa (2019).

Prace w kolekcjach m.in.: Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAM w Krakowie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Sprengel Museum w Hannoverze, Sammlung Goetz w Monachium, Henry Art Gallery w Seattle, Rubell Family Collection w Miami, Hort Family Collection w Nowym Jorku.

Wybrane wystawy: Galeria Raster, Warszawa (2002); Art in General, Nowy Jork (2004); Bunkier Sztuki, Kraków (2005); Neuer Kunstverein Wien, Wiedeń (2011); Künstlerhaus Bethanien, Berlin (2011); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2016); DAP, Warszawa (2019).

b. 1973 Painter, graphic artist, author of videos, installations, artistic actions. A graduate of the Academy of Fine Arts in Krakow (2000). From 1995 to 2001 he was a member of the “Ładnie” group (together with, among others, Wilhelm Sasnal and Marcin Maciejowski). Winner of the Europas Zukunft International Art Award (2005) and the Jan Cybis Award (2019).

Works in collections i.a.: Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, MOCAM Museum of Contemporary Art in Krakow, Museum of Modern Art in Warsaw, Sprengel Museum in Hannover, Sammlung Goetz in Munich, Henry Art Gallery in Seattle, Rubell Family Collection in Miami, Hort Family Collection in New York.

Selected exhibitions: Raster Gallery, Warsaw (2002); Art in General, New York (2004); Art Bunker, Kraków (2005); Neuer Kunstverein Wien, Vienna (2011); Künstlerhaus Bethanien, Berlin (2011); Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2016); DAP, Warsaw (2019).

Ja po prostu chcę, żeby to ciągle było malowanie żeby to było o malowaniu i procesie malowania, nakładania – i to wszystko. A ostatecznego celu naprawdę nie widzę. Nie widzę takiego punktu, do którego dojdę i potem już można umierać.²²
Tomasz Ciecierski

I just want this still to be painting, want this to be about painting and about the process of painting, applying – and that's all. And I really can't see the ultimate purpose. I can't see such a point which I will reach and then I can die.²²
Tomasz Ciecierski

TOMASZ CIECIERSKI

ur. 1945 Malarz, autor rysunków, kolaży i fotografii. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1971). W latach 1972-1985 był wykładowcą na macierzystej uczelni. Związany m.in. z Galerią Foksal w Warszawie, Wetering Galerie w Amsterdamie i Galerie Hans Strelow w Düsseldorfie. Laureat Nagrody im. Jana Cybisa (1999). W latach 80-tych zrezygnował z narracyjnego sposobu obrazowania i zajął się przede wszystkim pejzażem. Tworzy reliefowe kompozycje, które składają się z nakładanych na siebie warstwami obrazów olejnych.

Prace w kolekcjach m.in.: Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeów Narodowych w Warszawie, Wrocławiu, Poznaniu, Gdańsku, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Parlamentu Europejskiego

Wybrane wystawy: Biennale w Sydney (1984); Biennale w São Paulo (1987, 1994); Third Eye Center, Glasgow (1988); Muzeum Sztuki w Łodzi (1990); Musée d'Art Contemporain, Nîmes (1991); documenta IX, Kassel (1992); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1994); Galeria Arsenał, Białystok (1998); Bunkier Sztuki, Kraków, *wystawa retrospektywna* (2003); Muzeum Narodowe w Poznaniu (2007); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (2009); Galeria Foksal, Warszawa (2014).

b. 1945 Painter, author of drawings, collages, and photographs. He graduated from the Academy of Fine Arts in Warsaw in 1971. From 1972 to 1985, he was a lecturer at his alma mater. He was associated with galleries such as Foksal Gallery in Warsaw, Wetering Galerie in Amsterdam, and Galerie Hans Strelow in Düsseldorf. He received the Jan Cybis Award in 1999. In the 1980s, he abandoned the narrative way of painting and focused mainly on landscapes. He creates relief compositions consisting of layers of oil paintings.

Works in collections i.a.: Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, National Museums in Warsaw, Wrocław, Poznań, Gdańsk, CSW Zamek Ujazdowski in Warsaw, CSW in Toruń, Muzeum Sztuki in Łódź, Upper Silesian Museum in Bytom, European Parliament.

Selected exhibitions: Biennale Sydney (1984); São Paulo Art Biennial (1987, 1994); Third Eye Center, Glasgow (1988); Muzeum Sztuki in Łódź (1990); Musée d'Art Contemporain, Nîmes (1991); documenta IX, Kassel (1992); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1994); Arsenał, Białystok (1998); Bunkier Sztuki, Krakow, *retrospective exhibition* (2003); National Museum in Poznań (2007); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (2009); Foksal Gallery, Warsaw (2014).

Sztuka istnieje, jednak istnieje. Ujawnia się cicho i nie tam gdzie zastawiono na nią sidła i pułapki. Nie pyta czy jest sztuką, nie potrzebuje zewnętrznych racji ani żyrantów. Istnieje inaczej i jest inna. Przenikliwa, polimorficzna, półmaterialna lub zupełnie niematerialna. Można wyszeptać ją na ulicy, odnaleźć w opuszczonym domu, skonstruować w myślach (...) nie należy do obyczaju, a bezpośrednio do świadomości.²³

Andrzej Dłużniewski

Art exists, indeed exists. It manifests itself silently and not where traps and snares have been placed for it. It does not ask whether it is art, it does not need external reasons or guarantors. It exists differently and it is different. Penetrating, polymorphic, semi-tangible or completely intangible. It can be whispered in the street, found in a deserted house, constructed in thoughts (...) it does not belong to the custom but directly to the consciousness.²³

Andrzej Dłużniewski

ANDRZEJ DŁUŻNIEWSKI

1939–2012 Artysta, malarz, rysownik, grafik, fotograf, performer, twórca instalacji. Autor form literackich, w tym poezji konkretnej. Absolwent Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1968). Od 1970 roku wykładał na macierzystej uczelni. W 1991 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego. W latach 1980–1991 wraz z żoną, Emilią Małgorzatą Dłużniewską, organizował wystawy, odczyty i spotkania artystów z Polski oraz z zagranicy, w tym prezentacje grupy Fluxus. Laureat Nagrody im. Katarzyny Kobro (2003) oraz Nagrody im. Jana Cybisa (2006). Przedstawiciel sztuki konceptualnej. Szczególnie zainteresowany lingwistyką i semiotyką.

Prace w kolekcjach m.in.: Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Muzeów Narodowych w Warszawie, Wrocławiu, Poznaniu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie, Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Centrum Sztuki Współczesnej Elektrownia w Radomiu, Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Wybrane wystawy: Galeria Foksal, Warszawa (1977); BWA, Lublin (1988); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (1991); Centrum Rzeźby Polskiej, Orońsko (2000); Muzeum Sztuki w Łodzi, *wystawa retrospektywna* (2005); Dom Artysty Plastyka, Warszawa, realizacja obrazów: Emilia M. Dłużniewska i Kajetan Dłużniewski (2007); Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK, Kraków (2012).

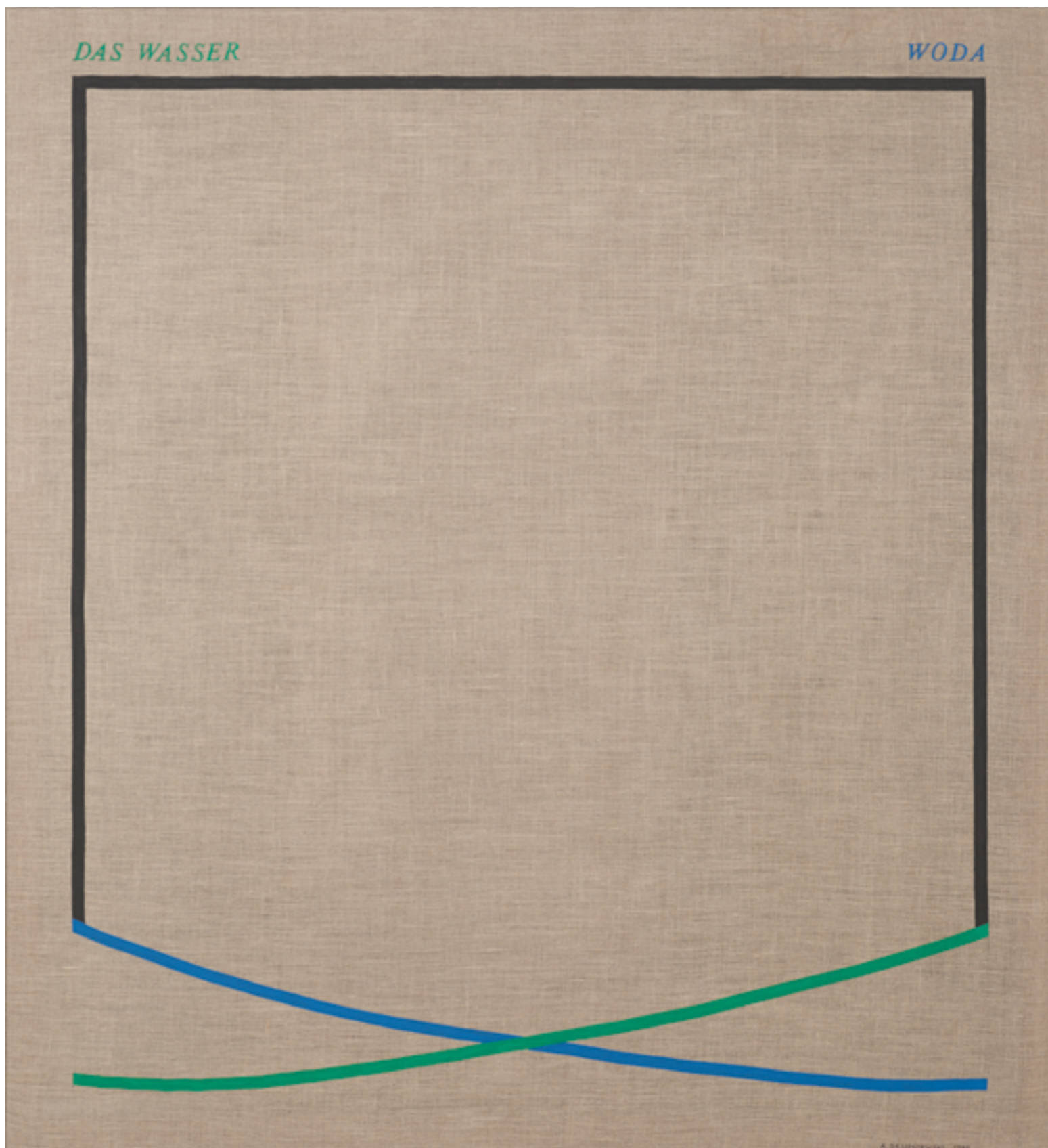
1939–2012 Artist, painter, draughtsman, graphic artist, photographer, performer. Author of installations and literary forms, including concrete poetry. A graduate of the Sculpture Department of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1968). From 1970 he lectured at his alma mater. He was appointed the professor in 1991. From 1980 to 1991, together with his wife Emilia Małgorzata Dłużniewska, he organized exhibitions, lectures and meetings of artists from Poland and abroad, including presentations of the „Fluxus” group. Winner of the Katarzyna Kobro Award (2003) and the Jan Cybis Award (2006). He was a representative of conceptual art and was particularly interested in linguistics and semiotics.

Works in collections i.a.: CSW Zamek Ujazdowski w Warsaw, National Museums in Warsaw, Wrocław and Poznań, Muzeum Sztuki in Łódź, MOCAK Museum of Contemporary Art in Krakow, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Museum of Modern Art in Warsaw, CSW Elektrownia in Radom, District Museum in Bydgoszcz, The National Library in Warsaw.

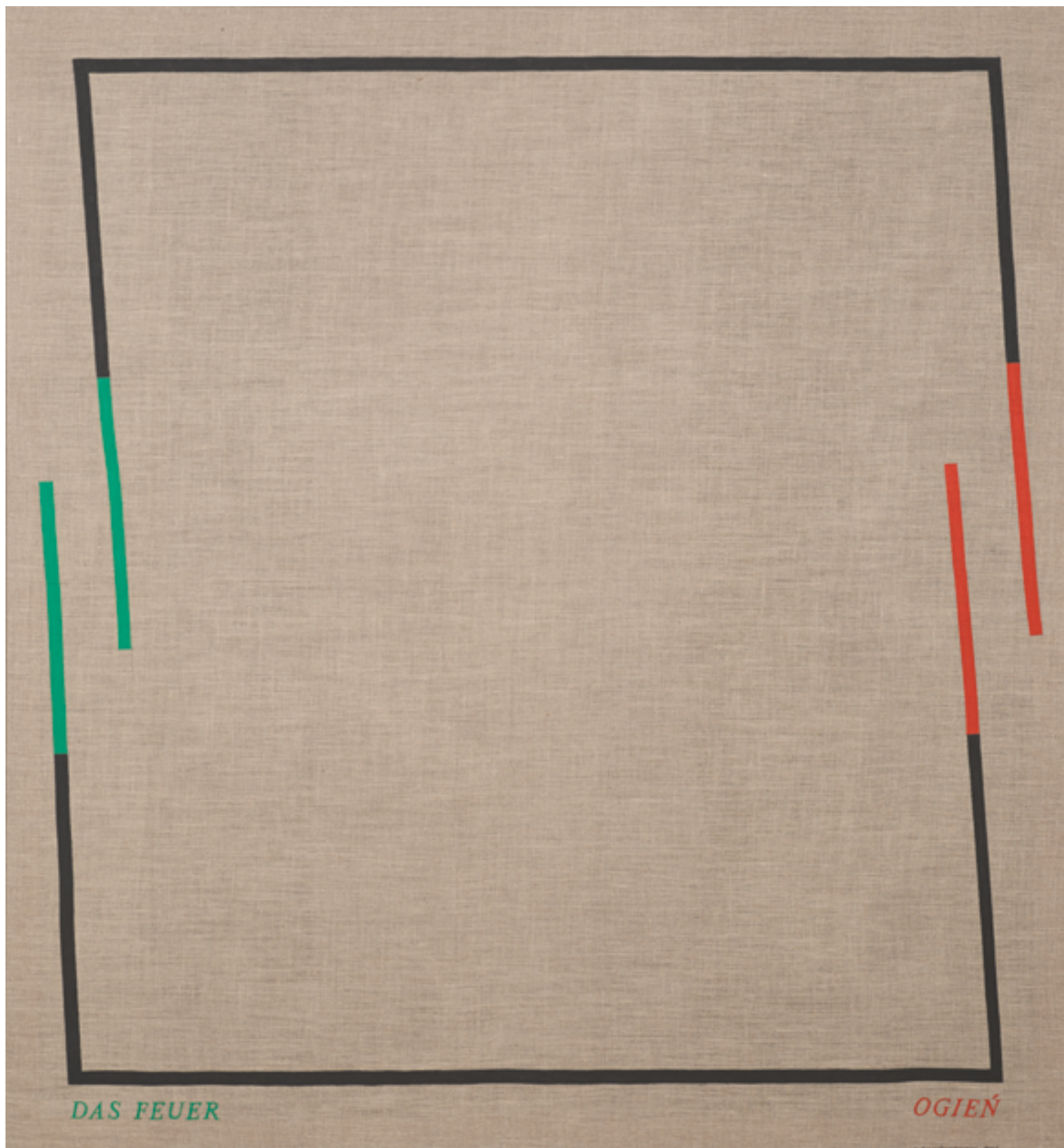
Selected exhibitions: Foksal Gallery, Warsaw (1977); BWA, Lublin (1988); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (1991); The Centre of Polish Sculpture, Orońsko (2000); Muzeum Sztuki in Łódź, *retrospective exhibition* (2005); DAP, Warsaw, art works made by Emilia M. Dłużniewska and Kajetan Dłużniewski (2007); MOCAK Museum of Contemporary Art, Krakow (2012).

DAS WASSER

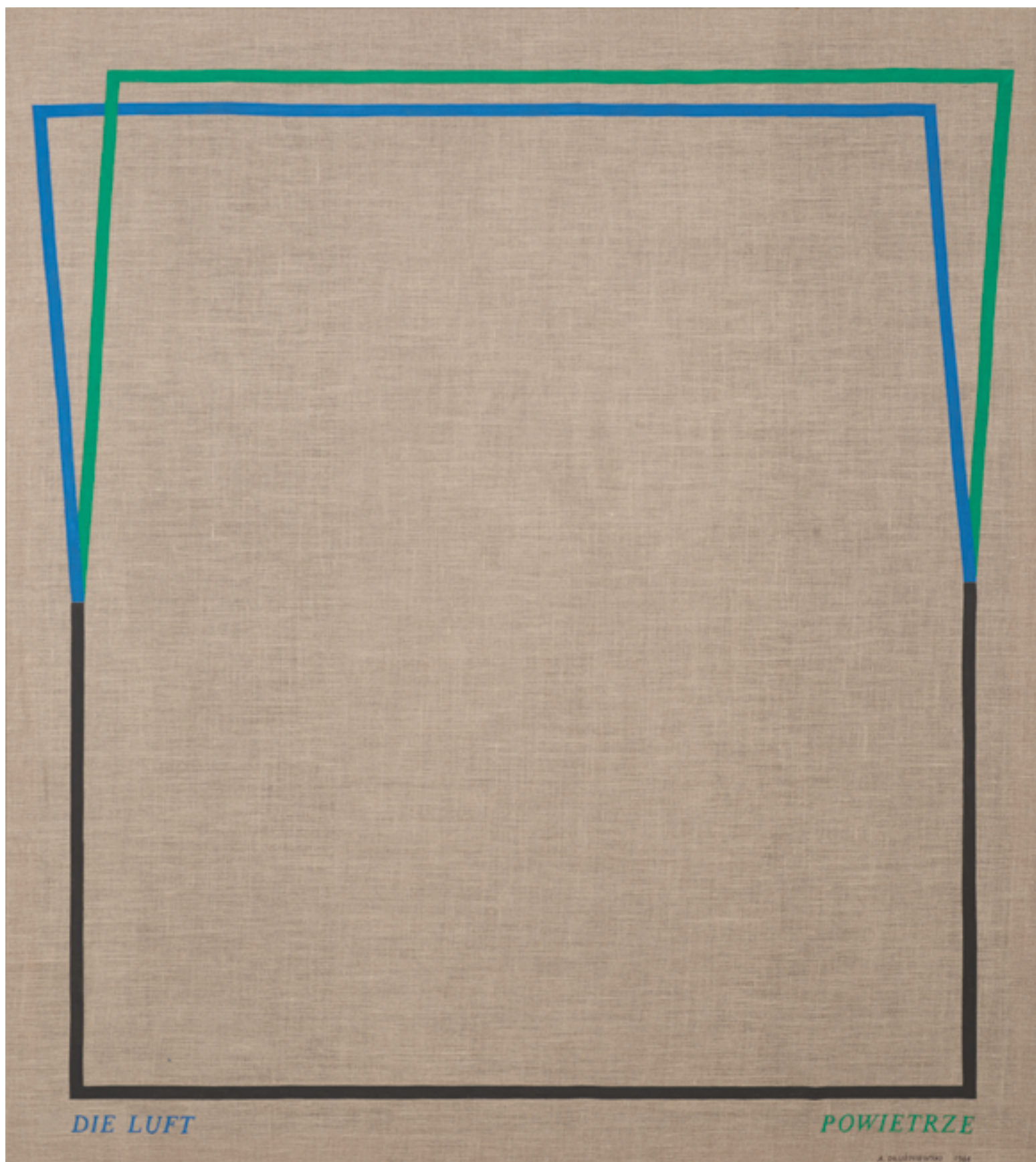
WODA

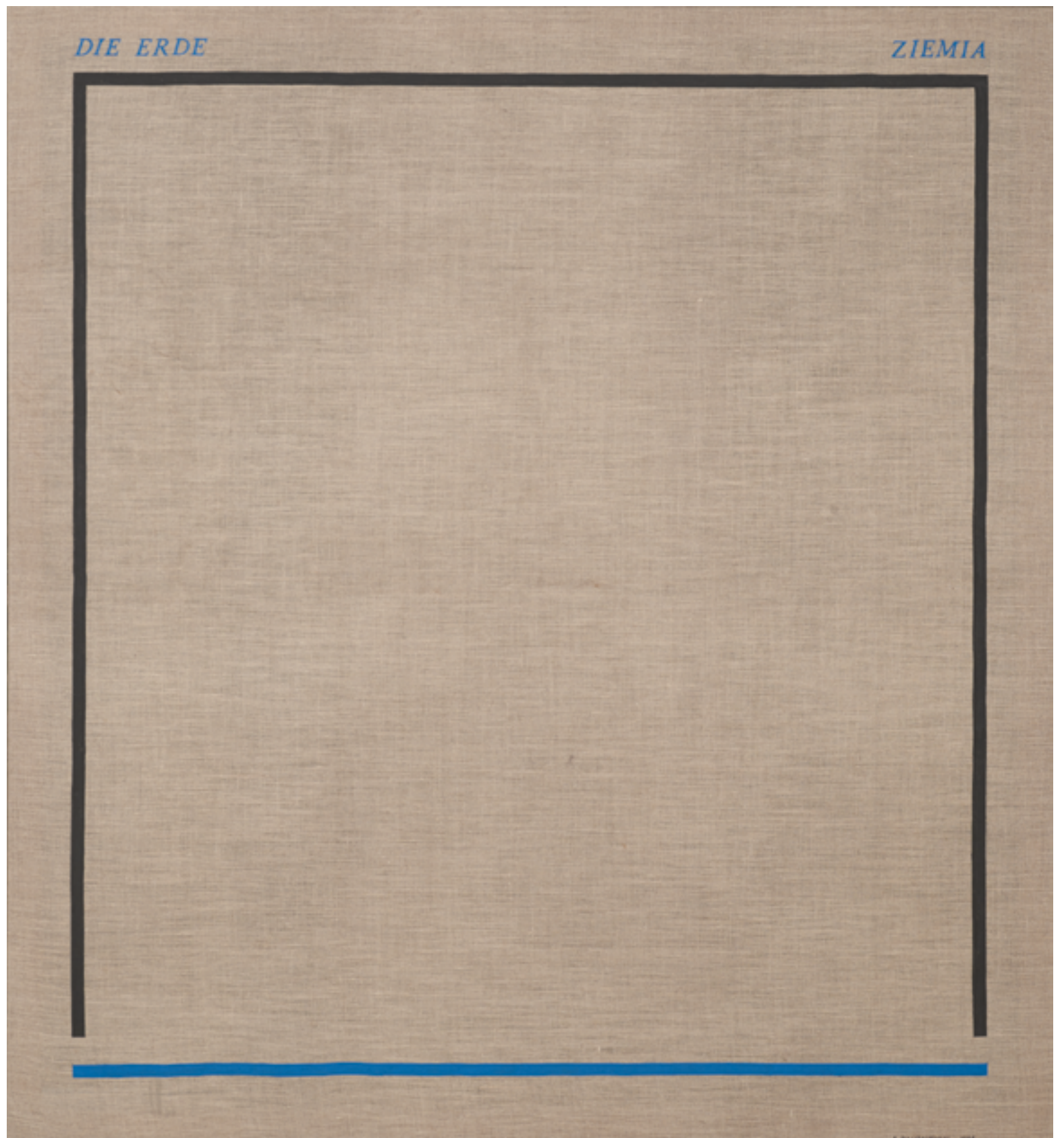

A. DŁUŻNIEWSKI 1986

Andrzej Dłużniewski | Cztery Żywioty – Ogień | Four Elements – Fire | 1986

Andrzej Dłużniewski | Cztery Żywioty – Ziemia | Four Elements – Earth | 1986

Tworzę nastrój. Jest on elementem intymności, tak jak intymność – nastroju. Erotyka to nie tylko bliskie kontakty między ludźmi. Płodność to erotyka, która dotyczy całego świata, także zwierząt, roślinności. Nie zajmuję się kontekstem kulturowym i socjologicznym erotyki, widzę człowieka jako część natury. W moich obrazach staram się wymieszać elementy roślinne, zwierzęce i ludzkie, pokazać bogactwo linii światów, które tworzą jedną całość. Chcę pokazać kipiące życie.²⁴

Jan Dobkowski

I create mood. It is an element of intimacy, just like intimacy is an element of mood. Eroticism is not only close contacts between people. Fertility is eroticism that concerns the whole world, also animals, plants. I don't deal with the cultural and sociological context of eroticism; I perceive the human as a part of nature. In my paintings, I try to mix floral, faunal and human elements, to show the richness of the line of worlds that form a single whole. I want to show vibrant life.²⁴

Jan Dobkowski

JAN DOBKOWSKI

ur. 1942 Artysta, malarz, rysownik, twórca aranżacji przestrzennych. Zajmuje się także rysunkiem, ilustracją grafką, akcjami plenerowymi i ulicznymi, graffiti oraz filmem. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1968). Współzałożyciel (wraz z Jerzym „Jurrym” Zielińskim) grupy „Neo-Neo-Neo” (1967–1970). W okresie stanu wojennego uczestniczył w akcjach kultury niezależnej. Stypendysta Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku (1972). Laureat Nagrody Krytyki im. Cypriana Kamila Norwida (1978) oraz Nagrody im. Jana Cybisa (1994).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu i Gdańsku, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Archidiecezji Warszawskiej, Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu, Muzeum S. Guggenheima w Nowym Jorku, Muzeum Santa Barbara w Kalifornii, Love ArtsMuseum w Miami, Rose Museum of Art w Waltham, USA, Everson Museum of Art w Nowym Jorku, Center of Modern Art w Oklahomie, Muzeum Polskim w Chicago, McGraw-Hill Collection w Nowym Jorku, Australian National University w Canberze.

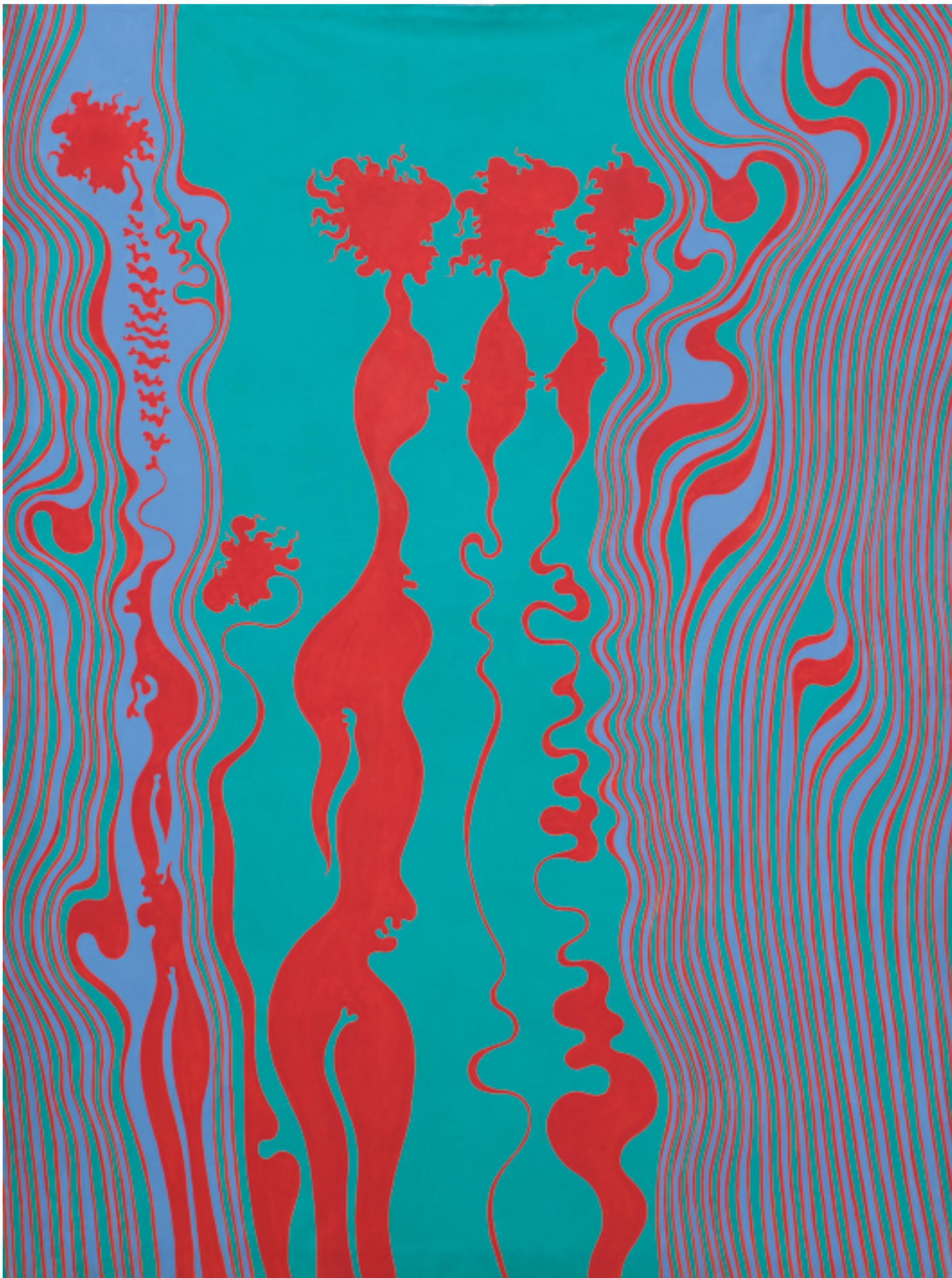
Wybrane wystawy: Galeria Współczesna, Warszawa (1968); Musee Galiera, Paryż (1969); Bodley Gallery, Nowy Jork (1972); William Hunter Gallery, Los Angeles (1973); Rathausdurchgang Galerie, Winterthur, Szwajcaria (1977); Pennsylvania University, USA (1984); Galeria Centrum Sztuki Studio, Warszawa (1984); Meissner Galerie, Hamburg,(1985); Galeria Zderzak, Kraków (1992); Muzeum Narodowe w Poznaniu (1998); Melbourne, Jackmann Gallery (1999); Państwowa Galeria Sztuki, Sopot, *wystawa retrospektywna* (2012).

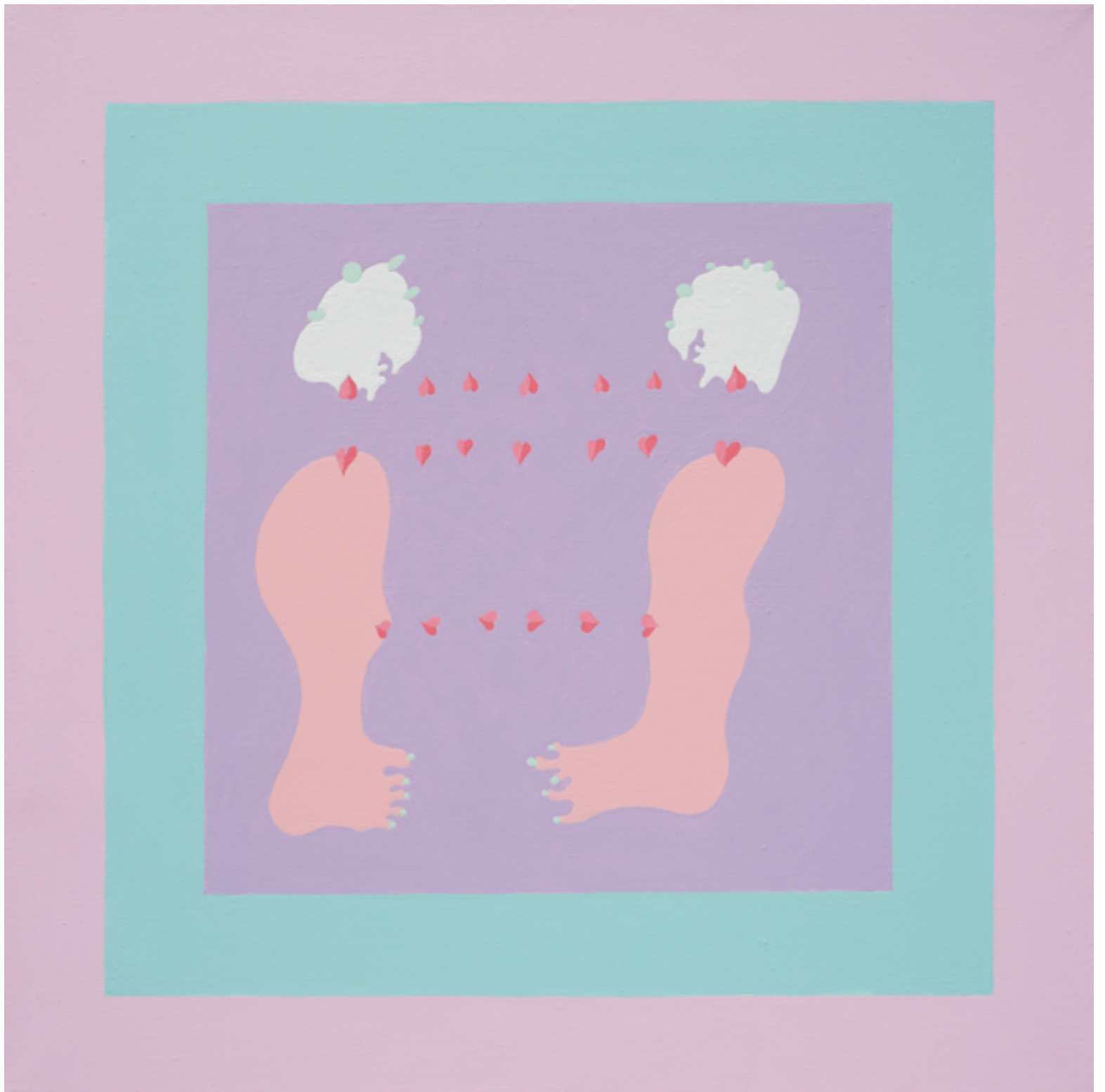
b.1942 Artist, painter, draughtsman, author of spatial installations. He works in drawing, graphic illustration, outdoor and street actions, graffiti and film. A graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1968). Co-founder (together with Jerzy “Jurry” Zieliński) of the “Neo-Neo-Neo” group (1967–1970). During the period of martial law, he participated in actions of independent culture. Scholar of the Kościuszko Foundation in New York (1972). Winner of the Cyprian Kamil Norwid Award (1978) and the Jan Cybis Award (1994).

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Wrocław, Poznań and Gdańsk, Muzeum Sztuki in Łódź, Museum of the Archdiocese of Warsaw, CSW in Toruń, Solomon R. Guggenheim Museum in New York, Santa Barbara Museum in California, Love ArtsMuseum in Miami, Rose Museum of Art in Waltham, USA, Everson Museum of Art in New York, Center of Modern Art in Oklahoma, Polish Museum in Chicago, McGraw-Hill Collection w New York, Australian National University in Canberra.

Selected exhibitions: Współczesna Gallery, Warsaw (1968); Musee Galiera, Paris (1969); Bodley Gallery, New York (1972); William Hunter Gallery, Los Angeles (1973); Rathausdurchgang Galerie, Winterthur, Switzerland (1977); Pennsylvania University, USA (1984); Studio Gallery, Warsaw (1984); Meissner Galerie, Hamburg,(1985); Zderzak Gallery, Krakow (1992); National Museum in Poznań (1998); Jackmann Gallery, Melbourne (1999); The State Art Gallery in Sopot, *retrospective exhibition* (2012).

Jan Dobkowski | Z cyklu *Obrazy Magiczne XXII* | from the series *Magical Paintings XXII* | 1975/2020

... pokazałem „Sportowców” – brzydkie obrazy o nędznej egzystencji typowego Polaka w beznadziejnych czasach komunizmu. Ten cykl zacząłem malować w 1972 roku. Bohaterowie pracy socjalistycznej. Ironia i prawda. Więcej prawdy niż ironii, bo nigdy nie naśmiewałem się z tych ludzi; pokazywałem niedoskonałość i ograniczenia człowieka, własne ograniczenia, pułapkę systemu, w której tkwiliśmy jak w potrzasku. (...) Ludzie powszechnie myślą, że nazwa cyklu obrazów „Sportowcy” wzięła się od dyscyplin sportowych, ale wcale nie, bo co za sporty uprawiał przeciętny Polak w PRL-u? Rozpychanie się łokciami i palenie sportów. Wszyscy je kurzyli.²⁵

Edward Dwurnik

... I showed “Sportsmen” – ugly paintings about the lousy being of an ordinary Pole in the hopeless times of Communism. I started to paint that cycle in 1972. Heroes of socialist work. Irony and truth. More truth than irony, because I never mocked those people; I showed the imperfectness and limitations of the human, own limitations, the trap of the system in which we were ensnared. (...) People generally think that the title of the cycle of paintings, “Sportsmen”, was derived from sport disciplines, but actually no, because what sports were practiced by an average Pole in times of the People’s Republic of Poland? Elbowing and smoking “Sport” brand cigarettes. Everyone smoked them.²⁵

Edward Dwurnik

EDWARD DWURNIK

1943-2018 Artysta, malarz i grafik. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1970). W 1965, pod wpływem obejrzonej wystawy artysty-samouka Nikifora Krynickiego, przyjął zbliżony styl obrazowania, który później modyfikował i rozwijał. Laureat Nagrody Krytyki im. Cypriana Kamila Norwida (1981), Nagrody Kulturalnej „Solidarności” (1983), Nouvelle Biennale de Paris (1985), Nagrody Olimpiady Sztuki w Seulu (1988) i Nagrody Fundacji Sztuki Współczesnej (1992). Jego dorobek obejmuje ponad 4 500 obrazów, 3 500 akwarel oraz około 13 000 rysunków.

Prace w kolekcjach m.in.: Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Muzeów Narodowych w Gdańsku, Krakowie, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Emanuel Hoffmann, Schaulager w Bazylei, Graphische Sammlung Albertina w Wiedniu, Kunsthalle zu Kiel w Kolonii, Museum Ludwig w Kolonii, Staatliche Kunstsammlungen Dresden w Dreźnie, Van Abbemuseum w Eindhoven.

Wybrane wystawy: Galeria Współczesna, Warszawa (1971); Ośrodek Propagandy Sztuki, Łódź (1978); documenta 7, Kassel (1982); Nouvelle Biennale de Paris (1985); Biennale w São Paulo (1987); Centrum Sztuki Galeria El, Elbląg (1988); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (1990); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2001); Galeria Program, Warszawa (2003); Bunkier Sztuki, Kraków (2005); Muzeum Narodowe w Krakowie, *wystawa retrospektywna* (2013); Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie (2018).

1943-2018 Artist, painter and graphic artist. A graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1970). In 1965, under the influence of a self-taught artist Nikifor Krynicki's exhibition, he adopted a similar style of painting which he later modified and developed. Winner of Cyprian Kamil Norwid Award (1981), the Solidarity Cultural Award (1983), the Nouvelle Biennale de Paris Award (1985), the Seoul Art Olympics Award (1988) and the Contemporary Art Foundation Award (1992). His oeuvre includes over 4,500 paintings, 3,500 watercolors and about 13,000 drawings.

Works in collections i.a.: CSW Zamek Ujazdowski in Warsaw, National Museums in Gdańsk, Krakow, Poznań, Szczecin, Warsaw and Wrocław, Museum of Modern Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, MOCAK Museum of Contemporary Art in Krakow, Silesian Museum in Katowice, Emanuel Hoffmann, Schaulager in Basel, Graphische Sammlung Albertina in Vienna, Kunsthalle zu Kiel in Cologne, Museum Ludwig in Cologne, Staatliche Kunstsammlungen in Dresden, Van Abbemuseum in Eindhoven.

Selected exhibitions: Współczesna Gallery, Warsaw (1971); Centre of Art Promotion, Łódź (1978); documenta 7, Kassel (1982); Nouvelle Biennale de Paris (1985); São Paulo Art Biennial (1987); El Gallery, Elbląg (1988); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (1990); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (2001); Program Gallery, Warsaw (2003); Bunkier Sztuki, Krakow (2005); National Museum in Krakow, *retrospective exhibition* (2013); The State Art Gallery in Sopot (2018).

»PROSZE BARDZO«

77

Edward Dwurnik | Niech żyje wojna! | Long live the war! | 1992

Moja praca podobna jest w formie do pracy urbanistycznej. Ważne też są dla mnie rozstaw, ciężar, faktura i tło powierzchni – tylko cel jest dla mnie odwrotny niż w urbanistyce. Nie chodzi mi o budowanie czegoś nowego, lecz odnalezienie i utrwalenie rzeczy, o których zapominamy, i świata, od którego się oddalamy. Chciałbym znaleźć taką formę, aby uzyskać ich obecność.²⁶

Koji Kamoji

My work is similar to urban planning in terms of form. The spacing, weight, texture and background of the surface are important also to me – but the goal is the opposite than in urban planning. I don't mean to build something new but to find and record things we forget and the world from which we stray away. I would like to find such a form to achieve their presence.²⁶

Koji Kamoji

ur. 1935 Polski i japoński malarz, twórca obiektów i instalacji mieszkający i tworzący w Warszawie. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych Musashino w Tokio (1958) oraz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1966). Od 1965 roku aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym reprezentując polską sztukę współczesną. Od 1967 roku współpracuje z Galerią Foksal w Warszawie. Laureat Nagrody Krytyki im. Cypriana Kamila Norwida (1975), Nagrody im. Jana Cybisa (2015) oraz Nagrody im. Katarzyny Kobro (2020).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Sztuki Współczesnej w Chełmie, Galerii Bielskiej BWA, Museum of Contemporary Art w Los Angeles, Galerii Foksal w Warszawie, Andzelm Collection, Schwarz Galleria d'Arte w Mediolanie.

Wybrane wystawy: Galeria Foksal, Warszawa (1967); Muzeum Sztuki w Łodzi (1990); Centrum Sztuki Współczesnej, Zamek Ujazdowski, Warszawa (1997); Kunstmuseum Kloster Unser Lieben Frauen, Magdeburg (2013); Anhaltische Gemäldegalerie, Dessau (2004); Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Kraków, Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa *wystawa retrospektywna* (2018).

b. 1935 Polish and Japanese painter, author of objects and installations, living and working in Warsaw. A graduate of the Musashino Academy of Fine Arts in Tokyo (1958) and the Academy of Fine Arts in Warsaw (1966). Since 1965, he has been actively participating in artistic life, representing Polish contemporary art. Since 1967, he has been working with the Foksal Gallery in Warsaw. Winner of the Cyprian Kamil Norwid Award (1975), the Jan Cybis Award (2015) and the Katarzyna Kobro Award (2020).

Works in collections i.a.: Muzeum Sztuki in Łódź, Museum of Modern Art in Warsaw, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, National Museum in Warsaw, Museum of Modern Art in Chełm, BWA Gallery in Bielko-Biała, Museum of Contemporary Art in Los Angeles, Galerii Foksal in Warsaw, Andzelm Collection, Schwarz Galleria d'Arte in Milan.

Selected exhibitions: Foksal Gallery, Warsaw (1967); Muzeum Sztuki in Łódź (1990); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (1997); Kunstmuseum Kloster Unser Lieben Frauen, Magdeburg (2013); Anhaltische Gemäldegalerie, Dessau (2004); Manggha Museum of Japanese Art and Technology, Krakow, Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw, *retrospective exhibition* (2018).

Koji Kamoji | Biały obraz z kamyczkami 3 | White painting with stones 3 | 2013

Moje obrazy posłuszne są postrzeganej rzeczywistości. Można by nazwać je autobiograficznymi. Nie chodzi jednak tylko o rodzaj dziennika. Raczej o to, by poprzez rekonstrukcję (i niekiedy przekształcenie pewnych chwil, miejsc, sytuacji, twarzy ludzkich, banalnych przedmiotów, wszystkiego czego byłem świadkiem, a co należy już do przeszłości) dotrzeć do sedna rzeczywistości i jej tajemnicy. Do świata zastygłego, istniejącego poza codziennością i potocznym przyzwyczajeniem. Świata przesyconego nostalgią, niepokojem i klimatem „niewysłowionego” – paradoksalnie jakby na granicy snu czy halucynacji.²⁷

Łukasz Korolkiewicz

My paintings are consistent with the perceived reality. One can call them autobiographic pieces. But it's not about only a kind of journal, though. The point is to arrive at the essence and mystery of the reality through reconstruction (and sometimes by transforming certain moments, places, situations, human faces, trivial objects, everything that I witnessed and that belongs to the past now). To arrive at a frozen world, which exists outside everyday life and colloquial habit. A world saturated with nostalgia, anxiety and a vibe of "the ineffable" – paradoxically as if on the border of dream or hallucination.²⁷

Łukasz Korolkiewicz

ŁUKASZ KOROLKIEWICZ

ur. 1948 Artysta malarz, przedstawiciel realizmu symbolicznego, hiperrealizmu, nowej figuracji. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1971), gdzie od 1980 jest wykładowcą, a od 1996 profesorem na Wydziale Wzornictwa Przemysłowego. Stypendysta US Information Agency (1986), Virginia Center for the Creative Arts (1986/1987) i Fundacji Kościuszkowskiej (1990). Laureat Nagrody Komitetu Kultury Niezależnej NSZZ Solidarność (1983) oraz Nagrody im. Jana Cybisa (1991).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeach Narodowych w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie.

Wybrane wystawy: Galeria Współczesna, Warszawa (1971); BWA Arsenał, Poznań (1977); Third Eye Center, Glasgow, UK (1988); Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie (1990); Galeria Miejska Arsenał w Poznaniu (1990); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2002); Galeria Wozownia, Toruń (2008); Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, *wystawa retrospektywna* (2019).

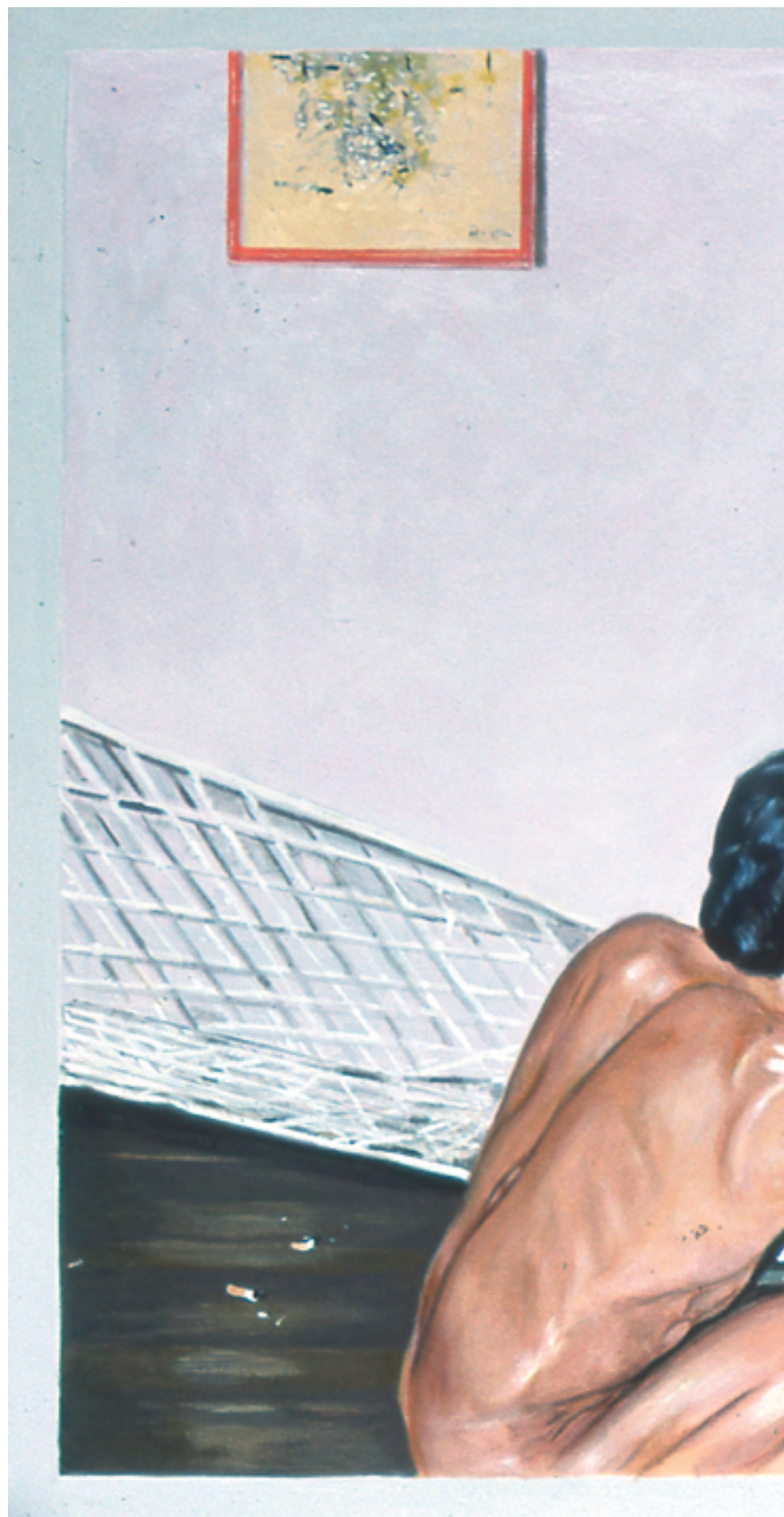
b. 1948 Artist painter, representative of Symbolic realism, Hyperrealism, New figuration. A graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1971), where he has been a lecturer since 1980, and a professor at the Faculty of Industrial Design since 1996. Scholar of the US Information Agency (1986), Virginia Center for the Creative Arts (1986/1987) and the Kościuszko Foundation (1990). Winner of the Independent Culture Committee of NSZZ Solidarność Award (1983) and the Jan Cybis Award (1991).

Works in collections i.a.: Museum of Modern Art in Warsaw, National Museums in Warsaw, Krakow and Poznań, Muzeum Sztuki in Łódź, Academy of Fine Arts in Warsaw, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw.

Selected exhibitions: Współczesna Gallery, Warsaw (1971); BWA Arsenał, Poznań (1977); Third Eye Center, Glasgow, UK (1988); Academy of Fine Arts in Warsaw (1990); Arsenał, Poznań(1990); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (2002); Wozownia Gallery, Toruń (2008); Upper Silesian Museum in Bytom, *retrospective exhibition* (2019).

Traktując działalność artystyczną jako swego rodzaju grę, sam sobie często zaprzeczam i dyskutuję ze sobą w kolejnych realizacjach. A są one – i były – bardzo różnorodne i dają się odczytywać na różne sposoby. Pewna dyscyplina intelektualna prac z lat siedemdziesiątych była konieczna, ponieważ interesował mnie paradoks logiczny, a więc to, co wymykało się Arystotelesowskim zasadom budującym porządek języka czy odniesienia języka do świata. Wydaje mi się jednak, że nawet najbardziej teoretycznie wysublimowane wypowiedzi z tamtego czasu nie były wbrew pozorom pozbawione humoru, bo w końcu paradoks jest zawsze zakwestionowaniem reguły, niekiedy obnaża jego absurdalność.²⁸

Jarosław Kozłowski

Treating the artistic activity as a kind of game, I often contradict myself and debate with myself in successive projects. And they are – and were – very diverse and can be interpreted in various manners. A certain intellectual discipline of the works created in the 1970s was necessary because I was interested in the logical paradox, i.e. what eluded the Aristotelean principles building the order of language or references of the language to the world. However, it seems to me that even the most theoretically sublimed utterances from that time were not devoid of humour, contrary to what one may think, because all in all a paradox always challenges a rule and sometimes highlights its absurdity.²⁸

Jarosław Kozłowski

JAROSŁAW KOZŁOWSKI

ur. 1945 Artysta, pionier sztuki konceptualnej, performer, rysownik, twórca instalacji i obiektów. Absolwent PWSSP w Poznaniu (1969), rektor tamże w latach 1981–1987. Stypendysta The British Council (1979) i DAAD w Berlinie (1984–85). Wykładowca Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Statens Kunstakademie, w Oslo, Rijksakademie van Beeldende Kunsten w Amsterdamie oraz Academy Without Walls w Lusace. Inicjator międzynarodowej sieci artystycznej NET (1971), zaangażowany w ruch artystyczny Fluxus. Założyciel Galerii Akumulatory 2 w Poznaniu (1972–1989), kurator CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie (1991–1993). Od 2019 roku prowadzi i jest kuratorem Galerii Archiwum Idei.

Prace w kolekcjach m.in.: Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Generali Foundation w Wiedniu, René Block Collection, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Árbær Museum, Reykjavik; Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie, Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Poznaniu, Olsztynie i Wrocławiu.

Wybrane wystawy: Galeria Współczesna, Warszawa (1968); Galeria Foksal, Warszawa (1971); Galeria Akumulatory 2, Poznań (1973–1984); Galerie l'Ollave, Lyon (1992); H.C.A.K., Haga (1993); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa (1998); Biennale w São Paulo (2006); Bunkier Sztuki, Kraków (2009); CSW Znaki Czasu, Toruń, *wystawa retrospektywna* (2015/2016).

b. 1945 Artist, pioneer of conceptual art, performance artist, draughtsman, author of spatial installations and objects. A graduate of the PWSSP in Poznań (1969), where he was a rector from 1981 to 1987. Scholar of The British Council (1979) and DAAD in Berlin (1984–85). Lecturer at the University of Adam Mickiewicz in Poznań, Statens Kunstakademie in Oslo, Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam and Academy Without Walls in Lusaka. Initiator of the international artistic network NET (1971), in the Fluxus art movement. Founder of the Akumulatory 2 Gallery in Poznań (1972–1989), curator of the CSW Ujazdowski Zamek in Warsaw (1991–1993). Since 2019, he has been running and curating the Archive of Ideas Gallery.

Works in collections i.a.: CSW Zamek Ujazdowski in Warsaw, Museum of Modern Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Generali Foundation in Vienna, René Block Collection, District Museum in Bydgoszcz, National Museum in Poznań, Árbær Museum, Reykjavik; MOCAK Museum of Contemporary Art in Krakow, Society for the Encouragement of Fine Arts in Poznań, Olsztyn and Wrocław.

Selected exhibitions: Współczesna Gallery, Warsaw (1968); Foksal Gallery, Warsaw (1971); Akumulatory 2 Gallery, Poznań (1973–1984); Galerie l'Ollave, Lyon (1992); H.C.A.K., Hague (1993); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw (1998); São Paulo Art Biennial (2006); Bunkier Sztuki, Krakow (2009); CSW, Toruń, *retrospective exhibition* (2015/2016).

Jarosław Kozłowski | Fakt rysunkowy XXIII | Drawing fact XXIII | 1979

Ja raczej nigdy nie odczuwałem głodu rzeczywistości, oderwania od niej. To ona mnie jako jedyna pobudzała do tworzenia. Jak nie było tych bodźców, to stwarzałem własne narracje. (...) Mnie się mylą te pojęcia realizmu, współczesności, figuracji, naturalizmu, fotorealizmu. Ani w domu ani w pracowni nie analizuję swojej postawy pod względem takich pojęć. Czy przystępując do obrazu, zastanawiam się czy jestem malarzem realistycznym? Nie. Wykonuję pracę sposobami, środkami wyrazu jakie posiadam, bo mam takie usposobienie, myślenie.²⁹

Marcin Maciejowski

I think that I have hardly ever been hungry for reality, had a feeling of being detached from it. It was the only stimulus for creation for me. When the stimuli were absent, I created my own narrations. (...) I confuse the notions of realism, contemporaneity, figuration, naturalism, photorealism. I analyse my attitude towards such notions neither at home nor in my workshop. Do I contemplate whether I am a realist painter when I commence painting? No, I do not. I perform my works using the methods, means of expression I have because I have such a disposition, way of thinking.²⁹

Marcin Maciejowski

MARCIN MACIEJOWSKI

ur. 1974 Polski malarz, rysownik, autor ilustracji prasowych i komiksów. Należał do formacji artystycznej *Grupa Ładnie* lub *Ład-nie* (Wilhelm Sasnal, Rafał Bujnowski, Marek Firek, Józef Tomczyk). Stypendysta koncernu Bayer AG w Leverkusen (2001). Laureat *Paszportu Polityki* w dziedzinie plastyki (2002).

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowe w Krakowie, Bunkier Sztuki Kraków, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, Los Angeles County Museum of Art, The San Francisco Museum of Modern Art, Whitney Museum of American Art w Nowym Jorku, Centre Georges Pompidou w Paryżu, Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku, The Solomon R. Guggenheim Museum w Nowym Jorku, Galerie Meyer Kainer w Wiedniu, Wilkinson Gallery w Londynie, Ellipse Foundation – Contemporary Art Collection w Amsterdamie.

Wybrane wystawy: Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (2002); Marc Foxx Gallery, Nowy Jork (2004); Galeria Leo Koenig, Nowy Jork (2005); Prague Biennale 2, Kerlin Hall, Praga (2005); Galerie Mayer Kainer (2006); Atelier Augarten (2006); Galeria Raster (2006); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Narodowe, Kraków (2010); Wilkinson Gallery, Londyn (2015).

b. 1974 A Polish painter, draftsman, author of press illustrations and comic books. He was a member of *Grupa Ładnie* or *Ład-nie* artistic formation (Wilhelm Sasnal, Rafał Bujnowski, Marek Firek, Józef Tomczyk). A holder of Leverkusen-based Bayer AG group's scholarship (2001). A winner of *Polityka Passport* in the field of visual arts (2002).

Works in collections i.a.: National Museum in Krakow, Bunkier Sztuki in Krakow, CSW Ujazdowski Castle in Warsaw, Los Angeles County Museum of Art, The San Francisco Museum of Modern Art, Whitney Museum of American Art in New York, Centre Georges Pompidou in Paris, Metropolitan Museum of Art in New York, The Solomon R. Guggenheim Museum in New York, Galerie Meyer Kainer in Vienna, Wilkinson Gallery in London, Ellipse Foundation–Contemporary Art Collection in Amsterdam.

Selected exhibitions: Zachęta National Gallery of Art, Warsaw (2002); Marc Foxx Gallery, New York (2004); Galeria Leo Koenig, New York (2005); *Prague Biennale 2*, Kerlin Hall, Prague (2005); Galerie Mayer Kainer (2006); Atelier Augarten (2006); Galeria Raster (2006); *retrospective exhibition*, National Museum, Krakow (2010); Wilkinson Gallery, Londyn (2015).

Marcin Maciejowski
Fragment sali w Pawilonie Polskim
na biennale w Wenecji
Fragment of the hall in the Polish Pavilion
at the Venice Biennale | 2004

Protesting for their outstanding payment before the house of the company president.

You have to take off that shirt right now!

Whatever the strongest man can do, so can I.

Vincenzo Perugia

He could still hear his French workmates laughing and jeering: „Macaroni eater”

Picasso was questioned.

Vincenzo spent hours gazing at his Mona Lisa.

Blackie and Miami were pronounced wed

German cars are most likely to develop faults.

FROG EATERS

Vincenzo sneered at the futile efforts of Paris police.

le gendarme se marie

The cat stopped. RAF bombers rumbled overhead.

Usually I keep money in the house. In the biscuit tin.

We wspomnieniach o Kazimierzu Mikulskim powtarza się słowo „magia”. Dużo jest też o kotach, maskach i poezji. Za to o „prozie życia” ledwie kilka słów. (...) Gdy usiłowano go zmusić do opowiedzenia się po którejś ze stron sporu, bronił się nieśmiało, stwierdzając, że „mało mówi i nie będzie się wypowiadał”. Publiczne zabieranie głosu było dla niego udręką – kiedy w 1957 roku dziennikarz „Przekroju” usiłował przeprowadzić z nim wywiad, Mikulski nie odpowiedział na żadne pytanie i dopiero na końcu wydusił z siebie ciche „aha”. Za to z dala od widowni i mediów, w bezpiecznym zaciszu swojej pracowni, potrafił godzinami snuć gawędę o sztuce.³⁰

Weronika Kowalkowska

In the memories of Kazimierz Mikulski, the word “magic” is often repeated. There is also much about cats, masks, and poetry. However, there are only a few words about the “prose of life”. (...) When he was pressured to take a side in a dispute, he defended himself timidly, stating that he “speaks little and will not express himself”. Speaking publicly was torment for him – when a journalist from “Przekrój” tried to interview him in 1957, Mikulski did not answer any questions and only uttered a quiet “aha” at the end. However, away from the audience and the media, in the safe seclusion of his studio, he could spend hours talking about art.³⁰

Weronika Kowalkowska

KAZIMIERZ MIKULSKI

1918–1998 Malarz, rysownik, scenograf, ilustrator, poeta, aktor. Czołowy przedstawiciel surrealizmu w polskiej sztuce. Studiował malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (do 1939 roku), w latach okupacji uczył się w Staatliche Kunstgewerbeschule Krakau. Odbił studia aktorskie w Studiu Dramatycznym przy Starym Teatrze (1945-1946). Występował jako aktor w teatrze Tadeusza Kantora, Cricot 2, którego był współzałożycielem. Członek II Grupy Krakowskiej. Scenograf i kierownik plastyczny krakowskiego Teatru Groteska (1948–1979). Laureat m.in. Nagrody Miasta Krakowa (1979) oraz Nagrody Honorowej Fundacji Kultury Polskiej (1996)..

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Szczecinie, Poznaniu Wrocławiu, Kielcach; Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie; Muzeum Sztuki w Łodzi; Muzeum Śląskiego w Katowicach; Galerii Miejskiej Arsenał w Poznaniu; Muzeum im. J.Malczewskiego w Radomiu; Olomouc Museum of Art, Czechy.

Wybrane wystawy: I Wystawa Sztuki Nowoczesnej, Kraków (1948); Arsenał, Warszawa (1955); Venezia Sala Napoleonica (1959); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1963); Galeria Współczesna, Warszawa (1968); Biennale w São Paulo (1969); Galeria Krzysztofory, Kraków (1973); BWA Łódź, *wystawa retrospektywna* (1987); Muzeum Narodowe w Poznaniu (1996).

1918–1998 Painter, draughtsman, scenographer, illustrator, poet, actor. A leading representative of Surrealism in Polish art. He studied painting at the Academy of Fine Arts in Krakow (until 1939), during the occupation he studied at the Staatliche Kunstgewerbeschule Krakau. He studied acting at the Dramatic Studio at the Sary Theater in Krakow (1945–1946). He performed as an actor in Tadeusz Kantor's Cricot 2 Theatre, of which he was a co-founder. Member of the II Kraków Group. Set designer and artistic director of the Groteska Theater in Krakow (1948–1979). Winner, among others, of the Award of the City of Krakow (1979) and the Honorary Award of the Polish Culture Foundation (1996).

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Szczecin, Poznań, Wrocław, Kielce; Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź; Silesian Museum in Katowice, Arsenał in Poznań, Museum of J.Malczewski in Radom, Olomouc Museum of Art, The Czech Republic.

Selected exhibitions: 1st Exhibition of Modern Art, Krakow (1948); Arsenał, Warsaw (1955); Venezia Sala Napoleonica (1959); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1963); Współczesna Gallery, Warsaw (1968); São Paulo Art Biennial (1969); Krzysztofory Gallery, Krakow (1973); BWA Łódź, *retrospective exhibition* (1987); National Museum in Poznań (1996).

Kazimierz Mikulski | Panna młoda | The Bride | 1958

Kręcą mnie czarne historie ekspresjonistów: Kirchnera, Muncha czy Noldego. Jest to dla mnie źródło inspiracji oraz energia, która sprawia, że ciągle chcę być malarzem. Maluję słuchając The Rolling Stones, ponieważ podobnie jak im odpowiada mi rola outsidera i rebelianta. Nie chcę być modnym i nie mam ochoty identyfikować się ze współczesnością, czyli polityką, zdobyczami techniki i wątpliwymi obyczajami.³¹

Zdzisław Nitka

I am fascinated by the dark stories of expressionists such as Kirchner, Munch, or Nolde. They are a source of inspiration for me and the energy that keeps me wanting to be a painter. I paint while listening to The Rolling Stones because, like them, I relate to the role of an outsider and rebel. I don't want to be fashionable, and I have no desire to identify with contemporaneity, which means politics, technological achievements, and questionable customs.³¹⁰

Zdzisław Nitka

ZDZISŁAW NITKA

ur. 1962 Malarz, rysownik, rzeźbiarz, grafik, twórca książek artystycznych oraz happeningów. Związany z nurtem malarstwa neoekspresyjnego. Absolwent PWSSP we Wrocławiu (dyplom 1987). Aktualnie profesor nadzwyczajny na Wydziale Malarstwa i Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. W 1997 roku zakłada wraz z żoną Jolantą, prywatne Muzeum Ekspresjonistów w Obornikach Śląskich.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych we Wrocławiu, Poznaniu i Szczecinie, Dolnośląskiego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych we Wrocławiu, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie.

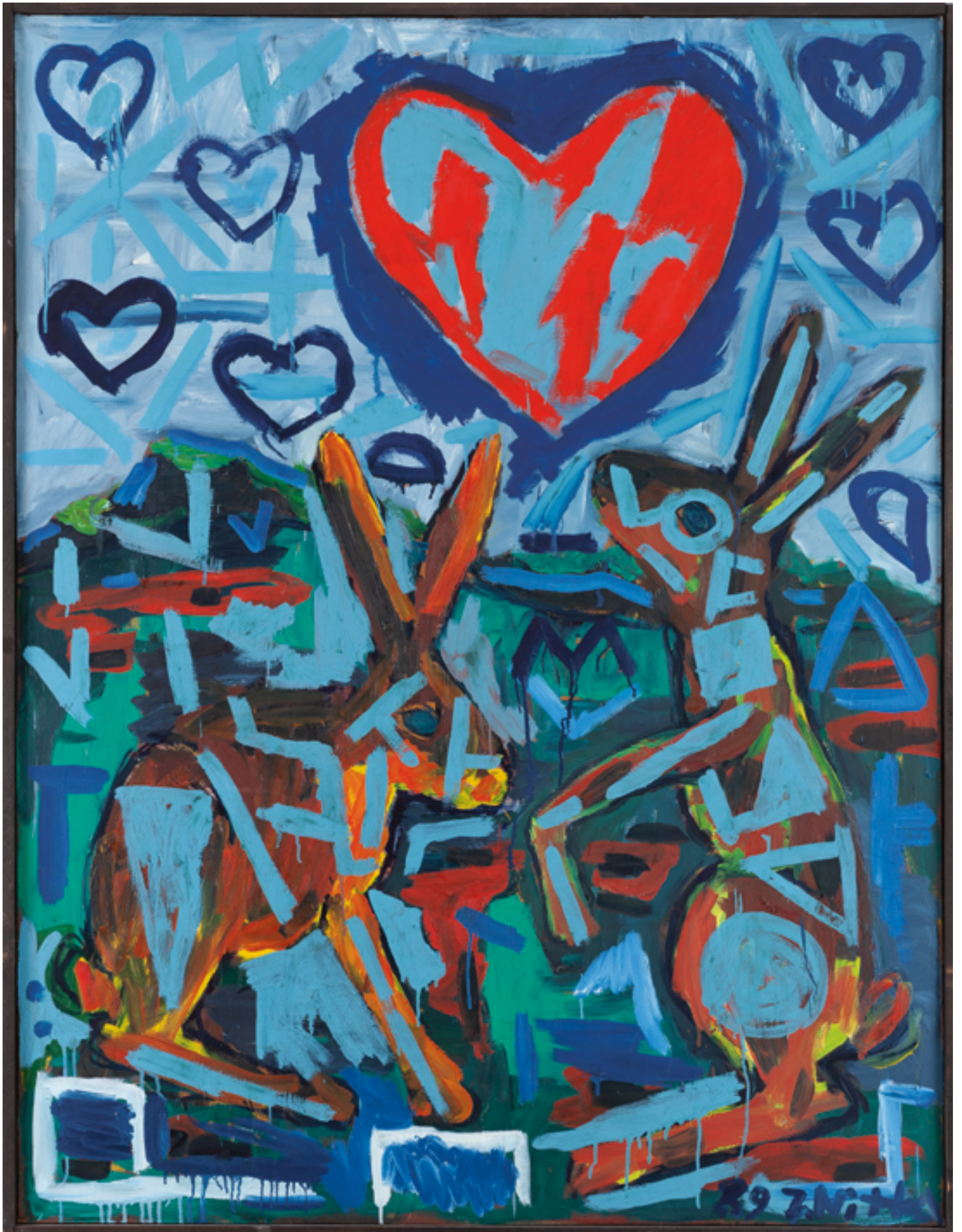
Wybrane wystawy: BWA Sopot (1986); Galeria Test, CBWA, Warszawa (1988); Arsenal '88, Warszawa (1988); Galeria Obraz, Poznań (1989); Galeria Działań, Warszawa (1989), Oldknows Gallery, Nottingham, Wielka Brytania (1992); Galeria Miejska Arsenal, Poznań (1999); *wystawa retrospektywna*, Muzeum Śląskie w Katowicach (2008); CSW Łaźnia, Gdańsk (2010); Glasbau Kunstverein, Pfarrkirchen, Niemcy (2013); Muzeum Miejskie Ratusz, Wrocław (2015).

b. 1962 Painter, draftsman, sculptor, graphic artist, creator of artist's books and happenings. Associated with the neo-expressionist movement. Graduate of the Wrocław Academy of Fine Arts (diploma in 1987). Currently an associate professor at the Department of Painting and Sculpture at the Academy of Fine Arts in Wrocław. In 1997, he founded the private Museum of Expressionists in Oborniki Śląskie together with his wife, Jolanta Nitka.

Works in collections i.a.: National Museums in Wrocław, Poznań, and Szczecin, Lower Silesian Society for the Encouragement of Fine Arts in Wrocław, Silesian Museum in Katowice, Jacek Malczewski Museum in Radom, POLIN Museum of the History of Polish Jews in Warsaw.

Selected exhibitions: BWA Sopot (1986); Test Gallery, CBWA, Warsaw (1988); Arsenal '88, Warsaw (1988); Obraz Gallery, Poznań (1989); Działań Gallery, Warsaw (1989), Oldknows Gallery, Nottingham, United Kingdom (1992); Arsenal Municipal Gallery, Poznań (1999); *retrospective exhibition*, Silesian Museum in Katowice (2008); CSW Łaźnia, Gdańsk (2010); Glasbau Kunstverein, Pfarrkirchen, Germany (2013); Ratusz Municipal Museum, Wrocław (2015).

Zdzisław Nitka | Zajaczki | Little Hares | 1989

Doszedłszy do przekonania, że wszystkie idee, a wraz z nimi całe nasze świadome działanie celowe, jako niepełne zawodzi, uzupełniam ją jedyną i uniwersalną anti-idea powodującą świadome działanie neutralne. Działanie neutralne, to czynności wykonywane przez człowieka nie przynoszące mu ani korzyści ani szkody. Jest ono przeciwieństwem świadomego działania celowego i równocześnie jego dopełnieniem. Ta uniwersalna anti-idea oraz będące jej konsekwencją świadome działania neutralne same w sobie są bezwartościowe, zaś jako uzupełnienie wszystkich idei świadomego działania celowego, stanowią ogromną energię zdolną zjednoczyć całą ludzkość dla uniknięcia zagłady.³²

Jerzy Rosołowicz

Having become convinced that all ideas, and together with them our whole conscious deliberate action fails as it is incomplete, I complement it with a sole and universal anti-idea, which causes a conscious neutral action. A neutral action means such activities performed by a human that are neither beneficial nor detrimental to them. It is an opposite of the conscious deliberate action and simultaneously its complementation. This universal anti-idea and the neutral actions being its consequence are worthless in themselves, but as a complementation of all ideas of the conscious deliberate action they constitute an enormous energy capable of uniting the whole humankind to avert doom.³²

Jerzy Rosołowicz

JERZY ROSOŁOWICZ

1928–1982 Malarz, rysownik, autor realizacji przestrzennych i działań konceptualnych, teoretyk sztuki. Czołowy przedstawiciel sztuki konceptualnej w Polsce. Absolwent PWSSP we Wrocławiu (1953). Brał udział w wielu wydarzeniach kluczowych dla polskiej sztuki lat 60-tych i 70-tych, m.in. w wystawach organizowanych w ramach Sympozjów „Złotego Grona” w Zielonej Górze, „Plenerach” w Osiekach (od 1964), Biennale Form Przestrzennych w Elblągu (od 1965) i w Sympozjum Plastycznym Wrocław’70. Od 1967 konstruował obiekty ze szkła optycznego.

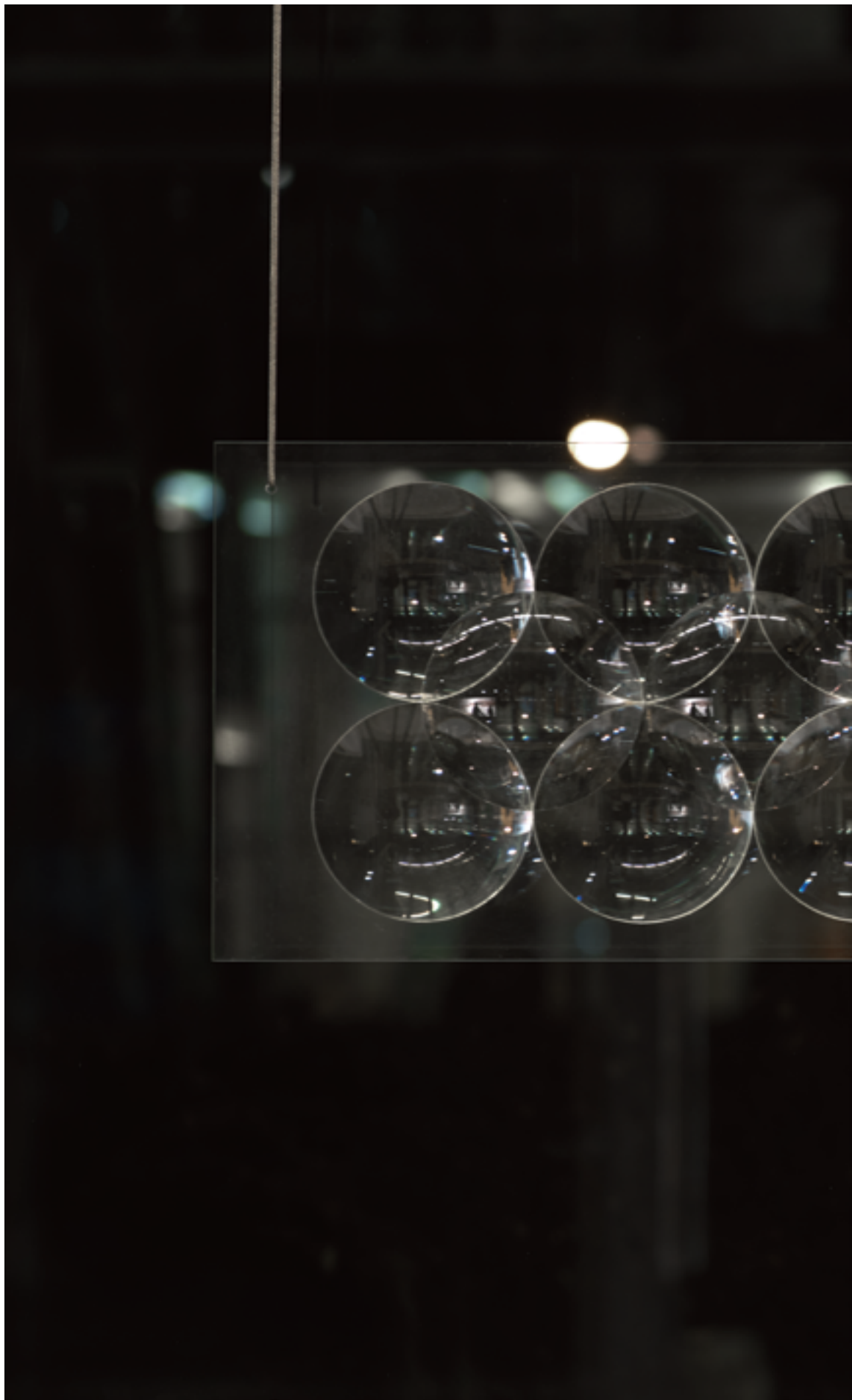
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu, Szczecinie; Muzeum Współczesnego we Wrocławiu, Dolnośląskiego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych we Wrocławiu, Muzeum Architektury we Wrocławiu, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAM w Krakowie, Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze.

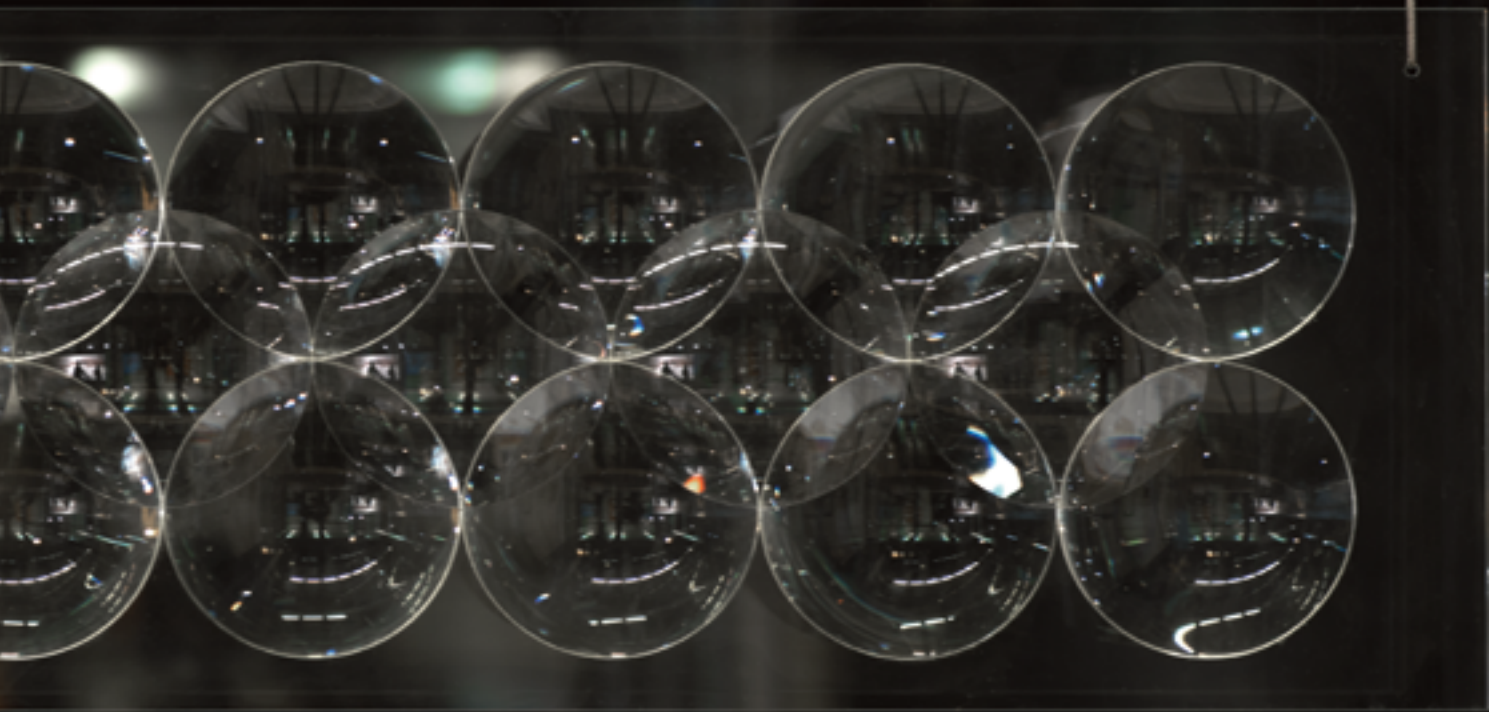
Wybrane wystawy: Galeria Współczesna, Warszawa (1969); Galeria "Pod Moną Lizą", Wrocław (1968); Muzeum Sztuki, Łódź (1971); Galeria 72, Muzeum Ziemi Chełmskiej (1974); Studio Kausch, Kassel (1979); Galeria Akumulatory, Poznań (1980); CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa, *wystawa retrospektywna* (1994); Muzeum Współczesne we Wrocławiu (2022).

1928–1982 Painter, draughtsman, author of spatial installations and conceptual activities, art theoretician. A leading representative of conceptual art in Poland. A graduate of the Academy of Fine Arts in Wrocław (1953). He took part in many key events of Polish art of the 1960s and 1970s, e.g. in exhibitions organized as part of the "Złote Grono" Symposia in Zielona Góra, "The Plein Air" in Osieki (from 1964), the Biennale of Spatial Forms in Elbląg (from 1965) and the Art Symposium Wrocław'70. From 1967, he constructed objects from optical glass.

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Poznań, Wrocław and Szczecin, Wrocław Contemporary Museum, Society for the Encouragement of Fine Arts in Wrocław, Museum of Architecture in Wrocław, Silesian Museum in Katowice, Muzeum Sztuki in Łódź, MOCAM Museum of Contemporary Art in Krakow, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Museum of Lubusz Land in Zielona Góra.

Selected exhibitions: Współczesna Gallery, Warsaw (1969); Mona Lisa Gallery, Wrocław (1968); Muzeum Sztuki, Łódź (1971); 72 Gallery, Chełm (1974); Studio Kausch, Kassel (1979); Akumulatory Gallery, Poznań (1980); CSW Zamek Ujazdowski, Warsaw, *retrospective exhibition* (1994); Wrocław Contemporary Museum (2022).

Jestem owładnięty IDEĄ WIELKIEGO PISMA. To nie jest idea, właściwie jest to życie jako pismo. Cudem jakimś zrozumieć to pismo, życie jako hieroglif. Pismo jest teraz płaczem i smutkiem – to mój dzisiejszy etap. Malarstwo jako sobowtór: obraz sobowtór.³³
Andrzej Szewczyk

I am possessed by the IDEA OF GREAT HANDWRITING. It's not an idea, actually it is life in words. What miracle to understand this handwriting, life as hierographs. Handwriting in now crying and sorrow – this is my stage today. Painting as the double-self: picture – the double-self.³³
Andrzej Szewczyk

ANDRZEJ SZEWCZYK

1950–2001 Artysta, malarz, rzeźbiarz, rysownik, twórca assemblage i environment, poeta, pedagog. Absolwent Uniwersytetu Śląskiego, filia w Cieszynie (1978), gdzie później pracował jako wykładowca akademicki. Związany ze środowiskiem artystycznym Cieszyna, warszawską Galerią Foksal oraz Galerią Krzysztofory w Krakowie. Jeden z najciekawszych artystów swojego pokolenia, który twórczo eksperymentował z różnorodnymi technikami i materiałami (szkło, lustro, mapy, pieczęci). Fundamentalne dla jego sztuki były zagadnienia pisma, książki, kaligrafii.

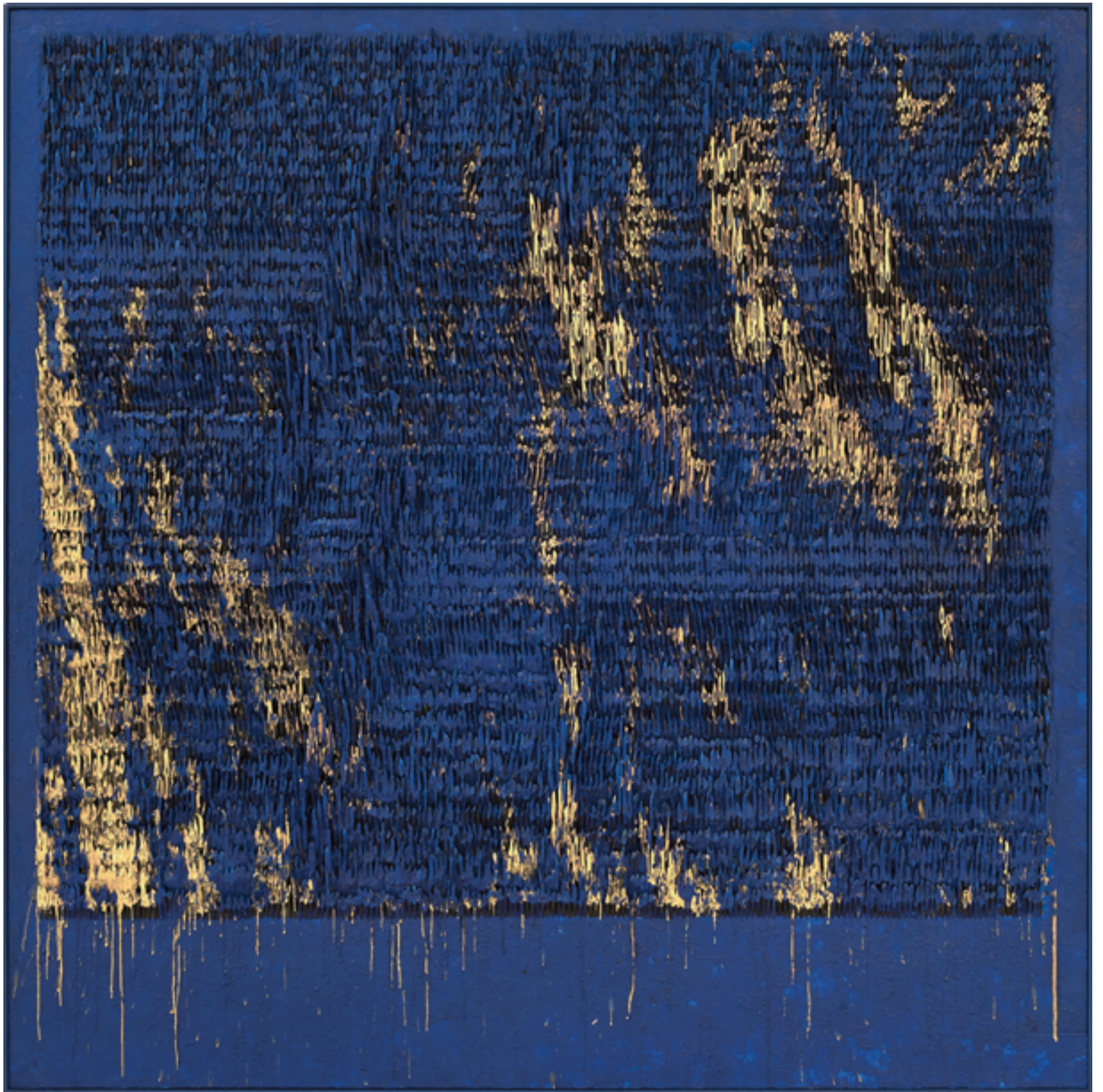
Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeów Narodowych w Poznaniu, Warszawie, Wrocławiu, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAM w Krakowie, Muzeum Rzeźby Polskiej w Orońsku, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Muzeum Górnośląskim w Bytomiu, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Arthur Sackler Collection w Nowym Jorku, Ucher Galerie w Kolonii, Galerii Altair w Torino, Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie.

Wybrane wystawy: Galeria Foksal, Warszawa (1978); Biennale Młodych Artystów, Centre Georges Pompidou, Paryż (1980, 1981), Biennale w São Paulo (1981); Air Gallery, Londyn (1981); MAC, São Paulo (1983); Richard Demarco Gallery, Edynburg (1985); Biennale w Sydney (1988); Muzeum Sztuki w Łodzi, wystawa *retrospektywna* (1988); Galeria Starmach, Kraków (1990); Galeria Miejsce, Cieszyn (1995); Galeria Szara, Cieszyn (2002); Galeria Bielska BWA (2022).

1950–2001 Artist, painter, sculptor, draughtsman, author of assemblages and environment, poet, educator. A graduate of the University of Silesia, in Cieszyn (1978), where he later worked as an academic lecturer. Associated with the artistic community of Cieszyn, the Foksal Gallery in Warsaw and the Krzysztofory Gallery in Krakow. One of the most interesting artists of his generation, who creatively experimented with various techniques and materials (glass, mirror, maps, seals). The issues of writing, books and calligraphy were fundamental to his art.

Works in collections i.a.: Muzeum Sztuki in Łódź, National Museums in Poznań, Warsaw and Wrocław, MOCAM Museum of Contemporary Art in Krakow, The Centre of Polish Sculpture in Orońsko, CSW Zamek Ujazdowski in Warsaw, Upper Silesian Museum in Bytom, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Arthur Sackler Collection in New York, Ucher Galerie in Cologne, Altair Gallery in Torino, Museum of Cieszyn Silesia in Cieszyn.

Selected exhibitions: Foksal Gallery, Warsaw (1978); Biennale of Young Artists, Centre Georges Pompidou, Paris (1980, 1981), São Paulo Art Biennial (1981); Air Gallery, London (1981); MAC, São Paulo (1983); Richard Demarco Gallery, Edynburg (1985); Biennale Sydney (1988); Muzeum Sztuki in Łódź, *retrospective exhibition* (1988); Starmach Gallery, Krakow (1990); Miejsce Gallery, Cieszyn (1995); Szara Gallery, Cieszyn (2002); BWA Gallery, Bielsko-Biała (2022).

Krew i ból przywracają sens symbolom, stają się motywem [...] dynamicznych performances, które opierają się jednakże na krystalicznie chłodnej strukturze formalnej. Krwawiące pentagramy, heksagramy, gwiazdy, krzyże i swastyki, odwzorowując dialektykę dziejów, sprowadzają idee religii oraz polityki w wymiar osobistych odczuć.³⁴
Jerzy Truszkowski

Blood and pain restore meaning to symbols, becoming a motif [...] in dynamic performances that, however, rely on a crystalline and cool formal structure. Bleeding pentagrams, hexagrams, stars, crosses, and swastikas, reflecting the dialectics of history, bring religious and political ideas into the realm of personal experience.³⁴
Jerzy Truszkowski

JERZY TRUSZKOWSKI

ur. 1961 Performer, akcjoner, malarz, twórca instalacji, fotografii, filmów i wideo, kurator. Absolwent Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (dyplom 1986). Od 1983 roku związany był z programem Galerii Labirynt BWA w Lublinie oraz ruchem Kultura Zrzuty w prywatnej alternatywnej galerii Strych w Łodzi (1983–1986). Jako Max Hexer jest autorem wielu muzycznych i wokalnych wydarzeń. Autor wielu tekstów z zakresu teorii sztuki oraz krytyki artystycznej, a także trzech książek: *Sztuka krytyczna w Polsce* (1999), *Histeria filozofii* (2000) i *Artyści radykalni* (2004).

Prace w kolekcjach m.in.: Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Muzeum Współczesnego we Wrocławiu, Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Muzeum Ziemi Lubuskiej, Muzeum Caricino w Moskwie, Muzeum Sztuki w Samarze, Galerii Labirynt w Lublinie, Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Lublinie, Katowicach, Szczecinie i Olsztynie.

Wybrane wystawy: Strych, Łódź (1984); BWA, Lublin (1986); Galeria Laboratorium, Warszawa (1991); Samara Art Museum, Samara (1998); BWA, Zielona Góra (2000); Muzeum Junge Kunst, Frankfurt nad Odrą (2001); Zero Galerie, Berlin (2003); ILL Galleries, Berlin (2006); Galeria Piktogram, Warszawa (2014); Muzeum Śląskie w Katowicach (2015).

b. 1961 Performer, action artist, painter, installation creator, photographer, filmmaker, and video artist, curator. Graduate of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin (diploma in 1986). Since 1983, he has been associated with the program of the Labirynt BWA Gallery in Lublin and the Kultura Zrzuty movement in the private alternative gallery Strych in Łódź (1983–1986). As Max Hexer, he has created numerous musical and vocal events. He is the author of many texts on art theory and artistic criticism, as well as three books: *Critical Art in Poland* (1999), *Hysteria of Philosophy* (2000), and *Radical Artists* (2004).

Works in collections i.a.: Center for Contemporary Art Ujazdowski Castle in Warsaw, National Museum in Wrocław, Museum of Contemporary Art in Wrocław, Leon Wyczółkowski Regional Museum in Bydgoszcz, Museum of Lubuskie Land, Caricino Museum in Moscow, Samara Art Museum, Labirynt Gallery in Lublin, Zachęta - Society for the Encouragement of Fine Arts in Lublin, Katowice, Szczecin, and Olsztyn.

Selected exhibitions: Strych, Łódź (1984); BWA, Lublin (1986); Galeria Laboratorium, Warsaw (1991); Samara Art Museum, Samara (1998); BWA, Zielona Góra (2000); Muzeum Junge Kunst, Frankfurt an der Oder (2001); Zero Galerie, Berlin (2003); ILL Galleries, Berlin (2006); Galeria Piktogram, Warsaw (2014); Muzeum Śląskie in Katowice (2015).

Polska jest zasadniczym tematem mojej praktyki artystycznej ostatnich dwudziestu lat. Historia Polski, narodowa ikonografia, religijna symbolika i zbiorowe mitologie były tematem tworzonych przeze mnie prac jak również źródłem ich estetyki.³⁵

Piotr Uklański

Poland has been the essential topic of my artistic practice for the past twenty years. The history of Poland, the national iconography, the religious symbolism and collective mythologies have been the topic of my works and the source of their aesthetic qualities.³⁵

Piotr Uklański

PIOTR UKLAŃSKI

ur. 1968 Rzeźbiarz, fotograf, performer, twórca instalacji, reżyser. Mieszka i pracuje w Nowym Jorku. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1991) oraz fotografii w Cooper Union School for Advancement of Science and Art w Nowym Jorku. Jeden z najbardziej znanych na świecie polskich artystów współczesnych.

Prace w kolekcjach m.in.: Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku, Museum of Modern Art w Nowym Jorku, Solomon R. Guggenheim w Nowym Jorku, Tate Modern w Londynie, Walker Art Center w Minneapolis, Museum of Modern Art w Chicago, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Migros Museum für Gegenwartskunst w Zurychu, Rubell Collection w Miami, Pinault Collection w Wenecji.

Wybrane wystawy: Manifesta 2, Luxemburg (1998); MoMA, Nowy Jork (2000); 50. Międzynarodowa Wystawa Sztuki, Wenecja (2003); Biennale w São Paulo (2004); Palazzo Grassi, Wenecja (2006); Solomon R. Guggenheim Museum, Nowy Jork (2007); Berlin Biennale for Contemporary Art, Berlin (2008); Whitney Museum of American Art, Nowy Jork (2010); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa, *wystawa retrospektywna* (2012); Metropolitan Museum of Art, Nowy Jork (2015); Muzeum Narodowe w Krakowie (2018).

b. 1968 Sculptor, photographer, performance artist, author of installations, film director. He lives and works in New York. A graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1991) and Photography at the Cooper Union School for the Advancement of Science and Art in New York. One of the most famous Polish contemporary artists in the world.

Works in collections i.a.: Metropolitan Museum of Art in New York, Museum of Modern Art in New York, Solomon R. Guggenheim in New York, Tate Modern in London, Walker Art Center in Minneapolis, Museum of Modern Art in Chicago, Museum of Modern Art in Warsaw, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Migros Museum für Gegenwartskunst in Zürich, Rubell Collection in Miami, Pinault Collection in Venice.

Selected exhibitions: Manifesta 2, Luxemburg (1998); MoMA, New York (2000); 50. International Art Exhibition, Venice (2003); São Paulo Art Biennial (2004); Palazzo Grassi, Venice (2006); Solomon R. Guggenheim Museum, New York (2007); Berlin Biennale for Contemporary Art, Berlin (2008); Whitney Museum of American Art, New York (2010); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw, *retrospective exhibition* (2012); Metropolitan Museum of Art, New York (2015); National Museum in Krakow (2018).

Zaufajcie malarzom. Nie nakarmią tandetą. Nie dadzą czegoś co po tygodniu zaśmierdnie. Każdy tu znajdzie coś dla siebie. Obraz tym się różni od pilnika, że jest w życiu wszechstronniejszy. On potrafi wyrazić abstrakcją rewolucję. Ale nie tylko to. Potrafi, dla chcącego, ukryć w abstrakcji tyle skarbów formy i koloru, że trud zduszenia własnego i towarzyszy śmiechu, oraz trud parominutowego skupienia opłaci się sownie (...).³⁶
Andrzej Wróblewski

Trust painters. They won't feed you with rubbish. They won't give you something that goes smelly after a week. Everyone will find something for themselves. The difference between a mill file and a picture lies in the fact that the latter is more versatile in your life. A picture can express revolution by abstract. However, there is more to it. If you want, it can hide as much of form and colour treasure behind an abstraction that the effort to suppress your and your companions' laugh, and to concentrate for a couple of minutes will be amply rewarded (...).³⁶
Andrzej Wróblewski

ANDRZEJ WRÓBLEWSKI

1927–1957 Malarz, grafik, historyk sztuki i krytyk. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (1952) oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego (1948). Asystent i założyciel Grupy Samokształcenia na ASP w Krakowie. Uprawiał krytykę artystyczną na łamach czasopism: „Przegląd Artystyczny”, „Twórczość”, „Gazeta Krakowska”. Jeden z najważniejszych malarzy polskiej sztuki II połowy XX wieku, przedstawiciel nowoczesnej figuracji. Twórca cyklu *Rozstrzelania* (1948/49), jednego z najistotniejszych świadectw śmierci i okrucieństwa II Wojny Światowej w sztuce XX wieku. W Starak Collection znajduje się ponad 50 dzieł artysty.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Szczecinie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Zachęta – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum Lubelskiego w Lublinie, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Muzeum Okręgowego w Toruniu, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Wybrane wystawy: I Wystawa Sztuki Nowoczesnej, Kraków (1948); Pałac Sztuki, Kraków (1958); Zachęta Narodowa Galeria Sztuki w Warszawie, Muzeum Narodowe w Krakowie, *wystawa retrospektywna* (1995/1996); Muzeum Narodowe, Warszawa (2007); Van Abbemuseum, Eindhoven, Holandia (2010); Muzeum Narodowe, Kraków (2012/2013); Spectra Art Space, Fundacja Rodziny Staraków, Warszawa (2014); Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Warszawa (2014/2015); Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, P, Madryt (2015); Moderna galerija, Lublana, Słowenia (2021).

1927–1957 Painter, graphic artist, art historian and critic. A graduate of the Academy of Fine Arts in Krakow (1952) and the Jagiellonian University (1948). Assistant and founder of the “Self-Education Group” at the Academy of Fine Arts in Krakow. He worked as art criticism in the following magazines: “Przegląd Artystyczny”, “Twórczość”, “Gazeta Krakowska”. One of the most important painters of Polish art in the second half of the 20th century, a representative of modern figuration. Author of the series “Executions” (1948/49), one of the most important testimonies to the death and cruelty of World War II in the art of the 20th century. The Starak Collection includes over 50 works by the artist.

Works in collections i.a.: National Museums in Warsaw, Krakow, Poznań, Wrocław and Szczecin, Museum of Modern Art in Warsaw, Muzeum Sztuki in Łódź, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Silesian Museum in Katowice, Lublin Museum in Lublin, Museum of J. Malczewski in Radom, District Museum in Toruń, Polish Army Museum in Warsaw.

Selected exhibitions: 1st Exhibition of Modern Art, Krakow (1948); Pałac Sztuki, Krakow (1958); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw; National Museum in Krakow, *retrospective exhibition* (1995/1996); National Museum in Warsaw (2007); Van Abbemuseum, Eindhoven, Netherlands (2010); National Museum in Krakow (2012/2013); Spectra Art Space, Starak Family Foundation, Warsaw (2014); Museum of Modern Art in Warsaw (2014/2015); Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, P, Madrid (2015); Moderna galerija, Ljubljana, Slovenia (2021).

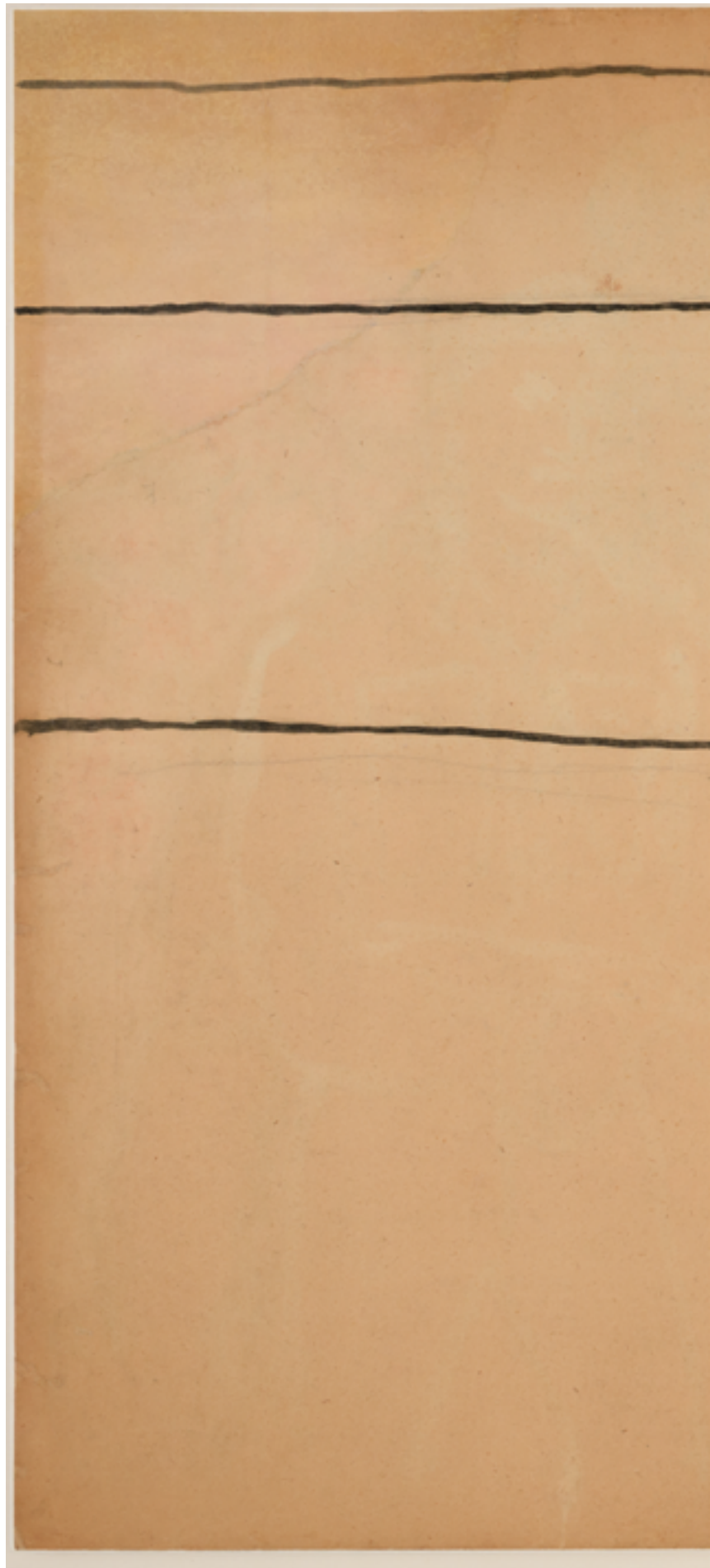

Andrzej Wróblewski | Chłopiec z rzeźbą I | Boy with a sculpture I | 1955

Andrzej Wróblewski | Męczeństwo matek
Martyrdom of Mothers
niedatowana | undated [1949]

240|241 **S** Andrzej Wróblewski | Kolejka trwa
The Queue Continues | 1956

Andrzej Wróblewski | Apollinaire – Wzgórza [Kompozycja figuralna nr 575] | Apollinaire – Hills [Figural Composition No. 575]
niedatowana | undated [1954]

Andrzej Wróblewski | Apollinaire – Wzgórza [Kompozycja figuralna nr 574]
Apollinaire – Hills [Figural Composition No. 574]
nieдатowana | undated [1954]

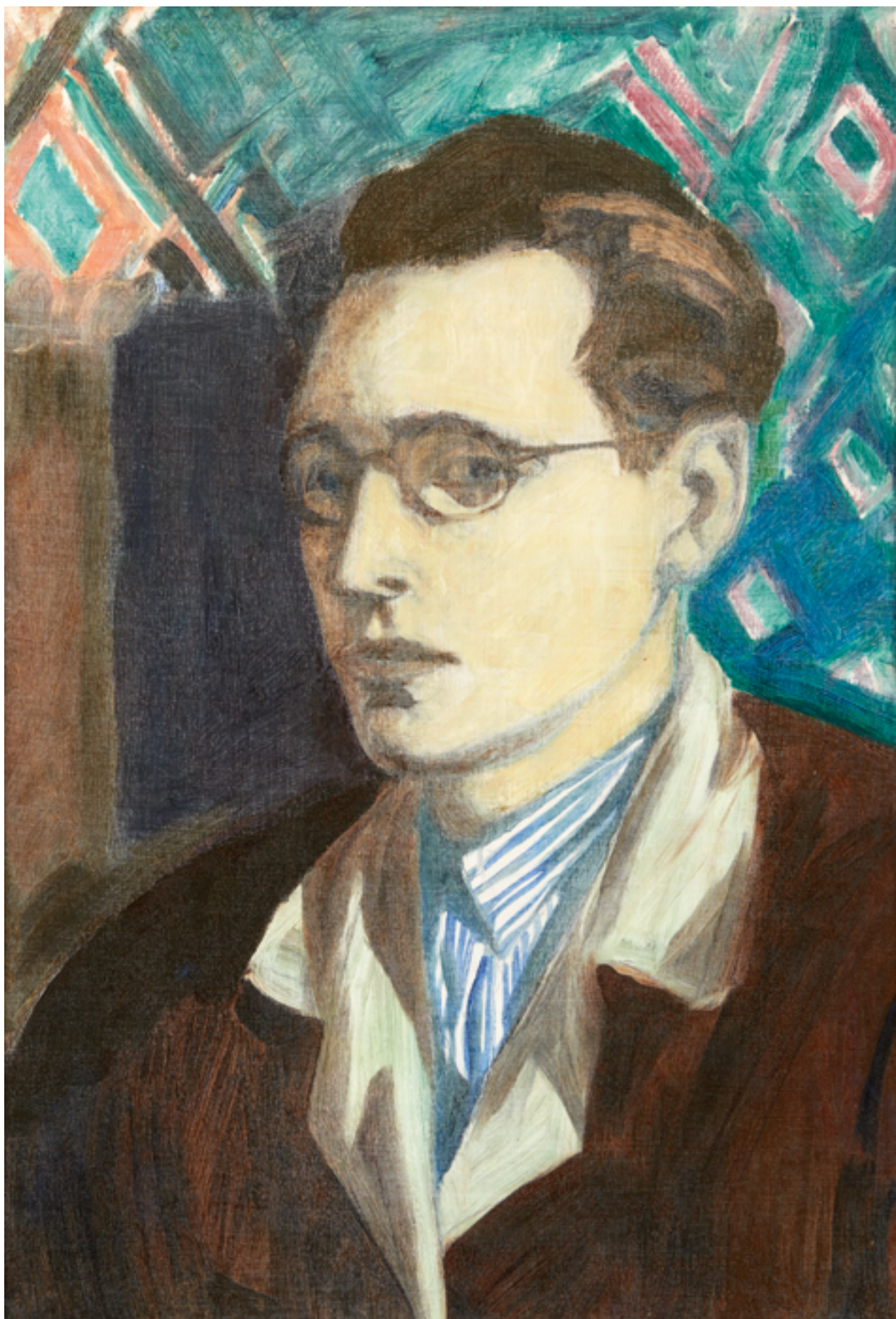
Andrzej Wróblewski | (Starzy), [Kompozycja figuralna nr 871]; na odwrociu: [Biuro]
(Old People), [Figural Composition No. 871]; on the reverse: [Office]
niedatowana | undated [1955]

Andrzej Wróblewski | (Autobus zimą); na odwrociu: [Kompozycja]
(Bus in Winter); on the reverse: [Composition]
nie datowany | undated

Andrzej Wróblewski | [Para, kompozycja figuralna]; na odwrociu: [Autoportret]
[The Couple, Figural composition]; on the reverse: [Self-portrait]
niedatowana | undated [1954]

Andrzej Wróblewski | [Autoportret]; na odwrociu: [Para, Kompozycja figuralna]
[Self-portrait]; on the reverse: [The Couple, Figural composition]
nie datowana | undated

Człowiek urodzony zostaje określony i wpisany jako jeszcze jeden, zanim się zacznie zastanawiać – potrzebny czy zbędny, z czyjej winy się znalazł na świecie, jest skazany, czy nagrodzony, docieka, niełatwe to, rozgląda się, karcą go zakazy, stawia dlaczego, – echo, błądzi, nie, nie błądzi, steruje nim instynkt, zostaje porwany – spada, w noc, w wodę, w żywioł, cuci go brzask, koło jest zamknięte, a w którym miejscu się otwiera, co jest w, – świat, jaki, duży, tak mało można o nim powiedzieć (...).³⁷
Jerzy „Jurry” Zieliński

A born human becomes defined and introduced as another one before they start wondering – is needed or unnecessary, who's to blame that they have appeared on Earth, is condemned or rewarded, seeks information, it's difficult, looks around, is punished by prohibitions, places a “why” – echo, is lost, no, is not lost, is controlled by instinct, is captured – falls, into the night, into water, into an element, is awoken by dusk, the circle is closed, and where does it open, what is inside – world, what world, big world, so little can be said about it (...).³⁷
Jerzy „Jurry” Zieliński

JERZY „JURRY” ZIELIŃSKI

1943–1980 Malarz, poeta, autor happeningów i obiektów. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (1968). W 1965 roku wraz z Janem Dobkowskim założył grupę artystyczną „Neo-Neo-Neo”. Uczestnik Sympozjum Plastycznego Wrocław ’70. Zmarł tragicznie w wieku 37 lat. Uprawiał malarstwo łączące pop-art z estetyką plakatu, którego tematyka zakorzeniona była w krytyce polityczno-społecznych realiów PRL.

Prace w kolekcjach m.in.: Muzeum Narodowego w Warszawie, Zachęta – Narodowej Galeria Sztuki w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Pinault Collection, Olomouc Museum of Art.

Wybrane wystawy: Galeria Współczesna, Warszawa (1968); Galeria Katowice PSP-ZPAP (1970); Galeria BWA Zielona Góra (1972); Galeria Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Warszawa (1981); Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa (1995); Galeria Zderzak, Muzeum Narodowe w Krakowie, *wystawa retrospektywna* (2010); Luxembourg & Dayan, Londyn (2013); Olomouc Museum of Art (2013); Tate Modern, Londyn (2015).

1943–1980 Painter, poet, author of happenings and objects. A graduate of the Academy of Fine Arts in Warsaw (1968). In 1965, together with Jan Dobkowski, he founded the “Neo-Neo-Neo” group. Participant of the Art Symposium Wrocław ’70. He died tragically at the age of 37. His painting combine pop art with the aesthetics of the poster. The subject was rooted in the criticism of the political and social realities of The Polish People’s Republic.

Works in collections i.a.: National Museum in Warsaw, Zachęta – National Gallery of Art in Warsaw, Museum of Modern Art in Warsaw, Pinault Collection, Olomouc Museum of Art.

Selected exhibitions: Współczesna Gallery, Warsaw (1968); PSP-ZPAP Gallery, Katowice (1970); BWA Gallery, Zielona Góra (1972); SHS Gallery, Warsaw (1981); Zachęta – National Gallery of Art, Warsaw (1995); Zderzak Gallery, National Museum in Krakow, *retrospective exhibition* (2010); Luxembourg & Dayan, London (2013); Olomouc Museum of Art (2013); Tate Modern, London (2015).

Jerzy „Jurry” Zieliński
252|253 **S** Ostatni płomienny cel | The last fiery purpose | 1976

INDEKS
INDEX

KOBIETY ARTYSTKI **FEMALE ARTISTS**

ZOFIA ARTYMOWSKA

- 016 Poliformy CXI | Polyforms CXI | 1985 | akryl, płótno | acrylic, canvas | 73×74 cm
017 Poliformy XXXV | Polyforms XXXV | 1973 | akryl, płótno | acrylic, canvas | 102×66,5×89,5 cm
018 Poliformy LXXXXVII „Przypomnienie Orientu” | Polyforms LXXXXVII “Reminder of the Orient” | 1982
akryl, płótno | acrylic, canvas | 130×110 cm
019 Poliformy CV | Polyforms CV | 1983 | akryl, płótno | acrylic, canvas | 105×105 cm

WANDA GOŁKOWSKA

- 022 Bez tytułu, z cyklu *Latawce* | Untitled, from the series *Kites* | 1994 | akryl, płótno | acrylic, canvas | 100×100 cm

DOROTA GRYNCEL

- 026 Kompozycja 11/88 | Composition 11/88 | 1988 | olej, płótno | oil, canvas | 169×85 cm

MARIA JAREMA

- 030 Wyrazy | Words | 1956 | monotypia, olej, gwasz, papier, płótno | monotype, oil, gouache, paper, canvas | 70×100 cm
032 Głowy | Heads | 1954 | monotypia, tempera, papier, płótno | monotype, tempera, paper, canvas | 58×42,5 cm
033 Kompozycja | Composition | 1951 | tempera, papier | tempera, paper | 71×56 cm
034 Wyrazy | Words | 1954 | monotypia, olej, gwasz, papier, płótno | monotype, oil, gouache, paper, canvas | 85×61 cm
035 Wyrazy | Words | 1957 | monotypia, tempera, papier | monotype, tempera, paper | 65×51 cm
Prawa autorskie do reprodukcji: dzięki uprzejmości Aleksandra Filipowicza. | Copyrights to reproductions: courtesy of Aleksander Filipowicz.

JANINA KRAUPE-ŚWIDERSKA

- 038 Oślepiiony | Blinded | 1972 | olej, płótno | oil, canvas | 135×75 cm
040 Pejzaż | Landscape | 1970 | olej, płótno | oil, canvas | 175,5×91,5 cm
041 Powrót z łąki | Return from the meadow | 1972 | olej, płótno | oil, canvas | 125,5×74 cm

EWA KURYLUK

- 044 Człekopejzaż z czerwoną nogą | Human Landscape wita a Red Leg | 1970 | akryl, płyta pilśniowa | acrylic, fibreboard | 76×76 cm
045 Hitchcock, z cyklu *Ekrany* | Hitchcock, from the series *Screens* | 1972 | akryl, płyta pilśniowa | acrylic, fibreboard | 100×100 cm
046 Tenn | 1972 | collage, akryl, płyta pilśniowa | collage, acrylic on board | 100×100 cm
047 W samochodzie II | In the car II | 1975 | akryl, kolaż, płyta pilśniowa | collage, acrylic on board | 100×100 cm
048 Pudełko pełne snów | A box full of dreams | 1975 | akryl, kolaż, płótno | acrylic, collage, canvas | 120×150 cm
049 Et in arcadia | 1976 | akryl, kolaż, płótno | acrylic, collage, canvas | 120×150 cm
050 Autoportret z Myszką Miki | Self-Portrait with Mickey Mouse | 1975 | akryl, kolaż, płótno | acrylic, collage, canvas | 75×60 cm
051 Zmartwiona | Worried | 1976 | 1976 | akryl, kolaż, płótno | acrylic, collage, canvas | 150×120 cm
052 Niebieski list | Blue letter | 1978 | akryl, kolaż, płótno | acrylic, collage, canvas | 120×150 cm
054 Ręce trzymają chustę | Hands holding Cloth | 1979
flamaster, akryl na surówce bawełnianej | felt pen, acrylic on raw cotton | 110×70 cm
055 Chusta I | Cloth I | 1980 | flamaster, akryl na surówce bawełnianej | felt pen, acrylic on raw cotton | 97×68 cm
056 Chusta z agrałką | Cloth with safty pin | 1979
flamaster, akryl na surówce bawełnianej, nitka, agrałka | felt pen, acrylic on raw cotton, string, safty pin | 40×25 cm
057 Ewa pisze swoje imię | Ewa writing her name | jedno z 12 krzesel z XII Międzynarodowej Konferencji Rzeźby w San Francisco
one of 12 chairs shown at 12th International Sculpture Conference in San Francisco | 1982
flamaster, akryl na surówce bawełnianej | elt pen, acrylic on raw cotton | 150 x 85 cm
Prawa autorskie do reprodukcji: dzięki uprzejmości Ewy Kuryluk. | Copyrights to reproductions of artworks: courtesy of Ewa Kuryluk.

DANUTA LEWANDOWSKA

- 060 Kompozycja nr 1 | Composition no.1 | 1975 | olej, płótno | oil, canvas | 53,5×48 cm
062 Kompozycja nr 59 | Composition no. 59 | 1975 | akryl, żyłka, płótno, drewno | acrylic, wire, canvas, wood | 72×64 cm
063 Kompozycja nr 32 | Composition no. 32 | 1976 | akryl, żyłka, płótno, drewno | acrylic, wire, canvas, wood | 76×63 cm
064 Kompozycja nr 65 | Composition no.65 | 1975 | akryl, żyłka, płótno, drewno | acrylic, wire, canvas, wood | 77 x 64 cm
065 Obraz nr 20 | Painting no. 20 | 1976 | akryl, żyłka, płótno, drewno | acrylic, wire, canvas, wood | 53 x 48 cm

NATALIA LACH-LACHOWICZ

- 068 z cyklu *Przebudzenie* | from the series *Awakening* | 1978 | odbitka żelatynowo-srebrowa, vintage print
gelatin silver print, vintage print | 49×49 cm
069 z cyklu *Przebudzenie* | from the series *Awakening* | 1978 | odbitka żelatynowo-srebrowa, vintage print
gelatin silver print, vintage print | 49×49 cm
070 z cyklu *Seans w piramidzie* | from the series *Seance in the pyramid* | 1979 | odbitka żelatynowo-srebrowa, vintage print
gelatin silver print, vintage print | 49×49 cm
071 z cyklu *Seans w piramidzie* | from the series *Seance in the pyramid* | 1979 | odbitka żelatynowo-srebrowa, vintage print
gelatin silver print, vintage print | 49×49 cm

Prawa autorskie do reprodukcji: dzięki uprzejmości Fundacji ZW. | Copyrights to reproductions of artworks: courtesy of the ZW Foundation.

JADWIGA MAZIARSKA

- 074 Kompozycja | Composition | 1969 | technika własna | own technique | 98×85 cm
076 Rozpad | Disintegration | lata 60. XX wieku | 60's XX c. | technika własna | own technique | 98,5×60×6,5 cm
077 Bez tytułu | Untitled | 1967 | technika własna, płótno | own technique, canvas | 142 x 53
078 Przekraczając granice wyobraźni | Transgressing the boundaries of imagination | 1985 | olej, płótno | oil, canvas | 120×227 cm
080 Kompozycja | Composition | nie datowany | undated | olej, płótno | oil, canvas | 71×121 cm

MARIA MICHAŁOWSKA

- 084 One month | 1974 | druk maszynowy, papier | print, paper | 70×50 cm
085 Modlitwa | Prayer | 1983 | tusz, ołówek, papier | ink, pencil, paper | 100×70 cm

WANDA PAKLIKOWSKA-WINNICKA

- 088 Kompozycja | Composition | nie datowana | undated | olej, płótno | oil, canvas | 120×88 cm
089 Obraz 43 | Painting 43 | 1958 | olej, płótno | oil, canvas | 160×68 cm
090 Kompozycja | Composition | 1967 | olej, płótno | oil, canvas | 119,5 x 55 cm
091 Cykl biologiczny 83 | Biological cycle 83 | 1962 | olej, płótno | oil, canvas | 127,5×98 cm

MARIA PAPA ROSTKOWSKA

- 094 Odkrycie nowego świata | Discovery of a New World | ok. 1987 | circa 1987
brąz złocony, postument z granitu | gilded bronze, pedestal made of granite | wys. | h. 39 cm
Prawa autorskie do reprodukcji: dzięki uprzejmości Nicolasa Rostkowskiego. | Copyrights to reproductions of artworks: courtesy of Nicolas Rostkowski.

TERESA PAĞOWSKA

- 098 Obraz Czarny I | Black Painting I | 1960 | technika mieszana, płótno | mixed technique, canvas | 100×81 cm
099 Incydent | Incident | 1960 | olej, płótno | oil, canvas | 110×119 cm
100 Dzień trzeci | Third day | 1965 | olej, płótno | oil, canvas | 133×163 cm
102 Zwierzyńiec | Menagerie | 1995 | olej, płótno | oil, canvas | 150×140 cm
103 Słonie | Elephants | 1986 | olej, płótno | oil, canvas | 145×130 cm
104 Akt z czerwieniam, z cyklu *Figury Magiczne* | Nude with reds, from the series *Magic Figures* | 1977
olej, płótno | oil, canvas | 145×130 cm
105 Czerwone psy | Red Dogs | 1986 | olej, płótno | oil, canvas | 140 x 130 cm
106 À propos krynolina | À propos crinoline | 1993 | akryl, tempera, płótno | acrylic, tempera, canvas | 151×135 cm
Prawa autorskie do reprodukcji: dzięki uprzejmości Filipa Pağowskiego. | Copyrights to reproductions of artworks: courtesy of Filip Pağowski.

MARIA PINIŃSKA-BEREŚ

- 111 Piękna i Bestia | Beauty and the Beast | 1990 | akryl, płótno, sklejką | acrylic, canvas, plywood | 140×40×30 cm
Prawa autorskie do reprodukcji: dzięki uprzejmości Fundacja im. Marii Pinińskiej-Bereś i Jerzego Beresia.
Copyrights to reproductions of artworks: courtesy of the Maria Pinińska-Bereś and Jerzy Bereś Foundation.

BARBARA PNIEWSKA

- 114 Zamknięta forma w kosmosie | Closed Form in the Space | ok. 1966 | circa 1966
aluminium, metal | aluminum, metal | 89 x 66 cm

ERNA ROSENSTEIN

- 118 Obiekt | Object | niedatowany | undated | technika własna, drewno | own technique, wood | 33×30 cm
120 Bez tytułu | Untitled | 1964 | technika mieszana, płótno, deska | mixed technique, canvas, board | 29,5×39,5 cm
121 Kompozycja surrealistyczna | Surrealist composition | 1948 | gwasz, papier | guache, paper | 87×29 cm
122 Chorągiew | Banner | 1975 | technika mieszana, płótno | mixed technique, canvas | 60×80 cm
124 Kompozycja | Composition | lata 60. XX wieku | 60's XX c. | olej, deska | oil, board | 36,5×50,5 cm
125 Żywiół I | Element I | niedatowany | undated | akryl, tektura | acrylic, cardboard | 48,5×32 cm

TERESA RUDOWICZ

- 128 Kompozycja 63/25 | Composition 63/25 | 1963 | technika mieszana | mixed technique | 93 x 78 cm

JADWIGA SAWICKA

- 132 Spódnica | Skirt | 2004 | olej, płótno | oil, canvas | 115×90 cm
134 Sukienka we wzory | Patterned Dress | 2006/2015 | olej, akryl, płótno | oil, acrylic, canvas | 120×100 cm
135 Ciało domowe | Domestic Body | 2018 | olej, płótno | oil, canvas | 130×140 cm

TERESA TYSZKIEWICZ

- 138 Bez tytułu | Untitled | 1962 | olej, płótno | oil, canvas | 72,5×100 cm

TERESA TYSZKIEWICZ

- 142 Epingles noir, Rytm | Black pins, Rhythm | 1988 | detal | detail | szpilki, akryl, płótno | pins, acrylic, canvas | 300×185 cm
144 Epingles orange, Chiffres du temps | Orange pins, Time digits | 1986 | szpilki, akryl, płótno | pins, acrylic, canvas | 215×226 cm
146 Douze Carres | 2010 | szpilki, akryl, płótno | pins, acrylic, canvas | 112×84,5 cm
147 Image blanc | 2000 | szpilki, akryl, płótno | pins, acrylic, canvas | 141×104 cm

ARTYŚCI ARTISTS

RAFAŁ BUJNOWSKI

152 Chmury | Clouds | 2004 | olej, płótno | oil, canvas | 40 × 30 cm

TOMASZ CIECIERSKI

156 Bez tytułu | Untitled | 1994 | olej, płótno | oil, canvas | 215×146 cm

158 Obraz alogiczny II | Alogical image II | 1989 | olej, płótno | oil, canvas | 138×236 cm

ANDRZEJ DŁUŹNIEWSKI

162 Cztery Żywioły – Woda | Four Elements – Water | 1986 | akryl, szablon, płótno | acrylic, stencil, canvas | 140×130 cm

163 Cztery Żywioły – Ogień | Four Elements – Fire | 1986 | akryl, szablon, płótno | acrylic, stencil, canvas | 140×130 cm

164 Cztery Żywioły – Powietrze | Four Elements – Air | 1986 | akryl, szablon, płótno | acrylic, stencil, canvas | 140×130 cm

165 Cztery Żywioły – Ziemia | Four Elements – Earth | 1986 | akryl, szablon, płótno | acrylic, stencil, canvas | 140×130 cm

JAN DOBKOWSKI

168 Emocje świetlne | Luminous Emotions | 1971 | olej, płótno | oil, canvas | 194×142 cm

170 Zagajnik | Grove | 1977 | akryl, płótno | acrylic, canvas | 197×146,5 cm

171 Z cyklu *Obrazy Magiczne XXII* | from the series *Magical Paintings XXII* | 1975/2020 | akryl, płótno | acrylic, canvas | 54×54 cm

172 Układ zamknięty | Closed system | 1980 | olej, płótno | oil, canvas | 147×197 cm

EDWARD DWURNIK

176 Proszę bardzo | You're welcome | 1972 | olej, płótno | oil, canvas | 114,5×146 cm

178 Larum, z cyklu *Sportowcy* | Larum, from the series *Sportsmen* | 1973 | akryl, olej, płótno | acrylic, oil, canvas | 146×114 cm

179 Niech żyje wojna! | Long live the war! | 1992 | olej, aksamit | oil, velvet | 147×112 cm

KOJI KAMOJI

182 Biały obraz z kamyczkami | White painting with stones | 2013/2014 | technika własna | own technique | 100×70 cm

183 Biały obraz z kamyczkami 3 | White painting with stones 3 | 2013 | technika własna, płyta | own technique | 100×70 cm

ŁUKASZ KOROLKIEWICZ

186 Charakteryzacja | Characterization | 1976 | olej, płótno | oil, canvas | 140×200 cm

188 Hamak | Hammock | 1977 | olej, płótno | oil, canvas | 136×200 cm

190 Dwaj mężczyźni we wnętrzu | Two men in the interior | 1987 | olej, płótno | oil, canvas | 120×180 cm

JAROSŁAW KOZŁOWSKI

194 Fakt rysunkowy XXIV | Drawing fact XXIV | 1979 | grafit, papier | graphite, paper | 240×120 cm

195 Fakt rysunkowy XXIII | Drawing fact XXIII | 1979 | grafit, papier | graphite, paper | 239×118,5 cm

MARCIN MACIEJOWSKI

198 Fragment sali w Pawilonie Polskim na Biennale w Wenecji

Fragment of the hall in the Polish Pavilion at the Venice Biennale | 2004 | olej, płótno | oil, canvas | 50×70 cm

200 Mick Jagger: Kolejny powrót w ramiona Jerry | Mick Jagger: Another return into Jerry's arms | 1999

akryl, płótno | acrylic, canvas | 69×73 cm

201 Protesting for their Outstanding Payment | 2003 | olej, płótno | oil, canvas | 170×175 cm

202 Beton, ludzie, zieleń, woda (analiza Leverkusen) | Concrete, people, green, water (Leverkusen analysis) | 2001

olej, płótno | oil, canvas | 44,5×50 cm

203 Bez tytułu (lekcje angielskiego) | Bez tytułu (English lessons) | 2002–2003 | olej, płótno | oil, canvas | 90×95 cm

KAZIMIERZ MIKULSKI

- 206 Bez tytułu | Untitled | 1948 | olej, płótno | oil, canvas | 72×54 cm
207 Panna młoda | The Bride | 1958 | olej, płyta pilśniowa | oil, fibreboard | 113,5×71,5 cm

ZDZISŁAW NITKA

- 210 Serenata | 1993 | olej, płótno | oil, canvas | 102×132 cm
211 Zajęczki | Little Hares | 1989 | olej, płótno | oil, canvas | 132×102 cm

JERZY ROSOŁOWICZ

- 214 NEUTRONIKON S-03 | 1977 | szkło, soczewki | glass, lenses | 28×94 cm
216 NEUTRONIKON S-46 | 1971 | szkło, soczewki | glass, lenses | 60×60 cm

ANDRZEJ SZEWCZYK

- 220 Niebieski śnieg | Blue snow | 1996 | technika własna, deska | own technique, board | 155×155 cm

JERZY TRUSZKOWSKI

- 224 Tryptyk | Triptych | lata 80. XX wieku | 80's XX c. | olej, płótno | oil, canvas | 50×50 cm / każda | each

PIOTR UKLAŃSKI

- 228 Travel to the Middle | 2012 | technika własna, papier, sklejką | own technique, paper, board | 120×120 cm
230 Bez tytułu (Bitwa pod Laskami, 1914) | Untitled (Battle of Laski, 1914) | 2010
| żywica epoksydowa, płótno | epoxy resin, canvas | 228,6×152,4 cm

ANDRZEJ WRÓBLEWSKI

- 234 [Studium kobiety] | [Study of a Woman] | niedatowana | undated [1955–1956] |
235 Chłopiec z rzeźbą I | Boy with a sculpture I | 1955 | technika mieszana, papier | mixed technique, paper | 126,5×100 cm
236 Męczeństwo matek | Martyrdom of Mothers | niedatowana | undated [1949] | gwasz, papier | gouache, paper | 65×90 cm
238 [Szofer] | [Chauffeur] | niedatowana [ok. 1948–1949] | undated [ca. 1948–1949]
gwasz, tusz, papier | gouache, ink, paper | 90×127 cm | gwasz, tusz, papier | gouache, ink, paper | 90×127 cm
240 Kolejka trwa | The Queue Continues | 1956 | technika mieszana, papier | mixed technique, paper | 99,6×150,8 cm
242 Apollinaire – Wzgórza [Kompozycja figuralna nr 1296] | Apollinaire – Hills [Figural Composition No. 1296]
niedatowana | undated [1954] | tusz, gwasz, papier | ink, gouache, paper | 29,6×41,9 cm
243 Apollinaire – Wzgórza [Kompozycja figuralna nr 575] | Apollinaire – Hills [Figural Composition No. 575]
niedatowana | undated [1954] | gwasz, tusz, papier | gouache, ink, paper | 29,6×42 cm
244 [Kompozycja figuralna] | [Figural Composition] | niedatowana | undated
akwarela, gwasz, tusz, papier | watercolor, gouache, ink, paper | 29,4×41,5 cm
245 Apollinaire – Wzgórza [Kompozycja figuralna nr 574] | Apollinaire – Hills [Figural Composition No. 574]
niedatowana | undated [1954] | gwasz, tusz, papier | gouache, ink, paper | 29,5×42 cm
246 (Starzy), [Kompozycja figuralna nr 871]; na odwrociu: [Biuro] (Old People), [Figural Composition No. 871]; on the reverse: [Office]
niedatowana | undated [1955] | gwasz, papier | gouache, paper | 29,6×41,8 cm
247 (Autobus zimą); na odwrociu: [Kompozycja] | (Bus in Winter); on the reverse: [Composition]
niedatowany | undated | gwasz, papier | gouache, paper | 30,0×41,8 cm
248 [Para, kompozycja figuralna]; na odwrociu: [Autoportret] | [The Couple, Figural composition]; on the reverse: [Self-portrait]
niedatowana | undated [1954] | tusz, gwasz, papier | ink, gouache, paper | 43×61 cm
249 [Autoportret]; na odwrociu: [Para, Kompozycja figuralna] | [Self-portrait]; on the reverse: [The Couple, Figural composition]
niedatowana | undated | technika mieszana, papier | mixed technique, paper | 61×43 cm

Reprodukcje dzieł Andrzeja Wróblewskiego dzięki uprzejmości Fundacji Andrzeja Wróblewskiego / www.andrzejwroblewski.pl, która posiada autorskie prawa majątkowe do twórczości artysty. | Reproductions of artworks by Andrzej Wróblewski are made available thanks to the courtesy of the Andrzej Wróblewski Foundation / www.andrzejwroblewski.pl, which holds the copyrights to the artist's works.

JERZY „JURRY” ZIELIŃSKI

- 252 Ostatni płomienny cel | The last fiery purpose | 1976 | olej, płótno | oil, canvas | 51×70,5 cm

PRZYPISY

- ¹ Zofia Artymowska, *Poliformy 1970–1983*, katalog wystawy, Łódź 1983
- ² Wanda Gołkowska, *Układ otwarty cz.II*, Muzeum Architektury we Wrocławiu 2006
- ³ Dorota Grynczel, *Twórczość*, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie 2017
- ⁴ Blum H., *Maria Jarema: wspomnienia i komentarze*, Kraków 1992
- ⁵ *Moje wtajemniczenie odbyło się w sposób medialny: rozmowa Piotra Cegielskiego z profesorem Janiną Kraupe-Świdorską*, [w:] „Ars Regia”, 2008/2009, 11
- ⁶ Źródło: www.kuryluk.art.pl
- ⁷ Danuta Lewandowska, katalog wystawy | exhibition catalogue | gaga galeria, Warszawa 2005
- ⁸ Źródło: <https://secondaryarchive.org>
- ⁹ Blum H., *Jadwiga Maziarska* [w:] *Jadwiga Maziarska. Stowarzyszenie Artystyczne Grupa Krakowska*, Kraków 1991
- ¹⁰ Kościelak E., *Maria Michałowska*, Wrocław 2014
- ¹¹ Wanda Paklikowska-Winnicka 1911–2001, katalog wystawy, Warszawa 2007
- ¹² Maria Papa Rostkowska. *Kobieta z marmuru*, red. R. Gromadzka, E.W. Rybicka, katalog wystawy, Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego, Warszawa 2014, s. 78
- ¹³ Teresa Pągowska, Warszawa, październik '85. Maszynopis z archiwum rodziny artystki
- ¹⁴ Źródło: <https://secondaryarchive.org/artists/maria-pininska-beres/>
- ¹⁵ źródło: <https://vod.tvp.pl/programy,88/rozmowy-z-andrzejem-doboszem-odcinki,275954/odcinek-155,S01E155,330069>
- ¹⁶ Walenciak R., *Pudełko też chce być ważne*, [w:] „Wysokie Obcasy”, 2008
- ¹⁷ Wystawa „Kobieta o kobiecie” w galerii BWA w Bielsku-Białej

NOTES

- ¹ Zofia Artymowska, *Polyforms 1970–1983*, exhibition catalogue, Łódź 1983
- ² Wanda Gołkowska, *Open System, part II*, Museum of Architecture, Wrocław 2006
- ³ Dorota Grynczel, *Oeuvre*, Academy of Fine Arts in Warsaw 2017
- ⁴ Blum H., *Maria Jarema: memoirs and commentaries*, Kraków 1992
- ⁵ *My initiation took place in a medial manner: Piotr Cegielski's interview with Professor Janina Kraupe-Świdorska*. [in:] „Ars Regia”, 2008/2009, 11
- ⁶ Source: www.kuryluk.art.pl
- ⁷ Danuta Lewandowska, exhibition catalogue | gaga gallery, Warsaw 2005
- ⁸ Source: <https://secondaryarchive.org>
- ⁹ Blum H., *Jadwiga Maziarska* [in:] *Jadwiga Maziarska. Stowarzyszenie Artystyczne Grupa Krakowska*, Kraków 1991
- ¹⁰ Kościelak E., *Maria Michałowska*, Wrocław 2014
- ¹¹ Wanda Paklikowska-Winnicka 1911–2001, exhibition catalogue, Warsaw 2007
- ¹² Maria Papa Rostkowska. *Woman of marble*, ed. R. Gromadzka, E.W. Rybicka, exhibition catalogue, The Xawery Dunikowski Museum of Sculpture, Warsaw 2014, p. 78
- ¹³ Teresa Pągowska, Warsaw, October '85. Manuscript from the artist's family archive
- ¹⁴ Source: <https://secondaryarchive.org/artists/maria-pininska-beres/>
- ¹⁵ source: <https://vod.tvp.pl/programy,88/rozmowy-z-andrzejem-doboszem-odcinki,275954/odcinek-155,S01E155,330069>
- ¹⁶ Walenciak R., *The box also wants to be important*, [in:] „Wysokie Obcasy”, 2008
- ¹⁷ “Woman about woman” exhibition at the BWA Gallery in Bielsko-Biala, 1996

- ¹⁸ Skrzynecki P., Próba utrwalenia codzienności w sztuce, [w:] „Echo Krakowa“, nr 99, 27 IV 1967
- ¹⁹ Źródło: https://pl.wikiquote.org/wiki/Teresa_Tyszkiewicz
- ²⁰ Źródło: <https://secondaryarchive.org/artists/teresa-tyszkiewicz/>
- ²¹ Źródło: <https://artinfo.pl/artinformacje/wywiad-z-rafalem-bujnowskim>
- ²² Źródło: <https://culture.pl/pl/tworca/tomasz-ciecierski>
- ²³ *Andrzej Dłużniewski*, red. P. Rypson, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Warszawa 1991
- ²⁴ Dzikowska E., *Polacy w sztuce świata. 50 wybitnych artystów sztuki współczesnej*, Warszawa 2002, str. 40–42
- ²⁵ Czyńska M., *Moje królestwo. Rozmowa z Edwardem Dwurnikiem*, Wołowiec 2016, str. 9-10
- ²⁶ Źródło: <https://culture.pl/pl/tworca/koji-kamoji>
- ²⁷ Źródło: <https://culture.pl/pl/tworca/lukasz-korolkiewicz>
- ²⁸ Jarosław Kozłowski, *Cudzysłowy*, red. B.Czubak, Fundacja Profile, Warszawa 2010
- ²⁹ Notes.na.6.tygodni #94, 9-10 2014
- ³⁰ Source: <https://www.weranda.pl/sztuak-new/slawni-artysci/wladca-lalek>
- ³¹ źródło: <https://zpap.wroclaw.pl/nitka-zdzislaw>
- ³² Jerzy Rosołowicz, *Teoria funkcji formy* 1962 [w:] *Jerzy Rosołowicz*, red. E.Gorządek, Warszawa 1994
- ³³ *Andrzej Szewczyk*, katalog wystawy, Muzeum Sztuki w Łodzi 1988
- ³⁴ Truszkowski J., *Histerie filozofii*, Galeria Miejska Arsenal, Poznań 2000, s. 60
- ³⁵ Źródło: <https://labiennale.art.pl/wp-content/uploads/2017/03/34.-Polska-Mazur.pdf>
- ³⁶ *Andrzej Wróblewski nieznan*, red. J. Michalski, Kraków 1993, s. 131
- ³⁷ *Jurry. Powrót artysty. Jerzy Ryszard „Jurry” Zieliński 1943–1980*, katalog wystawy, Galeria Zderzak, Kraków 2010, s.105-106
- ¹⁸ Skrzynecki P., *Attempt to Capture Everyday Life in Art*, [in] „Echo Krakowa“, no. 99, 27 IV 1967
- ¹⁹ Source: https://pl.wikiquote.org/wiki/Teresa_Tyszkiewicz
- ²⁰ Source: <https://secondaryarchive.org/artists/teresa-tyszkiewicz/>
- ²¹ Source: <https://artinfo.pl/artinformacje/wywiad-z-rafalem-bujnowskim>
- ²² Source: <https://culture.pl/pl/tworca/tomasz-ciecierski>
- ²³ *Andrzej Dłużniewski*, ed. P. Rypson, Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art, Warsaw 1991
- ²⁴ Dzikowska E., *Poles in Art of the World. 50 Outstanding Contemporary Arts Creators*, Warsaw 2001, pp. 40–42
- ²⁵ Czyńska M., *My Kingdom. An Interview with Edward Dwurnik*, Wołowiec 2016, pp. 9-10
- ²⁶ Source: <https://culture.pl/pl/tworca/koji-kamoji>
- ²⁷ Source: <https://culture.pl/pl/tworca/lukasz-korolkiewicz>
- ²⁸ Jarosław Kozłowski, *Cudzysłowy*, ed. B.Czubak, Profile Foundation, Warsaw 2010
- ²⁹ Notes.na.6.tygodni #94, 9-10 2014
- ³⁰ Source: <https://www.weranda.pl/sztuak-new/slawni-artysci/wladca-lalek>
- ³¹ source: <https://zpap.wroclaw.pl/nitka-zdzislaw>
- ³² Jerzy Rosołowicz, *Theory of Function of Form*, 1962 [in:] *Jerzy Rosołowicz*, ed. E.Gorządek, Warsaw 1994
- ³³ *Andrzej Szewczyk*, exhibition catalogue, Muzeum Sztuki in Łódź, 1988
- ³⁴ Truszkowski J., *Hysterics of Philosophy*, The Arsenal Municipal Gallery, Poznań 2000, p. 60
- ³⁵ Source: <https://labiennale.art.pl/wp-content/uploads/2017/03/34.-Polska-Mazur.pdf>
- ³⁶ *Andrzej Wróblewski unknown*, ed. J. Michalski, Kraków 1993, p. 131
- ³⁷ *Jurry. Return of the Artist. Jerzy Ryszard “Jurry” Zieliński 1943-1980*, exhibition catalogue, Zderzak Gallery, Kraków 2010, pp. 105–106

Koncepcja i układ albumu | The concept and layout of the album:
Fundacja PSW Promocji Sztuki Współczesnej
www.fpsw.org

Redakcja merytoryczna | content editor:
Aneta Marcinkowska-Muszyńska, Magdalena Marczak-Cerońska

Źródła reprodukcji | Source of reproductions:
Fundacja Rodziny Staraków | fot. Maciej Jędrzejewski
Fundacja Andrzeja Wróblewskiego, www.andrzejwroblewski.pl – str. | pp.234, 235, 238-239, 240-241
Polswiss Art – str. | p. 129
DESA Unicum – str. | pp. 16, 134, 198-199, 211

© Prawa autorskie do wszystkich dzieł reprodukowanych w katalogu przynależą do artystów lub ich spadkobierców, zgodnie z Ustawą z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.
© The copyright for all artworks reproduced in the catalogue belongs to the artists or their heirs, in accordance with the Law of Copyright and Related Rights (4th February 1994).

Druk | Print:
Drukarnia Olejnik | Warszawa

© Fundacja Rodziny Staraków | Starak Family Foundation

Fundacja Rodziny Staraków | Starak Family Foundation
Bobrowiecka 6
00-728 Warszawa, Polska | Warsaw, Poland
www.starakfoundation.org

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Żadna część tej publikacji nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody właściciela praw autorskich.

All rights reserved.
No part of this publication may be reproduced, stored or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without full attribution.

ISBN 978-83-64381-17-1

Warszawa | Warsaw 2023

